

ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS

EDUKOLOGIJOS INSTITUTAS

Edukologijos (švietimo kokybės vadyba) studijų programa

JOLITA JUKNIENĖ

**ŠIAULIŲ MIESTO IR RAJONO BENDROJO UGDYMO MOKYKLŲ
VEIKLOS KOKYBĖS IŠORINIO VERTINIMO IR ĮSIVERTINIMO
RODIKLIŲ LYGINAMOJI ANALIZĖ**

Magistro baigiamasis darbas

Darbo vadovė prof. dr. Aušrinė Gumuliauskienė

Darbas originalus
(studento parašas)

Šiauliai, 2019

**Parengto baigiamojo bakalauro / profesinių studijų / magistro darbo
savarankiškumo patvirtinimas**

Patvirtinu, kad įteikiamas baigiamasis bakalauro / profesinių studijų / magistro darbas

.....
.....
.....yra:

1. Atliktas savarankiškai ir nėra pateiktas kitam kursui šiame ar ankstesniuose semestruose.
2. Nebuvo naudotas kitame universitete / institute Lietuvoje ir užsienyje.
3. Nėra medžiagos iš kitų autorių darbų, jeigu jie nėra nurodyti darbe.
4. Pateiktas visas panaudotos literatūros sąrašas.

.....
Vardas, pavardė

.....
Parašas

TURINYS

SANTRAUKA (lietuvių kalba).....	4
SANTRAUKA (anglų kalba)	5
ĮVADAS	7
1. BENDROJO UGDYMO MOKYKLOS VEIKLOS KOKYBĖS IŠORINIO VERTINIMO IR ĮSIVERTINIMO TEORINIAI ASPEKTAI	10
1.1. Bendrojo ugdymo mokyklos veiklos kokybės vertinimo ir įsivertinimo paskirtis ir aktualumas	10
1.2. Ugdymo samprata švietimo sistemoje	12
1.3. Mokyklų veiklos kokybės stebėseną, vertinimas ir įsivertinimas	14
1.4. Mokyklos veiklos kokybės išorinio vertinimo tikslas ir metodika	16
1.4.1. Lietuvos įsijungimas į EBPO ir PISA tyrimą	19
1.4.2. Nacionalinis mokinių pasiekimų patikrinimas	20
1.5. Mokyklos įsivertinimo tikslas ir metodika	21
2. BENDROJO UGDYMO MOKYKLŲ VEIKLOS KOKYBĖS IŠORINIO VERTINIMO SITUACIJA LIETUVOJE.....	26
2.1. Nacionalinės mokyklų vertinimo agentūros tikslai ir funkcijos.....	26
2.2. Mokyklų veiklos kokybės išorinio vertinimo rodikliai ir jų tendencijos	27
3. ŠIAULIŲ MIESTO IR RAJONO BENDROJO UGDYMO MOKYKLŲ VEIKLOS KOKYBĖS IŠORINIO VERTINIMO RODIKLIŲ LYGINAMOJI ANALIZĖ	31
3.1. Tyrimo metodologija	31
3.2. Tyrimo metodika ir organizavimas.....	32
3.3. Šiaulių miesto bendrojo ugdymo mokyklų veiklos kokybės išorinio vertinimo ir įsivertinimo rodiklių analizė	33
3.4. Šiaulių rajono bendrojo ugdymo mokyklų veiklos kokybės išorinio vertinimo ir įsivertinimo rodiklių analizė	41
3.5. Šiaulių miesto ir Šiaulių rajono bendrojo ugdymo mokyklų veiklos kokybės išorinio vertinimo ir įsivertinimo rodiklių lyginamoji analizė.....	48
DISKUSIJA	56
IŠVADOS	57
REKOMENDACIJOS	59
LITERATŪRA	60
PRIEDAI	64

SANTRAUKA (lietuvių kalba)

Baigiamojo darbo tema. Šiaulių miesto ir rajono bendrojo ugdymo mokyklų veiklos kokybės išorinio vertinimo ir įsivertinimo rodiklių lyginamoji analizė.

Tyrimo aktualumas. Didelis dėmesys šiuolaikinėje švietimo sistemoje nukreiptas į švietimo (ugdymo) kokybę bei bendrojo ugdymo mokyklos veiklos kokybės aktualumą strateginių švietimo tikslų kontekste. Švietimo kokybė yra prioritetas švietimo politikos ir praktikos tikslas. Atlikto tyrimo duomenys yra aktualūs ir bus naudingi ugdymo įstaigoms, atliekančioms įsivertinimą ir laukiančioms išorinio vertinimo.

Tyrimo problema. Veiklos kokybės išorinis vertinimas atliktas tik trečdalyje Lietuvos mokyklų, nors jau turėtų vykti visų mokyklų pakartotinis išorės vertinimas. Kiekviena mokykla atlieka vidinį veiklos kokybės įsivertinimą, kuriame dalyvauja mokytojai, mokiniai ir jų tėvai. Tačiau kyla klausimas, koks išorinio vertinimo poveikis yra švietimo įstaigai bei joje dirbantiems pedagogams ir besimokantiems mokiniams.

Hipotezė. Tikėtina, jog lyginant pastarųjų ketverių metų Šiaulių miesto ir rajono bendrojo ugdymo mokyklų veiklos kokybės išorinio vertinimo ir įsivertinimo rodiklius, bus identifikuota labiau teigiama kokybės įsivertinimo nei išorinio vertinimo tendencija pagal atskiras veiklos sritis ir rodiklius, pasitvirtino iš dalies.

Tyrimo objektas. Šiaulių miesto ir rajono bendrojo ugdymo mokyklų veiklos kokybės išorinio vertinimo ir įsivertinimo rodikliai.

Tyrimo tikslas. Ištirti Šiaulių miesto ir rajono bendrojo ugdymo mokyklų ketverių metų veiklos kokybės išorinio vertinimo ir įsivertinimo rodiklių tendencijas.

Tyrimo metodai. Mokslinės literatūros, Lietuvos Respublikos strateginių ir norminių švietimo dokumentų turinio (content) analizė, sisteminimas, apibendrinimas, statistinių duomenų analizė ir grupavimas.

Tyrimo išvados. Empirinis tyrimas atskleidė, kad Šiaulių miesto ir rajono bendrojo ugdymo mokyklų veiklos kokybės išorinio vertinimo ir įsivertinimo rodiklių sritys „Ugdymas(is) ir pasiekimai“ bei „Lyderystė ir vadyba“ rajone ir mieste vertinamos panašiai. Išorės vertintojų sritys „Rezultatai“ ir „Ugdymo(si) aplinkos“ rajono mokyklose vertintos šiek tiek prasčiau nei Šiaulių miesto mokyklose. 2015-2018 m. Šiaulių miesto ir rajono mokyklų išorinio vertinimo rezultatai neženkliai skiriasi, nes Šiaulių rajone stebimi šiek tiek prastesni įvertinimai kai kuriose srityse nei Šiaulių mieste. Analizuojant 2015-2018 metus pastebėta, kad Šiaulių miesto ir Šiaulių rajono bendrojo ugdymo mokyklų išorės vertinimo išskirti stiprieji ir silpnieji veiklos kokybės rodikliai sutapo su tuo pačiu laikotarpiu tirtų Lietuvos bendrojo ugdymo mokyklų išskirtais stipriaisiais ir silpnaisiais rodikliais.

Esminiai žodžiai. Išorinis vertinimas, įsivertinimas, veiklos sritys, veiklos rodikliai.

SUMMARY (anglų kalba)

Subject of the Thesis. Comparative analysis of the external evaluation and self assessment indicators of the quality of activities in general education schools of Siauliai town and district.

Relevance of the survey. Great attention in the modern education system is directed to the quality of education (training) and the relevance of the quality of activities in general education schools in the context of strategic education goals. The quality of education is a priority goal for education policy and practice. The carried out survey data is relevant and will be useful for educational institutions performing self-assessment and waiting for an external evaluation.

Problem of the survey. The external quality assessment of the activity was carried out only in one third of Lithuanian schools, although all schools should already be subject to a re-assessment. Each school carries out an internal self-assessment of the quality of its activities, involving teachers, pupils and their parents. However, the question arises as to what impact the external evaluation has on the educational institution and on the teachers and learners working there.

Hypothesis. The likelihood that comparing the external assessment and self-assessment indicators of the quality of activities in general education schools of Siauliai town and district over the last four years will identify a more positive tendency of self-assessment than the external evaluation according to the individual activity areas and indicators, has been partially verified.

Object of the survey. Indicators of external evaluation and self-assessment of the quality of activities in general education schools of Siauliai town and district.

Aim of the survey. To investigate the tendencies of external evaluation and self-assessment indicators of the quality of activities in general education schools of Siauliai town and district over the last four years.

Methods of the survey. Analysis of scientific literature, as well as of strategic and normative education document content of the Republic of Lithuania and systematization, generalization, statistical analysis and grouping.

Conclusions of the survey. The empirical study revealed that the areas 'Education and achievements' and 'Leadership and management' of external evaluation and self-assessment indicators of the quality of activities in general education schools of Siauliai town and district are assessed similarly in the town and in the district. The areas 'Results' and 'Educational Environment' of the external evaluators in district schools were assessed slightly lower than in Siauliai town schools. The external evaluation results of 2015-2018 in schools of Siauliai town and district are not very different, as slightly worse ratings in some areas are observed in Siauliai district than in Siauliai town. Analyzing the years of 2015-2018 it was observed that the strong

and weak indicators of the quality of activities in general education schools of Siauliai town and district as picked out by the external evaluation coincided with the picked out strong and weak indicators of Lithuanian general education schools assessed in the same period of time.

Key words. External evaluation, self-assessment, activity areas, indicators of activities.

IVADAS

Tyrimo aktualumas. Lietuvoje švietimo kokybei skiriamas didelis dėmesys. Tai viena iš svarbiausių šalies sričių, kuriai tobulinti ieškoma naujų būdų. Lietuvos pažangos strategijoje (2013) nurodoma, kad švietimo kokybės tobulinimui turėtų būti skirta daug dėmesio bendrojo lavinimo sistemą orientuojant į kūrybiškumo, pilietiškumo ir lyderystės ugdymą. Toliau strategijoje nurodoma, kad svarbu didelį dėmesį skirti programų atnaujinimui, kad jos būtų susijusios su kūrybingos asmenybės atsiskleidimu, bei sukurti kompetencijų vertinimo bei įsivertinimo sistemą, „kuri fiksuoja visą gyvenimą nuolat didėjančią asmens patirtį ir pripažįsta vis aukštesnį išsilavinimą“ (Lietuvos pažangos strategija, 2013, p. 11).

Kalbant apie dabartinę švietimo sistemą, galima ją apibūdinti kaip nelanksčią, per mažai dėmesio skiriančią kritinio mąstymo gebėjimams stiprinti. „Dažnai mokymo programos grindžiamos kartojimu, jos nestimuliuoja mąstymo, analizės ir kūrybos procesų“ (Lietuvos pažangos strategija, 2013, p. 20). Visgi Lietuvoje švietimas yra suvokiamas kaip vertybė ir žmonės siekia kuo aukštesnio ir geresnio išsilavinimo. Didelis dėmesys šiuolaikinėje švietimo sistemoje nukreiptas į švietimo (ugdymo) kokybę bei bendrojo ugdymo mokyklos veiklos kokybės aktualumą strateginių švietimo tikslų kontekste. Švietimo kokybė yra prioritetas švietimo politikos ir praktikos tikslas.

Kiekvienoje Lietuvos savivaldybėje daug dėmesio skiriama švietimo kokybei užtikrinti, tačiau tai daroma skirtingais būdais ir priemonėmis. O. Damskio ir A. Razmantienės (2013) atlikta savivaldybių apklausa atskleidė, kad savivaldybėse švietimo kokybė užtikrinama taikant šiuos būdus: mokyklų veiklos priežiūra (veiklos patikrinimai), mokyklų konsultavimas, švietimo stebėseną. Veiklos sritys, kuriomis matuojama švietimo kokybė yra mokinių pasiekimų vertinimas, mokyklų konsultavimas, mokyklų veiklos įsivertinimas, mokyklų vadovų ir pedagogų kvalifikacijos tobulinimas. Švietimo įstatymo (2017) 37 str. akcentuojama, kad už švietimo kokybę atsako švietimo teikėjas ir savininko teises ir pareigas įgyvendinanti institucija. Valstybinė švietimo 2013–2022 metų strategijoje numatyta stiprinti veiklos ir teikiamo švietimo kokybę.

Temos iširtumas. Švietimo kokybės problemas analizavo Ž. Jackūnas (2001); J. Juodaitytė ir R. Karzinauskienė (2007). Studijų kokybės vertinimo parametrus apžvelgė I. Savickienė, K. Pukelis (2004); I. Savickienė (2005, 2006); I. Baranauskienė, V. Bukauskienė, A. Valaikienė (2011). Ugdymo kokybės gerinimo aspektus apžvelgė P. Gudynas, E. Uginčienė (2006); D. Gedminienė, A. Gumuliauskienė (2008); D. Martišauskienė, K. Trakšėlysis (2013). Apie mokyklų kokybės vertinimą, įsivertinimą analizavo S. Neifachas (2004); S. Balčiūnas, A.

Blinstrubas (2006); S. Balčiūnas, J. Valuckienė (2009); E. Martišauskienė, S. Vaičekauskienė (2016) ir kiti.

Tyrimo problema. Veiklos kokybės išorinis vertinimas atliktas tik trečdalyje Lietuvos mokyklų, nors jau turėtų vykti visų mokyklų pakartotinis išorės vertinimas. Kiekviena mokykla atlieka vidinį veiklos kokybės įsivertinimą, kuriame dalyvauja mokytojai, mokiniai ir jų tėvai. Visada išlieka aktualūs klausimai, koks veiklos kokybės išorinio vertinimo ir įsivertinimo poveikis yra švietimo įstaigai bei joje dirbantiems pedagogams ir besimokantiems mokiniams, kokios yra ugdymo įstaigų veiklos kokybės išorinio vertinimo ir įsivertinimo rodiklių tendencijos, kokios yra mokyklų atskirų veiklos sričių kokybės stipriosios pusės ir silpnybės. Šiame kontekste formuluojami **tyrimo probleminiai klausimai**: kokios būdingos Šiaulių miesto bendrojo ugdymo mokyklų pastarųjų ketverių metų veiklos kokybės išorinio vertinimo ir įsivertinimo rodiklių tendencijos? Kokios būdingos Šiaulių rajono bendrojo ugdymo mokyklų veiklos kokybės išorinio vertinimo ir įsivertinimo rodiklių tendencijos?

Tyrimo objektas. Šiaulių miesto ir rajono bendrojo ugdymo mokyklų veiklos kokybės išorinio vertinimo ir įsivertinimo rodikliai.

Tyrimo hipotezės:

- 1) Tikėtina, jog lyginant pastarųjų ketverių metų Šiaulių miesto ir rajono bendrojo ugdymo mokyklų veiklos kokybės išorinio vertinimo ir įsivertinimo rodiklius, bus identifikuota labiau teigiama kokybės įsivertinimo nei išorinio vertinimo tendencija pagal atskiras veiklos sritis ir rodiklius.
- 2) Tikėtina, kad Šiaulių miesto bendrojo ugdymo mokyklų veiklos kokybės išorinio vertinimo rodikliai yra aukštesni nei Šiaulių rajono bendrojo ugdymo mokyklų, o veiklos kokybės įsivertinimo rodikliai yra labiau panašūs.

Tyrimo tikslas. Ištirti Šiaulių miesto ir rajono bendrojo ugdymo mokyklų ketverių metų veiklos kokybės išorinio vertinimo ir įsivertinimo rodiklių tendencijas.

Tyrimo uždaviniai:

1. Teoriškai pagrįsti švietimo kokybės bei jos vertinimo paskirtį ir aktualumą.
2. Pateikti bendrojo ugdymo mokyklos veiklos kokybės išorinio vertinimo ir įsivertinimo teorinius aspektus.
3. Apibūdinti Nacionalinės mokyklų vertinimo agentūros funkcijas.
4. Atlikti Šiaulių miesto ir rajono bendrojo ugdymo mokyklų ketverių metų veiklos kokybės išorinio vertinimo ir įsivertinimo rodiklių lyginamąją analizę.

Tyrimo metodologija. Tyrimas grindžiamas visuotinės kokybės vadybos teoretikų nuostatomis, kad veiklos kokybės užtikrinimui svarbus ne tik išorinis konkrečių veiklos sričių stebėjimas, vertinimas, analizė, bet ir pačios ugdymo institucijos konkrečių veiklos sričių

įsivertinimas, siekiant identifikuoti veiklos trūkumus, silpnybes, sutelkti stipriųjų organizacijos pusių potencialą trūkumų šalinimui.

Taip pat tyrimas grindžiamas holistinio ugdymo ir humanistinio ugdymo filosofinėmis nuostatomis.

Tyrimo metodai. Mokslinės literatūros, Lietuvos Respublikos strateginių ir norminių švietimo dokumentų turinio (content) analizė, sisteminimas, apibendrinimas, statistinių duomenų analizė ir grupavimas.

Tyrimo imtis ir organizavimas. Atliekant kokybinį tyrimą, nagrinėjami Šiaulių miesto ir Šiaulių rajono bendrojo ugdymo mokyklų įsivertinimo pateiktos ataskaitos bei išorinio vertinimo ataskaitos ketverių metų laikotarpyje.

Atliekant tyrimą, išanalizuota mokslinė literatūra, atlikta dokumentų analizė, naudoti kokybinio tyrimo metodai (teksto turinio analizė). Buvo atliktas kokybinis tyrimas, kuris buvo organizuotas etapais. Tyrimas vyko 2019 m. sausio – balandžio mėnesiais.

Tyrimui pasirinktas kokybinių duomenų rinkimo metodas – *dokumentų turinio (content) analizė*. *Dokumentų turinio analizė* buvo atliekama siekiant išsiaiškinti bendrojo ugdymo mokyklų išorės vertinimo ir įsivertinimo rodiklių tendencijas Šiaulių miesto ir Šiaulių rajono mokyklose.

Darbo naujumas, reikšmingumas. Tyrimo duomenys yra aktualūs ir bus naudingi ugdymo įstaigoms, atliekančioms įsivertinimą ir laukiančioms išorinio vertinimo.

Darbo struktūra. Darbą sudaro santrauka lietuvių ir anglų kalbomis, įvadas, 3 skyriai, diskusija, išvados, rekomendacijos, literatūros sąrašas, 4 priedai. Darbe pateikiama 4 lentelės, 35 paveikslai.

1. BENDROJO UGDYMO MOKYKLOS VEIKLOS KOKYBĖS IŠORINIO VERTINIMO IR ĮSIVERTINIMO TEORINIAI ASPEKTAI

1.1. Bendrojo ugdymo mokyklos veiklos kokybės vertinimo ir įsivertinimo paskirtis ir aktualumas

Bendrojo ugdymo mokyklos veiklos kokybės samprata apibrėžta Švietimo įstatymo (2017) 37 str. 3 d. „Švietimo kokybės samprata kuriama visuomenės, švietimo dalyvių ir švietimo valdymo subjektų. Švietimo valdymo subjektai inicijuoja ir organizuoja viešus švietimo paskirties, tikslų, jų siekimo būdų ir principų svarstymus, teikia svarstymams tyrimais ir analize pagrįstus švietimo būklės įrodymus, pagal savo kompetenciją įteisina susitarimus ir priima strateginius sprendimus“. Šio įstatymo 4 dalyje numatyta švietimo kokybės gerinimo aspektai: švietimo stebėseną, tyrimai, mokyklų veiklos įsivertinimas ir išorinis vertinimas, vadovų ir mokytojų atestacija, mokymosi pasiekimų vertinimas. Švietimo įstatymo (2017) 64 str. 1 d. apibrėžia švietimo priežiūros paskirtį – „stebėti švietimo prieinamumą ir kokybę ir skatinti švietimo tobulinimą, konsultuoti ir vertinti veiklą“. Už švietimo kokybę atsako Švietimo ir mokslo ministerija.

Lietuvoje ugdymo kokybę dažniausiai vertinama pagal standartizuotų testų, egzaminų, įstojimo į aukštąsias mokyklas rezultatus ir remiantis paminėtais vertinimais, mokyklos yra reitinguojamos. Tačiau nėra atsižvelgiama į mokinių specifines charakteristikas, specialiuosius ugdymo poreikius, gebėjimus, mokinių mokymosi motyvaciją ir kita.

Bendrojo lavinimo mokyklose ugdymo kokybė visais laikais buvo aktuali problema, mokyklos nuolat siekia kuo geresnės ugdymo kokybės. Švietimo, ugdymo kokybė yra vienas pagrindinių Lietuvos švietimo politikos siekių bei kiekvienos ugdymo įstaigos prioritetinė sritis (Gumuliauskienė, Smilgienė, 2010). Yra išskirti pagrindiniai strateginiai švietimo siekiai ir veiksniai, turintys įtakos jų įgyvendinimui bei išskirtas punktas –švietimo kokybė ir jos vertinimas (Nacionalinė mokyklų vertinimo agentūra, 2013).

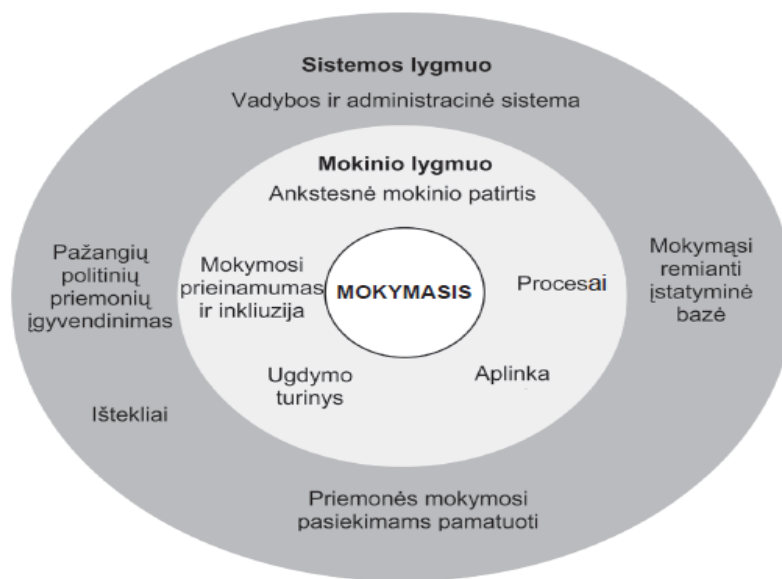
Kad ugdymo kokybė Lietuvoje yra prioritetinė sritis rodo ir LR švietimo įstatymo (2018) 37 straipsnio 4 dalis, kuri skelbia, kad švietimo kokybei gerinti yra numatyta švietimo stebėseną, mokyklų įsivertinimas ir išorinis vertinimas, švietimo darbuotojų atestacija. Svarbus dokumentas užtikrinant bendrojo ugdymo kokybę yra Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2008 m. rugpjūčio 26 d. įsakymas Nr. ISAK-2433 „Dėl pradinio ir pagrindinio ugdymo bendrųjų programų patvirtinimo“ pakeitimo. Šiame dokumente numatyta, kad bendrojo ugdymo turinys sudaromas, siekiant ugdymo dermės, prieinamumo ir kokybės visose ugdymo įstaigose šalyje.

Ugdymo kokybės pagrindas siejamas su ankstyvuoju ugdymu, nes moksliniais tyrimais įrodyta, jei ankstyvojo ugdymo kokybė prasta, tai turi išliekamųjų reiškinių vaikui, jo raidai.

Pastebima, kad šeimos, pasirinkdamos ugdymo įstaigą, dažnai renka informaciją apie mokinių pasiekimus, rezultatus ir traktuoja tai kaip ugdymo kokybę (EBPO, 2017). Nors už ugdymo kokybę atsakinga mokykla ir jos steigėjas, tačiau ugdymo kokybe ir mokinių pasiekiamais rezultatais turi pasirūpinti pati ugdymo įstaiga (Shewbridge ir kt., 2016).

M. Barkauskaitės ir R. Bruzgelevičienės (2004) požiūriu, „ugdymo kokybė – sutartinės vertės požymio visuma, rodanti, koku laipsniu, būdais bei priemonėmis švietimo įstaiga pasiekia savo paskirčiai būdingų nacionalinės švietimo sistemos ugdymo tikslų, tenkina ugdytinio poreikius, padeda pasiekti mokiniams asmenybės brandos, geba valdyti procesus ir sąlygas“. S. Neifachas (2004) ugdymo kokybę apibūdina šiek tiek kitaip, nes ugdymo kokybėje išskiria vadybinius gebėjimus, tačiau akcentuoja, kad kokybė suvokiama kaip paslauga be jokių nuokrypų. Atkreipiamas dėmesys, kad gyvenimo kokybė turi tiesioginės įtakos ugdymo kokybei, kuo geresnė gyvenimo kokybė – tuo didesni reikalavimai keliami ugdymo kokybei. S. Neifachas (2004, p. 95) siūlo „ugdymo kokybę apibrėžti kaip ugdymo proceso ir rezultato savybių, lemiančių ugdymo orientaciją į socialinių tikslų realizavimą, asmenybės išsimokslinimą, socialinių psichinių ir fizinių savybių raišką, visumą“. L. Jovaiša (2007, p. 116) apibūdindamas ugdymą kaip sąveiką tarp žmonių, ugdymo kokybę apibūdina: „<...> esminis procesų, daiktų ir reiškinių apibrėžtumas, apibūdinantis jų visybinį skirtumą nuo kitų objektų, žymintis daiktų esmę“.

UNESCO požiūriu, švietimo kokybė visų pirma turi būti prieinama mokiniui, atkreipiant dėmesį į socialiai pažeidžiamus asmenis. Švietimo kokybės samprata pagal UNESCO pateikiama 1 paveiksle.

1 pav. Švietimo kokybės samprata pagal UNESCO (2006) (Balevičienė, 2013, p. 4)

Ugdant mokinį rekomenduojama atsižvelgti į mokinio turimą mokymosi patirtį, kas turi įtakos vaiko mokymuisi ateityje. Atkreipiamas dėmesys į mokymosi aplinką, kuri turi būti pritaikyta mokymuisi (fiziologinis ir psichologinis saugumas) bei turimus materialinius ir žmogiškuosius išteklius. Ir kaip nurodo UNESCO visa švietimo sistema turi būti orientuota į vaiką ir jo mokymąsi.

Europos Komisijos (2018) biuletenyje teigiama, kad Lietuvos švietimo problema – demografiniai rodikliai, kas turi lemiamos įtakos regioniniams skirtumams švietimo paslaugų prieinamume ir švietimo kokybėje. Europos Komisijos (2018, p. 3) išskirtas sėkmingas aspektas – visapusiškos mokytojų karjeros ir profesinio rengimo reformos, siekiant gerinti mokymo kokybę.

Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija (EBPO, 2017) išskiria keturis švietimo kokybės dėmenis, turinčius įtakos ne tik švietimo, bet ir ugdymo kokybei: indėlis, procesas, rezultatas ir kontekstas. Šie keturi dėmenys neįmanomi be ugdymo proceso dalyvių ir, svarbiausia, kad būtų užtikrintas ir prieinamas mokslas visiems ir tai yra vienas iš svarbiausių visuomenės pažangos dėmenų. Ir kaip teigia D. Martišauskienė ir K. Trakšelys (2017, p. 104) „, tai laiduoja geresnį gyvenimą, socialinį mobilumą, suteikia atitinkamą statusą“. Stebėsenoje akcentuojamas kolegialus grįžtamasis ryšys, kurio centre yra pamoka, mokinių ir mokytojų mokymasis, o tai yra komandinis pedagogų darbo metodas (Nacionalinė mokyklų vertinimo agentūra, 2014).

Apibendrinant galima teigti, kad ugdymo kokybė tai nuoseklus ir sistemingas procesas, siekiant užsibrėžtų tikslų, atkreipiant dėmesį į mokinį, jo turimą patirtį, socialinę būklę, ugdymosi aplinką ir ugdymo įstaigos išteklius.

1.2. Ugdymo samprata švietimo sistemoje

Ugdymo samprata yra daugialypė ir švietimo ir mokslo ministerijos AIKOS puslapyje pateikiamas ugdymo apibūdinimas, tai „dvasinių, intelektualinių, fizinių asmens galių auginimas bendraujant ir mokant. Panašios nuomonės ir D. Gedminienė su A. Gumuliauskienė (2008), kurios atkreipia dėmesį į tai, kad ugdymas priklauso nuo mokinių mokymosi motyvacijos, o tai lemia ugdymosi kokybę. Tačiau L. Duobikienė (2013) teigia, kad šiuolaikinėje mokykloje ugdymo reikalavimai didėja, todėl ir mokinys turi turėti atitinkamas kompetencijas ir būti atitinkamo lygio, nes šiuolaikinis ugdymas orientuotas į individualų mokymąsi.

Bendrojo lavinimo ugdymo planai mokyklose orientuoti į vaikų individualų, socialinį, kultūrinį ir dvasinį ugdymą. Tai yra holistinis požiūris ne tik į mokinį, bet ir į jo ugdymą bei ugdymąsi, tačiau Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas numato daugiau tikslų:

- asmenybės idealo ugdymas;

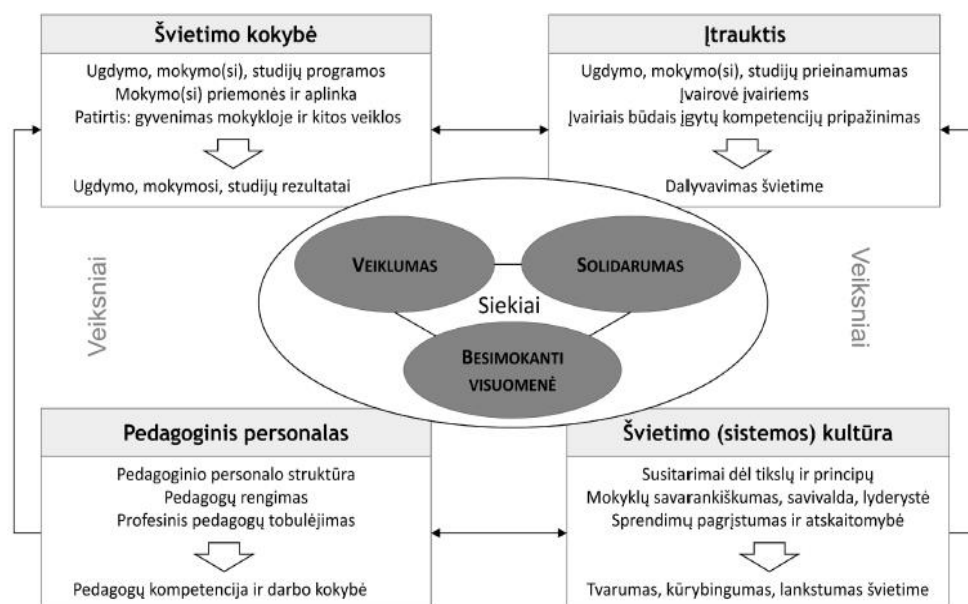
- asmens gebėjimų ugdymas;
- nuolatinio mokymosi poreikio ugdymas;
- kultūros vertybių perteikimas ir kultūrinės tapatybės ugdymas;
- pilietinis ir politinis ugdymas (Vaicekauskienė, 2012, p. 2).

Keliami ugdymo tikslai – tai didesnė atsakomybė ugdymo įstaigai, derinant bendrąsias programas su iškeltais švietimo tikslais, integruojant socialinį, kultūrinį ir dvasinį ugdymą. Būtina atkreipti dėmesį į tai, kad ugdymas neatsiejamas nuo įvairių prevencijos programų, kurios taip pat integruojamos arba vyksta paraleliškai ugdymo proceso metu.

Kiekviena ugdymo įstaiga išsikelia siekiamus tikslus bei jiems pasiekti – uždavinius. Kiekvienos ugdymo įstaigos tikslas – tapti visapusiškai gera mokykla. Tačiau, kaip teigia V. Targamadžė (2016, p. 14), jog mokyklos vadovaujasi Geros mokyklos koncepcija, kuri suprantama kaip orientyras, siekiant tapti gera mokykla. Mokslininkės teigimu, išanalizuoti, kas yra gera mokykla, pakankamai sudėtinga, nes „jis kuriamas tam tikrame kontekste“.

Kad geros mokyklos koncepcija kuriama tam tikrame kontekste, atskleidžia D. Martišauskienės ir K. Trakšelio (2017) atliktas tyrimas. Tyrimo tikslas nustatyti kaip vertinama ugdymo įstaiga, jos paslaugų kokybė, tėvų požiūriu. Tyrimas atskleidė, kad tėvų apsisprendimą pasirinkti konkrečią ugdymo įstaigą lemia: įstaigos įvaizdis visuomenėje ir teikiamos kokybiškos ugdymo paslaugos (Martišauskienė, Trakšelys, 2017, p. 16).

Taigi, kokybiškos ugdymo paslaugos siejamos su švietimo tikslais, kuriuos siekiant įgyvendinti būtini yra šie veiksniai: švietimo kokybė, pedagoginio personalo ypatumai, įtrauktis į švietimą, švietimo kultūra (žr. 2 paveikslą).

2 pav. Pagrindiniai strateginio švietimo siekiai ir veiksniai, turintys įtakos jų įgyvendinimui (Vaicekauskienė, 2012, p. 5)

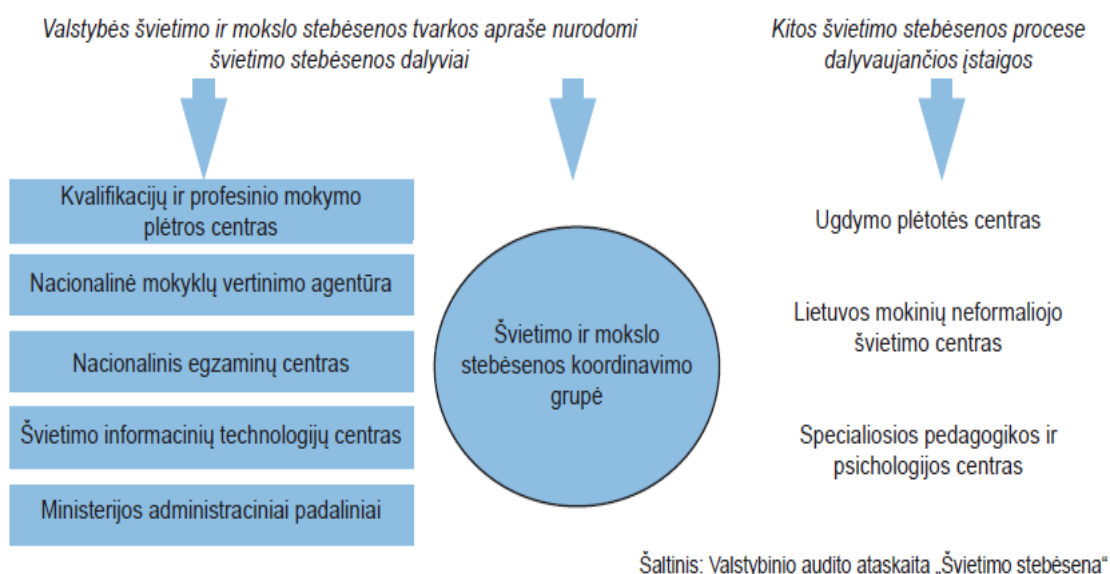
Vienas iš pagrindinių veiksnių švietimo kokybė, kuri apima ugdymą, mokymo turinį, programas, priemones ir aplinką, įgyjama patirtis per formalų ir neformalų ugdymą ir visa tai įvertinama per pasiektus ugdymo, mokymosi rezultatus (Vaicekauskienė, 2012).

Svarbus veiksnys – įtrauktis, kuri apima ugdymo prieinamumas visiems ir įgytų kompetencijų pripažinimas ir įvertinama, asmenų dalyvavimu švietime. Svarbus veiksnys – pedagoginis personalas, kuris įvertinamas per jų turimas kompetencijas ir darbo kokybę. Švietimo kultūra, neatsiejamas veiksnys, nuo prieš tai išvardintų veiksnių, kuris įvertinamas kūrybingumu ir lankstumu švietime (Vaicekauskienė, 2012).

Apibendrinant galima teigti, kad ugdymas yra pakankamai plati sąvoka ir apima ne tik formalų, bet ir neformalų bei informaliųjų ugdymą, kuris Lietuvoje pradedamas po truputį įgyvendinti ugdymo įstaigose ir švietimo sistemoje, siekiant mokymosi visą gyvenimą strategijos įgyvendinimo. Į ugdymo sistemą pradėta žiūrėti holistiniu požiūriu kaip vientisą objektą, ir tai apibrėžiama Lietuvos Respublikos švietimo įstatyme numato ir kituose dokumentuose

1.3. Mokyklų veiklos kokybės stebėseną, vertinimą ir įsivertinimą

Ugdymo kokybės stebėseną atliekama ugdymo įstaigoje. Ją dažniausiai atlieka administracija (pavadootojas, direktorius). Stebėsenos metu vyksta ugdymo kokybės pamokoje vertinimas: kas vyksta ir kas gali vykti, o pagrindiniai vertinimo objektai yra išteklių ir jų skirstymas, mokymas ir mokymasis bei pasiekimai (Vaicekauskienė, 2009). Lietuvoje kokybės stebėsenoje dalyvauja įvairios įstaigos bei dalyviai, tai iliustruoja 3 paveikslas.

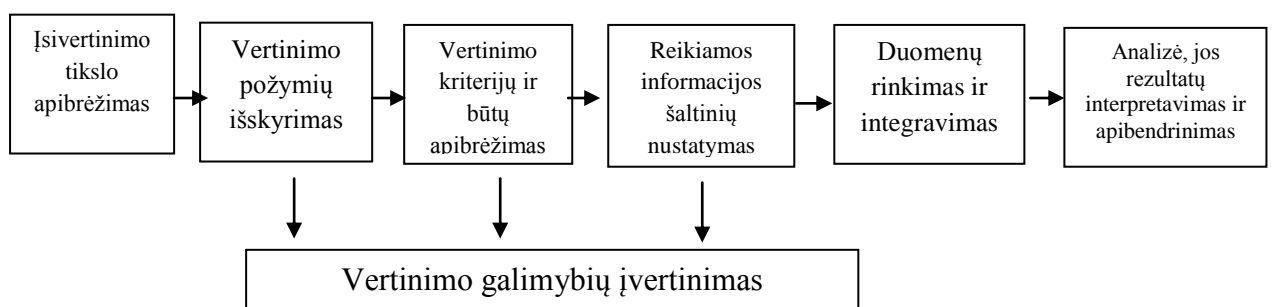
3 pav. Nacionalinio lygmens švietimo stebėsenos procese dalyvaujančios įstaigos ir institucijos (Bakonis, 2016, p. 7)

Švietimo stebėsenoje dalyvauja daug įvairių įstaigų (UPC, LMNŠC, SPPC) ir dalyvių nuo kvalifikacijų ir profesinio mokymo plėtros centro iki Švietimo ministerijos administracinių padalinių, o stebėseną koordinuoja Švietimo ir mokslo grupė. E. Bakonis (2016) pastebi, kad stebėsenoje trūksta koordinavimo ir veiksmų derinimo. Autorius nurodo, kad 2016 m. atlikta Valstybės kontrolė nustatė, kad Švietimo ir mokslo ministerija neturi stebėsenos visų duomenų, todėl negali priimti svarbių strateginių sprendimų. Audito išvadoje užfiksuota, kad remiantis stebėsenos metodika, mokyklų vertinimas turi būti vykdomas kas septynerius metus, tačiau šios metodikos nesilaikoma – kai kurių mokyklų vertinimas 2018 metais vyko pirmą kartą, nors skaičiuojant nuo 2007 m. – turėtų vykti antrinis mokyklų išorinis vertinimas. Vadinas, galima daryti išvadą, kad nuo 2007 metų išorinis vertinimas vyko panašiai tik kas antroje mokykloje.

Vertinimas apibūdinamas kaip sistemingas procesas ir tikslinga bei planinga veikla, kuri apima duomenų rinkimą, jų analizę, siekiant nustatyti įstaigos ar organizacijos tobulinimo sritis ir priimant racionalius sprendimus jos darbo ar veiklos kokybei gerinti (Europos sąjungos ir Sanglaudos struktūriniai fondai, 2009). Tokios pat nuomonės ir V. Žydžiūnaitė, K. Mejerytė-Narkevičienė ir kt. (2009), kurios teigia, kad mokslininkai skirtingai apibrėžia žodį vertinimas, tačiau visi mokslininkai sutaria, kad vertinimas yra sistemingas procesas, siekiant numatyti tikslų, kurie yra apgalvoti ir sistemingi.

Apskritai vertinimas ir įsivertinimas taikomas Europos švietimo sistemoje ir, kaip teigia D. Martišauskienė su S. Vaičekauskiene (2016, p. 85), „ekonomikos strategijoje „Europa 2020“ numatyta, kad švietimo kokybės užtikrinimo sistema yra svarbi numatytiems Europos šalių tikslams pasiekti“.

Kalbant apie mokyklos vidaus veiklos įsivertinimą būtina pažymėti, kad veiklos įsivertinimo dėka ugdymo įstaiga vertina ir tobulina mokymosi procesus, metodus ir turinį. Atliktas įsivertinimas – tai ugdymo įstaigos darbo kokybės įsivertinimas įvairiose darbo srityse, siekiant numatyti mokyklos tobulinimo kryptis. Visas įsivertinimo procesas vyksta tyrimo instrumento (apklausos) pagalba, apklausiant ugdymo įstaigos bendruomenę ir pats įsivertinimas yra planuojamas (žr. 4 pav.) (Europos sąjungos ir Sanglaudos struktūriniai fondai, 2009).

4 pav. Mokyklos veiklos įsivertinimo procesas (Europos sąjungos ir Sanglaudos struktūriniai fondai, 2009, p. 11)

4 paveikslas atspindi V. Žydžiūnaitės, K. Mejerytės-Narkevičienės ir kt. (2009) bei E. Bakonio (2016) nuomones, kad mokyklos veiklos įsivertinimo procesas yra sistemingas ir nuoseklus bei prasideda nuo tikslo išsikėlimo ir baigiasi analize, interpretavimu ir galimybių įvertinimu.

Ugdymo įstaigos veiklos kokybės įsivertinimas vyksta keturiose srityse: lyderystė ir vadyba, ugdymas(is) ir mokinių patirtys, ugdymo aplinkos ir rezultatai. Visos šių sričių priežastinis ryšys ir sudaro mokyklos įsivertinimą. Būtina atkreipti dėmesį į tai, kad mokyklų įsivertinimo srityse yra stebimi ir aprašomi mokyklos kultūros aspektai. Mokyklos įsivertinimas vyksta 4 srityse: Rezultatai, Ugdymas(is) ir mokinių patirtys, Ugdymo aplinkos, Lyderystė ir vadyba (Europos sąjungos struktūrinių fondų projektas, 2015).

Mokyklos įsivertinimas organizuojamas etapais: pasirengimas, „platusis auditas“, pasirinktos srities analizė, atsiskaitymas ir informavimas bei planavimas, o pagrindinės vidaus vertinimo priežastys:

- įsivertinti esamą padėtį ir žinoti silpnąsias bei stipriąsias puses;
- komunikacinis procesas su bendruomene, siekiant visiems suprasti esamą situaciją ugdymo įstaigoje;
- prioritetų nustatymas, siekiant išskirti sritis, kurios yra svarbios mokyklai ir koncentruoti pastangas toms sritims;
- pažangos skatinimas, siekiant vystyti ir skatinti bei vystyti ugdymo įstaigos veiklos gerinimą numatytais kryptimis (Europos sąjungos ir Sanglaudos struktūriniai fondai, 2009).

Apibendrinant galima teigti, kad mokyklos veiklos kokybės įsivertinimą sudaro keturios sritys. Mokykla atlikusi vidinį įsivertinimą išskiria stipriąsias ir silpnąsias savo veiklos kryptis ir pasirinkusi gerina bendruomenės išskirtas sritis. Lietuvos bendrojo ugdymo mokyklos ne tik atlieka kokybės įsivertinimą, tačiau sulaukia išorės vertintojų, kurie rinkdami duomenis, juos analizuodami išskiria bendrojo ugdymo mokyklos tobulinimo sritis. Be to, Lietuvoje vykdoma švietimo stebėseną, kurioje dalyvauja daug ir įvairių įstaigų.

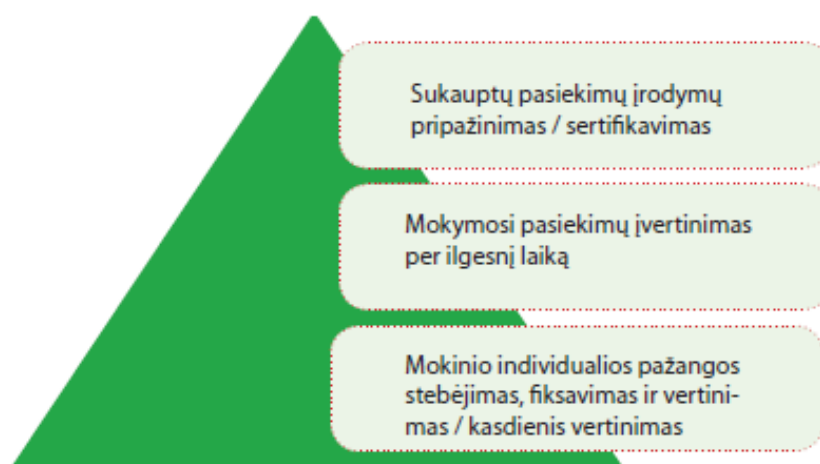
1.4. Mokyklos veiklos kokybės išorinio vertinimo tikslas ir metodika

LR švietimo įstatymo (2018) 37 straipsnio 6 dalis skelbia, kad mokyklos išorinis vertinimas atliekamas periodiškai, jį inicijuoja mokyklos savininko teises ir pareigas įgyvendinanti institucija, savivaldybės vykdomoji institucija, savininko teises ir pareigas įgyvendinanti institucija, savininkas. Vykdomo tvarką nustato švietimo ir mokslo ministras.

Apskritai, išorinio vertinimo tikslas – padaryti mokyklos „atvirutę“, kuri parodytų kokiame kontekste yra mokykla švietimo sistemoje, atsižvelgiant į geros mokyklos koncepciją, mokyklos

lyderystę, mokinių veiklos individualizavimą, diferencijavimą ir kitus aspektus. D. Survutaitė, R. Nedzinskaitė (2011) atkreipia dėmesį į tai, kad mokyklų išorinis vertinimas yra labai reikšmingas, siekiant aukštesnių mokyklos rezultatų, atskleidžiant mokyklos tikslų ir galimybių planavimas.

Vienas iš svarbesnių išorės vertinimo sričių yra individualios pažangos stebėjimas ir vertinimas. Mokinių individualios pažangos vertinimas vyksta atsižvelgiant į tris sritis: mokinio individualios pažangos stebėjimas, fiksavimas ir vertinimas (t. y. kasdienis vertinimas); mokymosi pasiekimų įvertinimas per ilgesnį laiką bei sukaupytų pasiekimų įrodymų pripažinimas (sertifikavimas).

5 pav. Individualios pažangos stebėjimas ir vertinimas (Švietimo ir mokslo ministerija, 2018, p. 6)

Mokinio individualios pažangos stebėjimas ir vertinimas atlieka dvi funkcijas: ugdomąją, siekiant sudaryti galimybes mokiniui sėkmingai mokytis, tobulėti ir bręsti kaip asmenybei, o atsiskaitymas organizuojamas, siekiant tėvams pateikti objektyvią informaciją apie vaiką, tiksliau ką jam pavyko išmokti. Pats mokinio vertinimas vyksta keliais aspektais: mokinio mokymosi vertinimas, mokinio vertinimas mokymuisi ir mokinio vertinimas kaip mokymasis (Švietimo ir mokslo ministerija, 2018).

D. Survutaitė (2011, p. 1) pateikia pedagogų nuomonę, apie išorės vertinimą, tyrimo duomenų išvadas, kurios atskleidė, kad pedagogai palankiai vertina mokyklų kokybės išorinį vertinimą, tačiau pedagogai nenurodo išorinio vertinimo naudos vaikui. Paties išorės vertinimo sampratos, principų, vykdymo tvarkos ir procedūros pedagogai nelabai supranta. P. Senge (2008) teigia, kad ugdymo proceso metu, t. y., pamokoje, mokinys gali pats įsivertinti savo veiklą bei išmoktą pamoką įvairiais būdais, pvz., parašyk sau pažymį, įvertinimas veideliais, šviesoforo metodas, „iškalbingas nykštys“, ką žinau, moku – ką sužinojau, išmokau – ko nesupratau, ką darysiu, kad labiau pasisektų ir kiti įsivertinimo metodai.

Iki 2016 metų išorinio vertinimo metodikoje buvo vertinamos penkios sritys, tačiau nuo 2016 metų pagal naują vertinimo ir įsivertinimo metodiką liko 4 vertinamos sritys. Pakitimas tas, kad nebeliko srities „Mokyklos kultūra“, o su šia sritimi panaikinta tema „Etosas“. Apžvelgus naują vertinimo ir įsivertinimo tvarką „Mokyklos kultūra“ ir „Etosas“ vertinamas per visas keturias sritis: Rezultatai, Ugdymas(is) ir mokinių patirtys, Ugdymo(si) aplinkos, Lyderystė ir vadyba. Vertinamos ugdymo įstaigos keturių paminėtų sričių temos ir rodiklius, susidaro bendras ugdymo įstaigos vaizdas – jos kultūra. Mano nuomone, toks sprendimas yra apgalvotas ir teisingas, nes mokyklos vertinimas grindžiamas holistiniu požiūriu ir per formalų, neformalų bendravimą su pedagogais, mokiniais, tėvais, administracija ir kitais darbuotojais, dokumentų analizė atskleidžia bendrą ugdymo įstaigos kultūrą.

Mokyklos kultūrą, pasak D. Survutaitės (2015), lemia daugelis veiksnių. Autorė pateikia mokyklos kultūros formavimosi aspektus (žr. 6 paveikslą).

6 pav. Mokyklos kultūros formavimasis (Survutaitė, 2015, p. 42)

Kaip matyti 6 paveiksle, mokyklos kultūra formuojasi per technologijų plėtrą, valdymą, mokinių kontingentą ir mokymąsi. Visus šiuos aspektus lemia daug veiksnių: aplinka, istorija, žmonės, technologijos, politinės ir ekonominės jėgos, visuomenės permainos, vietos ir valstybės švietimo politika. Mokyklos kultūra yra nuolat kintanti ir kuriama, nes yra lemiama įvairių veiksnių, mokyklos kultūrai įtakos turi ir bendruomenės narių tarpusavio sąveika, kuri apima

visus bendruomenės narius. Mokyklos išorinis vertinimas stebi, analizuoja mokyklos bendruomenės narių tarpusavio sąveiką ir daro išvadas apie mokyklos kultūrą.

Būtina atkreipti dėmesį į tai, kad mokyklų išorinio vertinimo rodiklių yra daug ir vienas iš jų mokinių įsivertinimas.

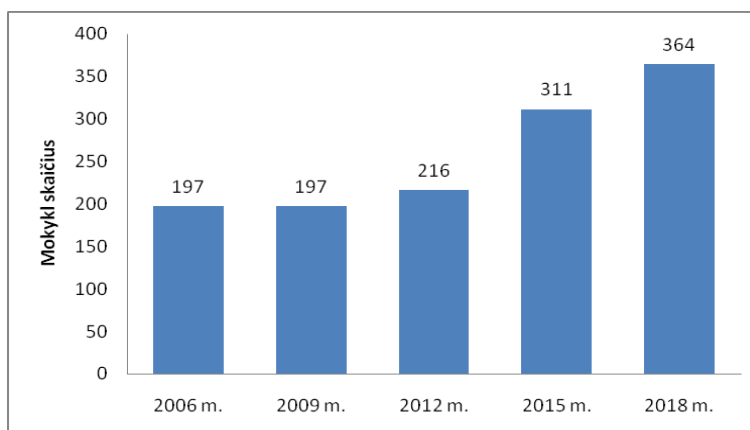
Mokinio įsivertinimas yra svarbus veiksnys, tačiau mokyklų vertinime ir įsivertinime dėmesys kreipiamas ne tik į mokinių mokymosi rezultatus, bet į valstybinių brandos egzaminų rezultatus, Programme for International Student Assessment (toliau – PISA) – tarptautinio penkiolikmečių tyrimo duomenis, bei standartizuotų testų gautus duomenis.

1.4.1. Lietuvos įsijungimas į EBPO ir PISA tyrimą

Mokinių įsivertinimas yra svarbus, todėl išorės vertinime labai akcentuojamas, nes mokinių pasiekimų skirtumai vieni didžiausi iš 72 EBPO PISA tyrimo šalių, kur Lietuva yra tik 55 vietoje. Šie rezultatai atskleidžia, kad kas ketvirtas Lietuvos mokinys nepasiekia bazinio lygmens matematikos, gamtamokslio ugdymo, skaitymo gebėjimų srityse. Pati pamoka nėra patraukli, nes 58 proc. pamokų dominuoja mokytojas ir tik 14 proc. pamokų mokiniai aktyviai mokosi patys, kai tuo tarpu, Skandinavijos šalyse pamokose vyrauja patirtinis mokymas(is) per gamtos mokslų laboratorijas (Lietuvoje 2 proc. ketvirtokų ir 11 proc. aštuntokų naudojami gamtos mokslų laboratorijose) (Švietimo ir mokslo ministerija, 2018).

OECD (Organisation for Economic and Social Cooperation and Development) PISA tyrime dalyvauja penkiolikmečiai. Tyrimas atliekamas kas ris metus. Tyrimo sritys kiekvienu tyrimu kinta: viena pagrindinė sritis, dvi atlieka palydinčio tyrimo vaidmenį. R. Dukynaitė ir kt. (2016) įvardija kokiais metais, kokia PISA sritis buvo tirama: 2000 ir 2018 m. – skaitymo gebėjimai, 2003 ir 2012 m. – matematinis raštingumas, 2006 ir 2015 m. – gamtamokslinis raštingumas, 2009 m. – skaitymo gebėjimai.

Lietuva į OECD PISA tyrimą įsijungė 2004 m. Lietuvos mokyklų įsijungimo į PISA tyrimą pokytis pateikiamas 7 paveiksle.

7 pav. Lietuvos mokyklų įsijungimo į PISA tyrimą pokytis

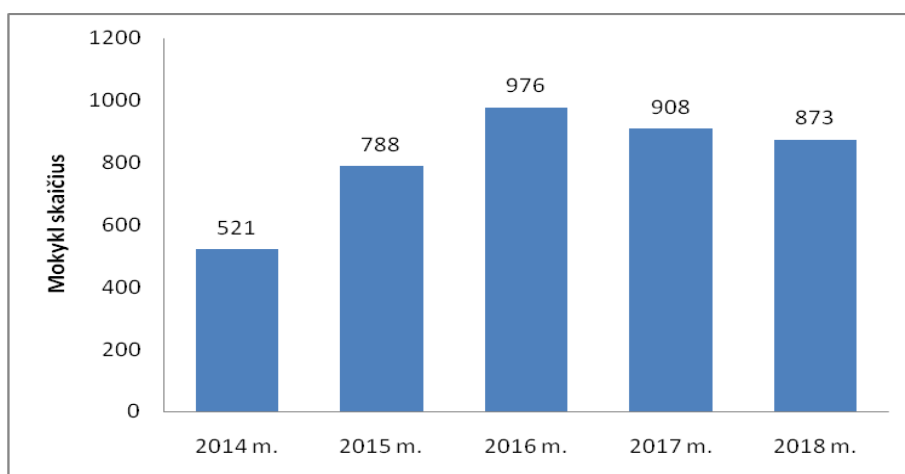
Kaip matyti 7 paveiksle, mokyklų, įsijungusių į PISA tyrimą, skaičius nuo 2009 metų auga. Galimai tai lemia ir mokyklų noras įvertinti penkiolikmečių žinias, jas analizuoti ir padėti mokiniams užpildyti turimas tam tikros srities spragas. NEC duomenimis (2018), kiekvieno tyrimo cikle dalyvauja daugiau nei 4500 besimokančių Lietuvoje mokinių (2015 m. dalyvavo 6525 mokiniai iš 311 mokyklų).

Atliekamas 15-mečių tyrimas atskleidė, kad sistemingai iki 2015 m. gerėjo gamtamokslinio raštingumo rezultatai, tačiau 2015 m. šie rezultatai nukrito. Manoma, kad tai lėmė kompiuterinis testavimas, kurio metu reikėjo atlikti interaktyvias užduotis, kurios daugumai Lietuvos moksleivių yra naujovė. Naujovė ir ugdymo procese. Pastebima, kad gamtamokslinio raštingumo rezultatai prastesni ir Honkongo, Pietų Korėjos ir Suomijos penkiolikmečių tarpe. Lietuvos 15-mečių matematikos raštingumas (36 pozicija iš 70) panašus kaip ir Latvijos, Maltos, Vengrijos, Slovakijos penkiolikmečių, o skaitymo gebėjimai (39 pozicija iš 70) panašūs kaip penkiolikmečių iš Izraelio, Buenos Airių (Argentinos), Vengrijos ir Graikijos (EBPO PISA, 2016).

Galima daryti prielaidą, kad Lietuvos mokyklose trūksta šiuolaikinių, modernių priemonių (pvz., pamokose panaudoti IT ir interaktyvias užduotis). Tačiau mokyklų aprūpinimas šiuolaikinėmis priemonėmis ugdymo spragų neišspręs. Mano nuomone, būtina kelti ir mokytojų kvalifikaciją panaudojant šiuolaikines ugdymo priemones.

1.4.2. Nacionalinis mokinių pasiekimų patikrinimas

Lietuva dalyvauja ne tik tarptautiniuose tyrimuose, siekdama nustatyti mokinių pasiekimus, tačiau organizuoja kasmetinį nacionalinį mokinių pasiekimų patikrinimą (toliau NMPP). Šiame patikrinime mokyklos dalyvauja savo noru. Mokyklų dalyvaujančių NMPP tyrime skaičius pateiktas 8 paveiksle.

8 pav. Lietuvos mokyklų įsijungimo į NMPP pokytis

Kaip matyti 8 paveiksle, Lietuvos mokyklų įsijungimo į NMPP šuolis stebimas nuo 2014 m. iki 2016 m. Mokyklų skaičius, įsijungusių į NMPP mažėja nuo 2016 m. ir 2018 metais, mokyklų skaičius sumažėjo nuo 976 iki 873 – pokytis 103 mokyklomis mažiau. Galima daryti prielaidą, kad šį pokytį lėmė mažėjantis mokinių, o kartu ir mokyklų skaičius Lietuvoje.

NMPP pagrindinis tikslas ne tik patikrinti mokinių (2, 4, 6, 8 kl.) žinias, bet ir pateikti grįžtamąjį ryšį mokykloms, suteikiant informaciją apie mokinių mokymosi rezultatus. Tokiu būdu mokyklos gali koreguoti darbą su mokiniais, siekiant panaikinti jų turimas spragas. Informacija naudinga ir mokinių tėvams (globėjams), nes jie gali įvertinti kokiam pasiekimo lygiui priskiriamos jų vaiko žinių lygis: aukštesnysis, pagrindinis, patenkinamas ar nepatenkinamas. Pateiktų rezultatų dėka, galima labai konkrečiai nustatyti kokiam vaikui, kokios konkrečios, kokiame dalyke reikia pagalbos. NMPP testų pagalba išaiškinamos mokinių žinios teksto suvokimo, matematinio raštingumo, gamtamokslinio raštingumo, socialinio raštingumo, problemų sprendimo ir kituose aukštesnio lygmens mąstymo gebėjimuose (Vingelienė ir kt., 2018).

Apibendrinant galima teigti, išorės vertinimas yra svarbus mokyklų vertinimo aspektas, siekiant išskirti stipriąsias ir silpnąsias puses, bei siekiant įvertinti mokinių mokymąsi, pasiekimus, diferencijavimą ir individualizavimą. Vienas iš išorės vertinimo ir įsivertinimo aspektų yra mokinių mokymasis ir pasiekimai, kuriuos atliepia VBE, PISA tyrimas ir NMPP.

1.5. Mokyklos įsivertinimo tikslas ir metodika

Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2016 m. kovo 29 d. įsakymu Nr. V-267 parengta „Mokyklos, įgyvendinančios bendrojo ugdymo programas, veiklos kokybės įsivertinimo metodika“. Metodikoje įvardinti mokyklos veiklos kokybės įsivertinimo tikslai (cit. II skyriaus 3 dalis):

- plėtoti duomenimis grįsto valdymo kultūrą mokykloje;
- skatinti mokyklos bendruomenės kryptingą, į rezultatus orientuotą diskusiją apie gerą mokyklą;
- stiprinti mokyklos bendruomenės narių įsipareigojimą ugdymo kokybei ir atsakomybę, taikant įsivertinimą kaip kasdienę praktiką – savistabą, refleksiją, dialogą;
- į mokyklos tobulinimo procesus įtraukti visus bendruomenės narius, kitas suinteresuotas grupes.

Šiame įstatyme numatyta, kokiais principais mokykla vykdo įsivertinimą: bendradarbiavimo, kūrybiškumo, atsakingumo, objektyvumo, tvarios ir pasidalytos lyderystės mokymuisi, humaniškumo, demokratiškumo, konfidencialumo bei tolerancijos (III sk. 5 d.). IV skyrius numato „mokyklos veiklos kokybės įsivertinimo modelis: išskiriamos sritys, kiekvienoje

sirtyje išskirtos temos, apibrėžiančios mokyklos kokybės kryptis, ir rodikliai, nusakantys mokyklos kokybės matmenį, raktiniams žodžiams teikiamas konkretesnis požymių, liudijančių tam tikru rodikliu įvardytų reiškinių kokybę, aprašymas, vadinamas detaliuoju rodiklio aprašymu arba iliustracija, detaliajame rodiklio aprašyme nurodytas pageidaujamas, idealus mokyklos veiklos būvis, atitinkantis aukščiausią kokybę.“ V skyrius numato įsivertinimo kokybės būdus: platusis (arba visuminis) įsivertinimas, teminis įsivertinimas. Įsivertinimo duomenys renkami ir apdorojami dažniausiai remiantis rekomenduojama Nacionalinės mokyklos vertinimo agentūros sudaryta tiesiogine internetine sistema www.iqesonline.lt.

Mokyklų veiklos išorinio vertinimo kriterijai, metodai ir būdai yra pateikti „Mokyklų, vykdančių bendrojo ugdymo programas, veiklos išorinio vertinimo organizavimo ir vykdymo tvarkos apraše“ (2017). Išorinio vertinimo tikslas – skatinti mokyklas tobulėti siekiant geresnės ugdymo(si) kokybės ir geresnių mokinių pasiekimų. Tikslui pasiekti apraše išskiriami šeši uždaviniai:

1. išskirti mokyklos stipriąsias ir tobulintinas puses;
2. konsultuoti ugdymo įstaigos bendruomenę veiklos tobulinimo klausimais;
3. skatinti mokyklos įsivertinimą;
4. organizuoti ir priimti sprendimus dėl pagalbos mokykloms;
5. tobulinti ir kurti pagalbos teikimo ir konsultavimo formas mokyklai;
6. teikti informaciją apie mokyklų veiklos kokybę ir skleisti ugdymo įstaigų veiklos gerą patirtį.

Mokyklos įsivertinimo pagrindinis tikslas – „bendruomenės susitarimus dėl veiklos kokybės sampratos, kokybės įsivertinimo ir kokybės gerinimo“. Būtina atkreipti dėmesį į tai, kad mokyklos veiklos kokybės sistema susideda iš dviejų pagrindinių elementų: mokyklos įsivertinimo ir išorinio vertinimo.

Mokyklų, vykdančių bendrojo ugdymo programas, veiklos kokybės vertinimo rodikliai (pagal Mokyklų, vykdančių bendrojo ugdymo programas, veiklos išorinio vertinimo organizavimo ir vykdymo tvarkos aprašo 2 priedą) yra pateikti 4 priede. Mokyklos kokybės analizuojamos, stebimos ir vertinamos keturios sritys (rezultatai, ugdymas(is) ir mokinių patirtys, ugdymo(si) aplinkos bei lyderystė ir vadyba), iš jų 11 temų (asmenybės branda, pasiekimai ir pažanga, ugdymosi(si) planavimas, vadovavimas mokymuisi, mokymosi patirtys, vertinimas ugdant, įgalinanti mokyti fizinė aplinka, mokymasis be sienų, veiklos planavimas ir organizavimas, mokymasis ir veikimas komandomis, asmeninis meistriškumas) ir 25 rodikliai. Prie kiekvieno rodiklio pateikti aprašymai – raktiniai žodžiai. Mokyklų, vykdančių bendrojo ugdymo programas, veiklos išorinio vertinimo organizavimo ir vykdymo tvarkos aprašo 3 priede numatyta, kad mokyklos vertinami 25 rodikliai, kurie vertinami penkiais lygiais (žr. 1 lentelę).

1 lentelė. Mokyklų, vykdančių bendrojo ugdymo programas, veiklos kokybės vertinimo lygiai

Kokybės lygis	Aprašomieji veiklos kokybės vertinimai	Procentinė vertė	Išvada
4 lygis	Labai gera: veiksminga, išskirtinė, kryptinga, savita, kūrybiška.	90 proc. ir daugiau	Verta paskleisti už mokyklos ribų.
3 lygis	Gera: viršija vidurkį, tinkama, paveiki, potenciali, lanksti.	60–89 proc.	Verta paskleisti pačioje mokykloje.
2 lygis	Patenkinama: vidutiniška, nebloga, nesistemiška, neišskirtinė.	31–59 proc.	Mokykloje yra ką tobulinti, verta sustiprinti ir išplėtoti.
1 lygis	Prasta: nepatenkinama, neveiksminga, netinkama, nekonkreči.	11–30 proc.	Veiklą būtina tobulinti. Mokyklai reikalinga išorinė pagalba.
N lygis	Labai prasta: Nepriimtina.	Iki 10 proc.	Būtina imtis radikalių pakeičių. Mokyklai būtina skubi išorinė pagalba.

Mokyklų vertinimo lygiai yra keturi, tačiau aukščiausią įvertinimas skiriamas retai, dažniausiai mokyklos gauna įvertinimus nuo 2 iki 3 lygio (įskaitytinai). Nors yra skelbiama, kad mokykla gavusi 4 lygio įvertinimą, kai kuriuose srityse, rekomenduojama patirtį paskleisti už mokyklos ribų. Tačiau neteko skaityti ar girdėti apie mokyklas, kurios skleistų savo gerą patirtį.

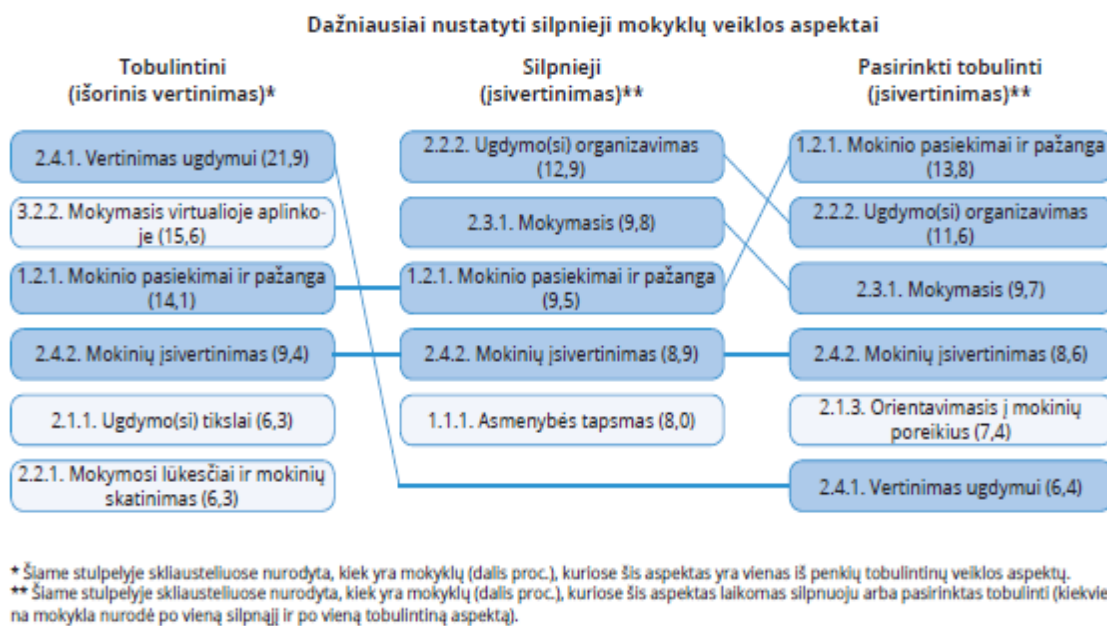
Mokyklos kokybės įsivertinimas vykdomas 4 srityse:

- **1 sritis.** Rezultatai – tai vienas svarbiausių mokyklos veiklos požymių, nes vertinama kaita – mokinio ir mokyklos pažanga. Ši sritis vertinama šiose temose: *asmenybės branda* (asmenybės tapsmas – savivoka ir aspiracijos, socialumas, gyvenimo planavimas), *pasiekimai ir pažanga* (mokinio pasiekimai ir pažanga – optimalumas, visybiškumas, efektyvumas, pasiekimų asmeniškumas; mokyklos pasiekimai ir pažanga – rezultatyvumas, stebėsenos sistemingumas, pažangos pagrįstumas, atsakomybė).
- **2 sritis.** Ugdymas(is) ir mokinių patirtys – tai išsiaiškinimas kaip planuojamas ir organizuojamas ugdymas (formalus ir neformalus), kaip ir ką patiri mokiniai mokykloje. Ši sritis vertinama šiose temose: *ugdymo planavimas* (ugdymo tikslai – pagrįstumas ir sąryšingumas, kontekstualumas; ugdymo planai ir tvarkaraščiai – planų naudingumas, tvarkaraščio patogumas mokiniams; orientavimasis į mokinių poreikius – poreikių pažinimas, pagalba mokiniui, gabumų ir talentų ugdymas), *vadovavimas mokymuisi* (mokymosi lūkesčiai ir mokinių skatinimas – tikėjimas mokinio gabumais, mokymosi džiaugsmas, mokymosi įprasminimas; mokymosi organizavimas – diferencijavimas,

individualizavimas, ugdymo integralumas, įvairovė, klasės valdymas), *mokymosi patirtys* (mokymasis – savivaldumas mokantis, mokymosi konstruktyvumas, mokymosi socialumas; ugdymas mokyklos gyvenimu – santykiai ir mokinių savijauta, narystė ir bendrakūra, įvykiai ir nuotyčiai, darbinga tvarka); *vertinimas ugdant* (vertinimas ugdymui – vertinimo kriterijų aiškumas, vertinimo būdai, pažangą skatinantis grįžtamasis ryšys, mokinių įsivertinimas – dialogas vertinant, įsivertinimas kaip savivoka).

- **3 sritis.** Ugdymo aplinkos – aplinkų kūrimo ir ugdymo ryšys, ugdymo proceso dalyvių įtraukimas į erdvių bendrakūrą, neformalių mokymosi bendruomenių ir nuolatinio mokymosi idėjos. Ši sritis vertinama šiose temose: *įgalinanti mokytis fizinė aplinka* (įranga ir priemonės – įvairovė, šiuolaikiškumas; pastatas ir jo aplinka – estetiškumas, ergonomiškumas; aplinkų bendrakūra – mokinių įtraukimas, mokinių darbų demonstravimas), *mokymasis be sienų* (mokymasis ne mokykloje – edukacinių galimybių panaudojimas, edukacinės išvykos; virtualios aplinkos – tikslingumas, įvairiapusiškumas).
- **4 sritis.** Lyderystė ir vadyba – tai mokyklos bendruomenės susitarimas dėl veiklos perspektyvų, kiek nuosekliai ir darniai veikia visa mokyklos bendruomenė, siekiant mokinių mokymosi pažangos ir asmenybės brandos. Ši sritis vertinama šiose temose: *mokyklos valdymas* (perspektyva ir bendruomenės susitarimas – veiklos kryptingumas, vizijos bendrumas, planų gyvumas, optimalus išteklių paskirstymas, sprendimų pagrįstumas, tobulinimo kultūra; lyderystė – pasidalinta lyderystė, lyderystė mokymuisi, įsipareigojimas susitarimams, mokyklos savivalda – skaidrumas ir atvirumas, sprendimų pagrįstumas ir veiksmingumas), *mokymasis ir veikimas komandomis* (veikimas kartu – bendravimo kultūra, kolegialus mokymasis; bendravimas su tėvais/globėjais – pažinimas ir sąveika, į(si)traukimas; mokyklos tinklaveika – atvirumas, prasmingumas); *asmeninis meistriškumas* (kompetencija – pozityvus profesionalumas; nuolatinis profesinis tobulėjimas – reiklumas sau, atkaklumas ir nuoseklumas) (Europos sąjungos struktūrinių fondų projektas, 2015).

Atlikus išorinį vertinimą palyginama, kokias silpnąsias sritis, vidaus įsivertinimo metu, išskyrė mokykla ir kokias sritis mokykla pasirinko tobulinti (žr. 9 pav.). 2017 metais išorės vertinimas išskyrė šias mokyklų tobulintinas temas: vertinimas ugdymui (21,9 proc.), mokinio pasiekimai ir pažanga (14,1 proc.), mokinių įsivertinimas (9,4 proc.). Mokyklų po įsivertinimo pasirinktos tobulintinos temos: mokinių įsivertinimas (8,6 proc.), mokinio pasiekimai ir pažanga (13,8 proc.), tokie pat, kaip ir išorės vertinimo išrinktos temos.

9 pav. Dažniausiai mokyklos pasirenka tobulinti silpnuosius savo veiklos aspektus (2017 m.) (Švietimo būklės apžvalga 2018 m., p. 61)

Tačiau mokyklų įsivertinimo metu buvo išskirtos temos (ugdymo(si) organizavimas – 11,6 proc. ir mokymasis – 9,7 proc.), kurių neišskyrė išorės vertinimas. Tačiau bet kuriuo atveju visas dėmesys yra akcentuojamas į pamoką, į pamokos temą, o ne formą ir instrumentus, kuris neįmanomas be mokymosi ir mokymo mokiniams bei mokytojams.

S. Balčiūnas ir J. Valuckienė (2009) teigia, jog įsivertinimas mokyklai yra svarbus ypač tada, kai siekiama aukštesnės ugdymo kokybės. Atlikus tyrimą paaiškėja, kad iš dalies įsivertinimas yra svarbus švietimo įstaigos rezultatams. E. Martišauskienė ir S. Vaičekauskienė (2016) teigia, jog asmenybės formavimuisi yra svarbus mokykloje vyraujantis mikroklimatas. Atlikus tyrimą paaiškėjo, kad didžiausią įtaką švietimo įstaigos VBE rezultatų vidurkiui daro: mokymosi svarba ir pagalba pažįstant savo gebėjimus. Mažiausią įtaką daro arba beveik neturi poveikio švietimo įstaigos VBE rezultatų vidurkiui mokinių noras eiti į mokyklą ir mokymosi tikslų ir galimybių jiems pasiekti planavimas.

Apibendrinant galima teigti, kad veiklos kokybės įsivertinimo tikslas yra orientuoti mokyklą tobulėjimo link, šalinant silpnąsias puses, o į tobulinimo procesą įtraukti visus bendruomenės narius. Išorės vertinimas analizuoja 25 rodiklius, kuris vertinamas keturiais lygiais. Ketvirtu lygiu vertinamas rodiklis, kuris atspindi veiksmingą, išskirtinį, savitą ir kūrybišką veiklą, 1 lygis nepatenkinama, neveiksminga, netinkama ir nekonkreči veikla, o N lygis yra nepriimtina veikla. 4 lygiu įvertinti rodikliai rekomenduojami savo patirtimi pasidalinti su kitomis ugdymo įstaigomis, kurių įvertinimas yra prastesniu.

2. BENDROJO UGDYMO MOKYKLŲ VEIKLOS KOKYBĖS IŠORINIO VERTINIMO SITUACIJA LIETUVOJE

2.1. Nacionalinės mokyklų vertinimo agentūros tikslai ir funkcijos

Nacionalinės mokyklų vertinimo agentūros (toliau NEC) įkūrimo pradžia laikoma 2005 m. gruodžio 30 d. švietimo ir mokslo ministro įsakymas Nr. ISAK-2683 „Dėl Nacionalinės mokyklų vertinimo agentūros steigimo ir nuostatų tvirtinimo“. 2006 m. sausio 23 d., kai NMVA įregistruota Juridinių asmenų registre (pažymėjimo Nr. 089080), yra agentūros oficialios veiklos startas.

Nacionalinės mokyklų vertinimo agentūros (2006) tikslas – „skatinti mokyklas, kitus švietimo teikėjus, švietimo pagalbos įstaigas diegti ir tobulinti kokybės kultūrą, vertinant jų veiklos kokybę, vykdant mokyklos, regiono, šalies švietimo būklės stebėseną ir apie rezultatus informuojant visų lygmenų švietimo vadybininkus ir visuomenę. Pagrindiniai agentūros uždaviniai:

- vadovauti šalies mokyklų veiklos kokybės vidaus įsivertinimui;
- organizuoti ir koordinuoti mokyklų veiklos kokybės ir pedagogų kvalifikacijos įstaigų išorinį vertinimą;
- teikti duomenis švietimo stebėsenai;
- vykdyti mokyklų veiklos kokybės išorės vertintojų atranką, mokymus ir atestavimą;
- vertinti pretendentų į valstybines ir savivaldybės švietimo įstaigas vadovavimo švietimo įstaigai kompetencijas;
- organizuoti ir vykdyti mokyklų vadovų, jų pavaduotojų ugdymui, ugdymą organizuojančių skyrių vedėjų vadybinės veiklos ir mokytojų, profesijos mokytojų, pagalbos mokiniui specialistų (išskyrus psichologus) praktinės veiklos vertinimą“ (Nacionalinė mokyklų vertinimo agentūra, 2006, p. 1)

Nacionalinės mokyklų vertinimo agentūros puslapyje skelbiama, kad agentūra vykdo ir teikia paslaugas bendrojo lavinimo mokyklų veiklos išorinį vertinimą ir įsivertinimą, pedagogų kvalifikacijos tobulinimo įstaigų išorinį vertinimą ir įsivertinimą, atlieka švietimo problemos analizę ir duomenų apdorojimą, pretendentų kompetencijų vertinimą ir mokytojų atestaciją, vadovų veiklos vertinimą.

NEC siekia mokyklų veiklos kokybės, taip atliepdama Europos Komisija (2018) švietimo sistemos numatytus pokyčius iki 2020 metų:

1. mokyklų plėtros kokybės užtikrinimas;
2. besimokančiųjų tęstinumas, pereinantis į viso gyvenimo mokymosi plėtrą;
3. mokytojų ir mokyklų vadovų kompetencijų didinimas;

4. kokybiška tinklaveika.

Siekiant mokyklų visapusiškos kokybės, rekomenduojama atsižvelgti į 8 pagrindinius principus:

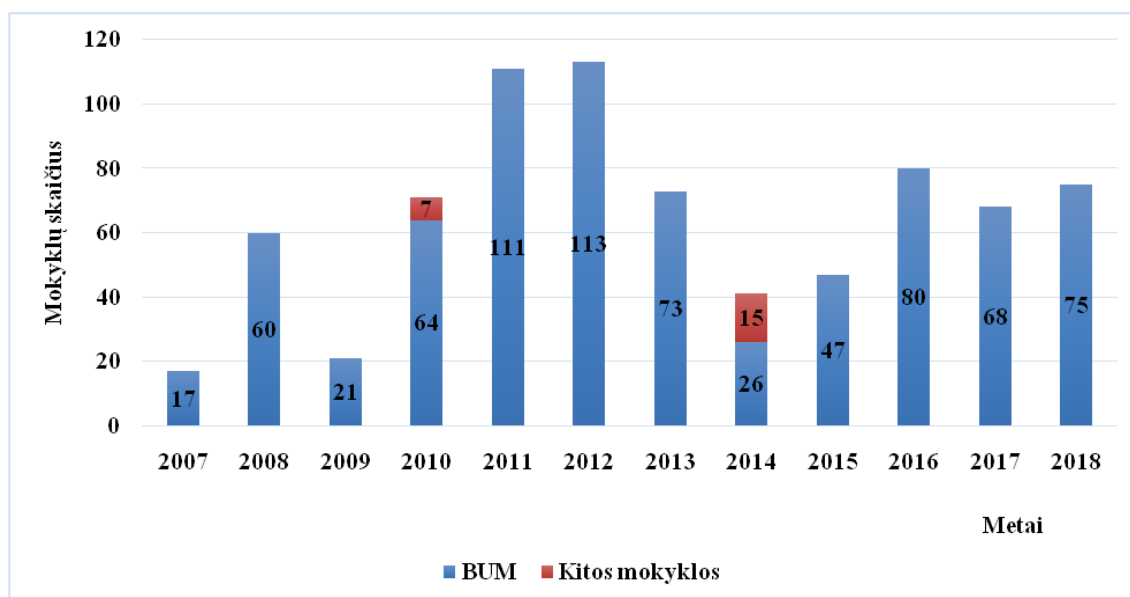
- suderinamumas visose švietimo sistemos grandyse;
- mokymosi kokybės užtikrinimo politika, suteikiant galimybę mokytis visiems;
- pasitikėjimas ir bendra atskaitomybė, siekiant veiksmingo vertinimo ir mokyklų plėtros;
- inovacijas diegimą turi aptarti mokytojai ir vadovai kartu, numatant naujovių galimas rizikas;
- susitarimai ir dialogai;
- tinklaveika kaip sinergija tarp mokyklų sistemų, sukuriant socialinį ir intelektualinį kapitalą;
- duomenų panaudojimo potencialas, gebant juos interpretuoti, panaudoti, kas turi lemiamos reikšmės;
- skirtingų duomenų naudojimas, siekiant balanso. Tai kiekybinė ir kokybinė reali mokinių pasiekimų informacija (European Comission, 2018).

Galima teigti, kad Europos Komisija (2018), siekdama švietimo kokybės, numatė bendrus mokyklų vertinimo principus, kurie gerintų mokyklos bendruomenės narių klimata ir gerovę, veiksmingą mokymą ir naujovių poveikį bendruomenei ir besimokantiems.

2.2. Mokyklų veiklos kokybės išorinio vertinimo rodikliai ir jų tendencijos

„Išorinio vertinimo tikslas – skatinti mokyklas tobulėti siekiant geresnės ugdymo(si) kokybės ir geresnių mokinių pasiekimų“, siekiant nustatyti mokyklos stipriuosius ir tobulintus veiklos aspektus. Pats išorės vertinimas organizuojamas penkiais etapais (III skyrius 12 dalis): parengiamieji darbai, pirmieji vadovaujančiojo vertintojo apsilankymai mokykloje, vertinimas mokykloje, vertinimo apibendrinimas, ataskaitos rengimas ir jos derinimas su mokykla, galutinės išorinio vertinimo ataskaitos ir trumposios išorinio vertinimo ataskaitos parengimas ir pateikimas („Dėl Mokyklų, vykdančių bendrojo ugdymo programas, veiklos išorinio vertinimo organizavimo ir vykdymo tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimo 2016 m. gruodžio 30 d. Nr. V-1167, TAR, 2016-12-30, Nr. 30191). Nuo 2019 m. išorės vertinimas bus organizuojamas keturiais etapais: pasirengimas, vertinimas mokykloje, vertinimo apibendrinimas, ataskaitos rengimas ir jos derinimas su mokykla, galutinės išorinio vertinimo ataskaitos parengimas, pateikimas ir paskelbimas (Dėl Mokyklų, vykdančių bendrojo ugdymo programas, veiklos išorinio vertinimo organizavimo ir vykdymo tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimo 2018 m. gruodžio 3 d. Nr. V-962, TAR, 2018-12-04, Nr. 19648).

Iš viso nuo 2007 m. vertintos 755 bendrojo ugdymo mokyklos arba 67,1 proc. nuo šiuo metu šalyje esančių (žr. 10 pav.).

10 pav. Nuo 2007 ir 2018 m. I pusmečio įvertintų mokyklų skaičius (Nacionalinė mokyklų vertinimo agentūra, 2018)

Kaip matyti 10 paveiksle daugiausia išorės vertintų mokyklų buvo 2011 ir 2012 metais, atitinkamai 111 ir 113 bendrojo ugdymo mokyklų. Mažiausias išorės vertintų mokyklų skaičius buvo 2007 ir 2009 metais, atitinkamai 17 ir 21 bendrojo ugdymo mokyklos.

Nacionalinė mokyklų vertinimo agentūra pateikė 2007 – 2011 metų išorės vertinimo mokyklose rezultatus ir išskyrė dažniausiai nustatytus stipriuosius mokyklų veiklos aspektus: mokyklos kultūros, pagalbos mokiniui, ugdymo ir mokymosi, strateginio valdymo ir pasiekimų sritys (žr. 1 priedą) ir silpnuosius mokyklų veiklos aspektus: Mokymosi veiklos diferencijavimas, vertinimas kaip ugdymas, išmokimo stebėjimas, vertinimas kaip pažinimas, mokymo nuostatos ir būdai (žr. 2 priedą) (Nacionalinė mokyklų vertinimo agentūra, 2011(2)). 2017 metais geriausiai įvertintos mokyklų veiklos sritys rezultatai (2 lygis – 50 proc. mokyklų, 3 lygis – 48,4 proc. mokyklų, 4 lygis – 1,4 proc. mokyklų), ugdymas(is) ir mokinių patirtys (2 lygis – 73,4 proc., 3 lygis – 26,6 proc.), ugdymo(si) aplinkos (2 lygis – 39,1 proc. mokyklų, 3 lygis – 57,8 proc. mokyklų, 4 lygis – 3,1 proc. mokyklų) bei lyderystė ir vadyba (2 lygis – 39,1 proc. mokyklų, 3 lygis – 54,7 proc. mokyklų, 4 lygis – 6,3 proc. mokyklų) (žr. 11 pav.)(ŠMM ir NMVA, 2018).

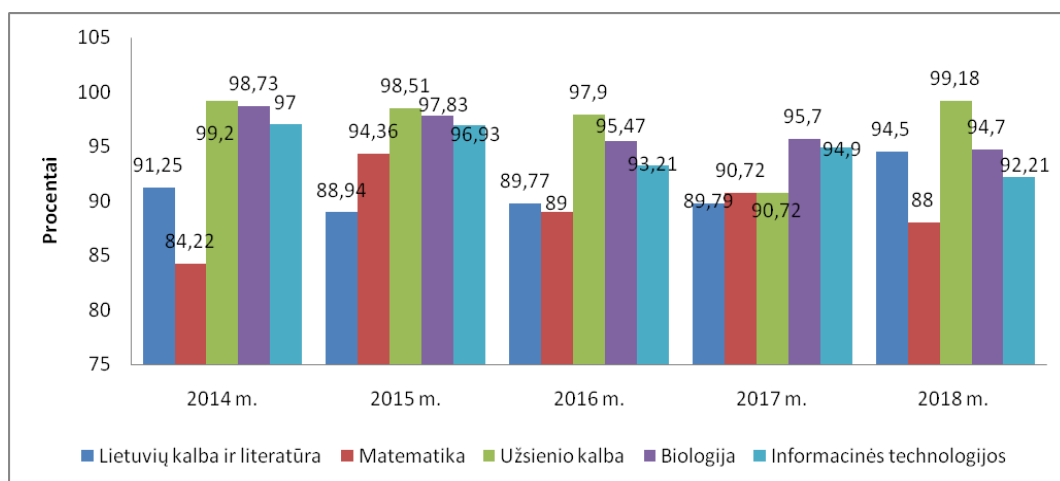
Veiklos sritys	vertinimas	Mokyklų pasiskirstymas pagal veiklos sričių įvertinimą (proc.)					vertinimo (lygio) vidurkis
		N lygis (labai prastai)	1 lygis (prastai)	2 lygis (patenkinamai)	3 lygis (gerai)	4 lygis (labai gerai)	
1. Rezultatai		-	-	50,0	48,4	1,6	2,52
2. Ugdymas(is) ir mokinių patirtys		-	-	73,4	26,6	0,0	2,27
3. Ugdymo(si) aplinkos		-	-	39,1	57,8	3,1	2,64
4. Lyderystė ir vadyba		-	-	39,1	54,7	6,3	2,67

Duomenų šaltinis: NMVA

11 pav. Geriausiai įvertintos mokyklų veiklos sritys – ugdymosi aplinkos bei lyderystė ir vadyba (Švietimo būklės apžvalga 2018 m., p. 60)

Tačiau bendras įvertinimo vidurkis siekia 2,67. 2017 metais išorinis mokyklų vertinimas išskyrė stipriąsias mokyklos puses: 2.3.2. Ugdymas mokyklos gyvenimu (20,3 proc. mokyklų) ir 1.1.1. Asmenybės tapsmas (17,2 proc. mokyklų), tokias pat mokyklų stipriąsias sritis išskyrė mokyklos savo vidaus įsivertinime, atitinkamai 10,4 proc. ir 6,9 proc. mokyklų (žr. 3 priedą).

Išorės vertintojai atkreipia dėmesį ir į vertinamos mokyklos mokinių valstybinių brandos egzaminų rezultatus. Valstybiniai brandos egzaminai (toliau VBE) yra svarbūs mokiniams, nes stojant į universitetus, keliami aukšti reikalavimai ir vienas svarbiausių, išlaikyti lietuvių kalbos ir matematikos VBE. Pagrindiniai VB egzaminai laikomi: lietuvių kalbos ir literatūros, matematikos, anglų kalbos, biologijos ir informacinių technologijų. Paminėtus egzaminus renkasi didelis mokinių skaičius. 2014-2018 metų mokinių penkių pagrindinių VBE išlaikymo procentai pateikti 12 pav.

12 pav. Penkių pagrindinių VBE išlaikiusiųjų mokinių procentas 2014-2018 m.

NEC skelbia, kad 2018 metais lietuvių kalbos ir literatūros valstybinį brandos egzaminą išlaikė 91,25 proc. Išlaikiusiųjų skaičius didesnis nei 2017 m., kurie siekė 88,94 proc. Tačiau 2016 metais lietuvių kalbos ir literatūros valstybinį brandos egzaminą išlaikė 0,83 proc. daugiau abiturientų. Galima teigti, kad lietuvių kalbos ir literatūros VBE rezultatai prastėjo nuo 2014

metų iki 2017 m., tačiau 2018 m. rezultatai geresni, tačiau nepasiekė 2014 metų išlaikiusiųjų skaičiaus procentais.

Matematikos VBE daugiausia egzaminą išlaikė 2017 metais ir 2015 metais. Mažiausias procentas abiturientų, per nagrinėjamą laikotarpį, išlaikė 2014 m. 2016 metais 89 proc. abiturientų, laikusių matematikos VBE, išlaikė egzaminą. 2018 metų matematikos VBE išlaikė 7,14 proc. mažesnis skaičius abiturientų. Galima daryti prielaidą, kad matematiką renkasi daugiau abiturientų, siekdami įstoti į universitete skelbiamas nemokamas studijas.

Anglų kalbos valstybinį egzaminą daugiausia abiturientų išlaikė 2018 m. (99,2 proc.) ir 2014 metais (99,18 proc.). 201m m. anglų kalbos valstybinį egzaminą išlaiką mažiausias procentas abiturientų per 2014-2018 m. laikotarpį. Tačiau nuo 2015 m. išlaikiusiųjų anglų kalbos VBE skaičius kasmet didėja. Galima daryti prielaidą, kad anglų kalbos žinios šiuolaikiniam jaunimui yra kasdienybė, nes globalizacijos procesai, šiuolaikinės technologijos, socialiniai tinklai ir medijos suteikia galimybę bendrauti, skaityti ir pan. užsienio kalba.

Biologijos valstybinių egzaminų rezultatai nuo 2014 m. vis gerėja, didėja ir mokinių skaičius procentais, išlaikiusiųjų paminėtą egzaminą. 2018 metais išlaikiusiųjų biologijos VBE skaičius siekė 98,73 proc., tai 0,9 proc. daugiau išlaikiusiųjų nei 2017 m. ir 4,03 proc. daugiau nei 2014 m.

Informacinių technologijų (toliau IT) valstybinio egzamino rezultatai gerėja kaip ir biologijos. IT egzaminą 2018 m. išlaikė 97 proc. visų laikusiųjų abiturientų. Tai 0,07 proc. daugiau išlaikiusiųjų abiturientų nei 2017 m. ir 4,79 proc. daugiau abiturientų nei išlaikė egzaminą 2014 m.

Apibendrinant galima teigti, kad atlikus išorinį vertinimą, ataskaita mokyklai pateikiama per 36 dienas. Joje aprašomas mokyklos kontekstas, visos 4 sritys, išskiriami stiprieji ir tobulinti rodikliai bei pateikiamos išvados – ne mažiau kaip 10 stipriųjų ir ne daugiau kaip 5 tobulintini mokyklos veiklos aspektai.

3. ŠIAULIŲ MIESTO IR RAJONO BENDROJO UGDYMO MOKYKLŲ VEIKLOS KOKYBĖS IŠORINIO VERTINIMO RODIKLIŲ LYGINAMOJI ANALIZĖ

3.1. Tyrimo metodologija

Prieš pradėdant analizuoti pasirinktą temą buvo apibrėžta problema ir numatyta tyrimo strategija ir metodika. Analizuojant mokslinę literatūrą, atidžiai buvo pasirenkami ir atrenkami šaltiniai, kuriais bus remtasi analizuojant nagrinėjamą temą. Mokslinės literatūros analizėje nagrinėjami ne tik Lietuvos mokslininkų darbai, bet ir užsienio šalių mokslininkų darbai. Mokslinės literatūros analizė suteikia galimybę palyginti teorinį ir praktinį ryšį analizuojama tema. Iškelti uždaviniai leis pasiekti numatytą tikslą. Norint pasiekti tikslą ir patvirtinti išsikelto hipotezė buvo naudotas kokybinis tyrimas.

Tyrimo problema. Pastebėta, kad iki 2016 metų nėra pateikta Lietuvos mokyklų veiklos sričių kokybės išorinio vertinimo ir įsivertinimo detalios ataskaitos pagal bendrus rodiklius, o mokyklos savo internetiniuose puslapiuose pateikia tik dalį įsivertinimo rezultatų arba tik vienos srities kelių rodiklių rezultatus. Kai kurios mokyklos įsivertinimo rezultatų nepublikuoja. Pastebėta, kad įsivertinimo rezultatai mokyklų tinklapiuose talpinami prieš išorės vertinimą, o po jo, kai kurių mokyklų įsivertinimo duomenys nėra viešunami.

Tyrimo probleminiai klausimai: kokios būdingos Šiaulių miesto bendrojo ugdymo mokyklų pastarųjų ketverių metų veiklos kokybės išorinio vertinimo ir įsivertinimo rodiklių tendencijos? Kokios būdingos Šiaulių rajono bendrojo ugdymo mokyklų veiklos kokybės išorinio vertinimo ir įsivertinimo rodiklių tendencijos?

Tyrimo objektas. Šiaulių miesto ir rajono bendrojo ugdymo mokyklų veiklos kokybės išorinio vertinimo ir įsivertinimo rodikliai.

Tyrimo tikslas. Empiriniame tyrime siekiant išanalizuoti Šiaulių miesto ir Šiaulių rajono bendrojo ugdymo mokyklų veiklos kokybės išorinio vertinimo ir įsivertinimo rodiklius ir atlikti jų lyginamąją analizę, pasirinktas nagrinėjamas laikotarpis: 2018, 2017, 2016 ir 2015 metai. Pagrindinis siekiamas tyrimo rezultatas – ištirti Šiaulių miesto ir rajono bendrojo ugdymo mokyklų pastarųjų ketverių metų veiklos kokybės išorinio vertinimo ir įsivertinimo rodiklių tendencijas.

Hipotezės:

1. Tikėtina, jog lyginant pastarųjų ketverių metų Šiaulių miesto ir rajono bendrojo ugdymo mokyklų veiklos kokybės išorinio vertinimo ir įsivertinimo rodiklius, bus identifikuota labiau teigiama kokybės įsivertinimo nei išorinio vertinimo tendencija pagal atskiras veiklos sritis ir rodiklius.

2. Tikėtina, kad Šiaulių miesto bendrojo ugdymo mokyklų veiklos kokybės išorinio vertinimo rodikliai yra aukštesni nei Šiaulių rajono bendrojo ugdymo mokyklų, o veiklos kokybės įsivertinimo rodikliai yra labiau panašūs.

Tyrimo metodologija. Tyrimas remiasi visuotinės kokybės vadybos teoretikų nuostatomis, kad veiklos kokybės užtikrinimui svarbus ne tik išorinis konkrečių veiklos sričių stebėjimas, vertinimas, analizė, bet ir pačios ugdymo institucijos konkrečių veiklos sričių įsivertinimas, siekiant identifikuoti veiklos trūkumus, silpnybes, sutelkti stipriųjų organizacijos pusių potencialą trūkumų šalinimui.

Mokyklų veiklos kokybės išorinis vertinimas grindžiamas *holistinio ugdymo samprata*, nes į mokinį ir jo ugdymą(si) žiūrima kaip į vientisą procesą (Bitinas, 2000). O mokyklos išorės vertinimo analizuojami ir vertinami rodikliai (demokratiškumas, tarpusavio pagarba, pagalba vienas kitam) atspindi *humanistinio ugdymo aspektus* (Edwards, Usher, 2000).

3.2. Tyrimo metodika ir organizavimas

Duomenų rinkimas, apdorojimas ir analizė. Tyrimo tikslui įgyvendinti pasirinkta dokumentų turinio (content) analizė. Dokumentų analizė tyrėjui suteikia galimybę rasti informaciją apie jį dominančius faktus, susisteminti ir apibendrinti gautą informaciją. Tyrime analizuoti šie dokumentai: oficialūs dokumentai: LR Nacionalinės mokyklų vertinimo agentūros bendrojo ugdymo mokyklų (Šiaulių miesto ir Šiaulių rajono) išorės vertinimo išvados; Nacionalinės mokyklų vertinimo agentūros Vertinimai. Taip pat Lietuvos Respublikos Švietimo ir mokslo ministro įsakymai dėl Bendrojo lavinimo mokyklos veiklos rodikliai (Luobikienė, 2010; Tidikis, 2003; Kardelis, 2005).

Prieš atliekant tyrimą, išanalizuota mokslinė literatūra, LR dokumentai, reglamentuojantys mokyklų išorinio vertinimo aspektus, atlikta dokumentų analizė ir naudoti kokybiniai tyrimo metodai: turinio (content) kokybinė analizė, sisteminimas ir aprašomoji – interpretacinė analizė.

Tyrimo procedūra. Atliktas kokybinis tyrimas buvo organizuotas šiais etapais (žr. 2 lentelę).

Tyrimo eiga	Atlikimo terminas
Problemos apibrėžimas. Tyrimo parametrų suformulavimas.	2018 m. rugsėjo – spalio mėn.
Mokslo šaltinių atranka ir analizė.	2018 m. rugsėjo – gruodžio mėn.
Hipotezės formulavimas. Tikslų išsikėlimas.	2018 m. spalio– lapkričio mėn.
Tyrimo pagrindimas.	2018 m. lapkričio – gruodžio mėn.
Tyrimo organizavimas ir atlikimas.	2019 m. sausio – kovo mėn.
Tyrimo rezultatų interpretavimas.	2019 m. kovo – balandžio mėn.
Tyrimo išvadų ir rekomendacijų pateikimas.	2019 m. balandžio – gegužės mėn.

*Sudaryta remiantis V. Žydžiūnaite (2006; 2007).

Tyrimo imtis. Pasirinktas kokybinis tyrimas ir jo duomenų interpretavimas. Būtina atkreipti dėmesį į tai, kad skiriasi kiekybiniam tyrimui ir kokybiniam tyrimui taikomi imties turinio reikalavimai. Kokybiniam tyrimui netaikomi griežti imties reikalavimai (Dey, 2002; Rupšienė, 2007).

Pasirinkta po 11 Šiaulių miesto ir Šiaulių rajono mokyklų, veiklos kokybės išorinio vertinimo ataskaitos laikotarpiu 2015-2018 m.. Lyginamajam analizei tarp Šiaulių miesto ir Šiaulių rajono pasirinktos veiklos kokybės išorinio vertinimą praėjusios mokyklos 2011 m. ir 2015-2018 m.

Pasirinktos tikslinės mokyklos, nes šiuo laikotarpiu vertintas vienodas mokyklų skaičius tiek Šiaulių mieste, tiek Šiaulių rajone. 2008-2014 metų laikotarpiu išorės vertinimas atliktas dvylikoje Šiaulių miesto mokyklų, o Šiaulių rajono 2008-2011 metų laikotarpiu išorės vertinimas atliktas keturiose mokyklose. Todėl pasirinktas 2015-2018 metų laikotarpis su vienodu išorės vertintų mokyklų skaičiumi Šiaulių mieste ir rajone.

3.3. Šiaulių miesto bendrojo ugdymo mokyklų veiklos kokybės išorinio vertinimo įsivertinimo rodiklių analizė

Šiaulių miesto mokyklų veiklos sričių įvertinimai pateikti 3 lentelėje. Kaip matyti iš lentelėje pateiktų duomenų, veiklos kokybė vertinta 11 bendrojo ugdymo mokyklų, iš kurių 7 gimnazijos ir 4 progimnazijos. Veiklos kokybės išorinis vertinimas atliktas keturiose veiklos srityse: rezultatai, ugdymas(is) ir mokinių patirtys, ugdymo(si) aplinkos, lyderystė ir vadyba. Lentelėje pateikiami kiekvienos srities įvertinimo lygiai.

3 lentelė. Šiaulių miesto bendrojo ugdymo mokyklų 2015-2018 m. veiklos sričių išorinio vertinimo rezultatai (N=11)

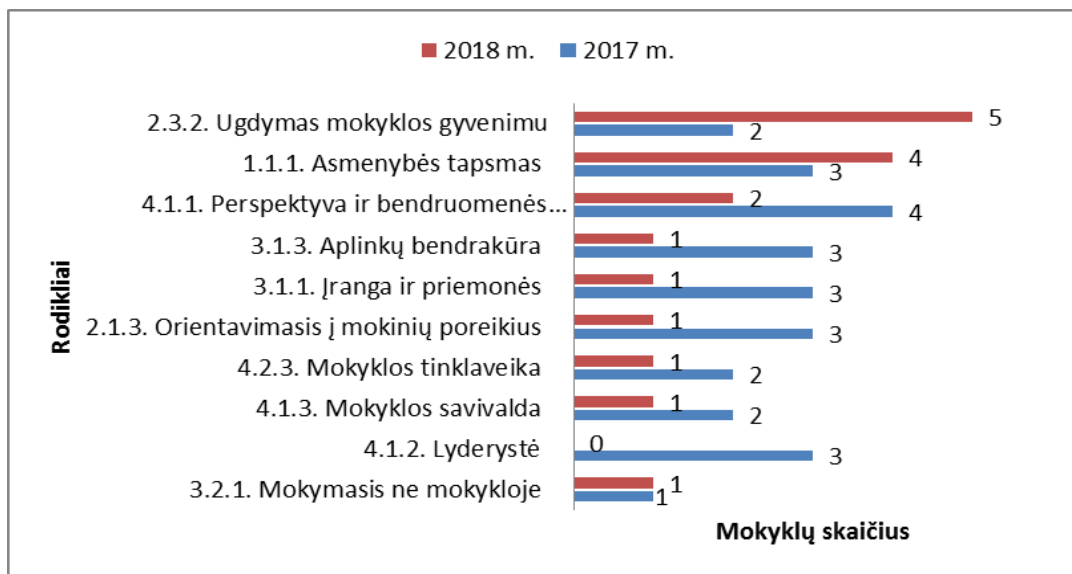
Mokyklos	Rezultatai	Ugdymas(is) ir mokinių patirtys	Ugdymo(si) aplinkos	Lyderystė ir vadyba
„Saulėtekio“ gimnazija (2018 m.)	3 lygis	3 lygis	3 lygis	3 lygis
„Santarvės“ gimnazija (2018 m.)	3 lygis	3 lygis	3 lygis	3 lygis
Juliaus Janonio gimnazija (2017 m.)	3 lygis	3 lygis	3 lygis	3 lygis
„Romuvos“ gimnazija (2017 m.)	4 lygis	3 lygis	4 lygis	4 lygis
VšĮ Šiaulių universiteto gimnazija (2017 m.)	3 lygis	3 lygis	3 lygis	3 lygis
Dainų progimnazija (2017 m.)	3 lygis	3 lygis	4 lygis	4 lygis
„Rasos“ progimnazija (2017 m.)	2 lygis	2 lygis	2 lygis	3 lygis
Gytarių progimnazija (2016 m.)	3 lygis	3 lygis	3 lygis	3 lygis
Rėkyvos progimnazija (2016 m.)	3 lygis	3 lygis	3 lygis	2 lygis
Simono Daukanto gimnazija (2015 m.)	3 lygis	2 lygis	3 lygis	3 lygis
Stasio Šalkausko gimnazija (2015 m.)	4 lygis	3 lygis	3 lygis	4 lygis

Šaltinis: sudaryta autoriaus, remiantis LR Nacionalinės mokyklų vertinimo agentūros bendrojo ugdymo mokyklų (Šiaulių miesto ir Šiaulių rajono) išorės vertinimo išvadomis, 2015-2018 m.

Kaip matyti iš lentelėje pateiktų duomenų, daugiausia visų sričių vertinimas yra 3 lygio. Šiaulių miesto mokyklų, vertintų 2018 m. („Saulėtekio“ progimnazija ir „Santarvės“ gimnazija), veiklos sričių įvertinimai atitinka tais pačiais metais vertintų Lietuvos mokyklų 2018 m. I pusmečio sričių įvertinimo rezultatus, kur daugiausia mokyklų sričių įvertinimai siekė 3 lygį. Tačiau Lietuvoje vienos mokyklos 2 sritis buvo įvertinta 1, ko nėra Šiaulių miesto paminėtose mokyklose. Taip pat nėra ir 2 lygio įvertinimų. Šiaulių miesto mokyklų, vertintų 2017 m. (Juliaus Janonio gimnazija, „Romuvos“ gimnazija, VšĮ Šiaulių universiteto gimnazija, Dainų progimnazija, „Rasos“ progimnazija) Rezultatai įvertinti 3 lygiu, išskyrus „Rasos“ progimnaziją – 2 lygis ir „Romuvos“ gimnaziją – 4 lygis. VšĮ Šiaulių universiteto gimnazijos visos veiklos sritys įvertintos 3 lygiu, o „Rasos“ progimnazijos 3 lygiu įvertinta sritis Lyderystė ir vadyba, o kitos veiklos sritys įvertintos 2 lygiu. Dainų progimnazijos veiklos sritys (Rezultatai ir Ugdymas(is) ir Mokinių patirtys) įvertintos 3 lygiu, o Ugdymo(si) aplinkos ir Lyderystė ir vadyba sritys įvertintos aukščiausiu lygiu.

2016 m. vertintos mokyklos Gytarių ir Rėkyvos progimnazijos įvertintos 3 lygiu (rezultatai, ugdymas(is) ir mokinių patirtys, ugdymo(si) aplinkos, lyderystė ir vadyba), išskyrus Rėkyvos gimnazijos Lyderystė ir vadyba įvertinta 2 lygiu. 2015 metais vertintos Simono Daukanto ir Stasio Šalkausko gimnazijų Ugdymo(si) aplinkos įvertintos 3 lygiu. Simono Daukanto gimnazijos Ugdymas(is) ir mokinių patirtys įvertintos 2 lygiu. Stasio Šalkausko gimnazijos dvi veiklos sritys įvertintos aukščiausiu lygiu: Rezultatai ir Lyderystė ir vadyba.

Kiekvieno bendrojo ugdymo mokyklų veiklos kokybės išorinio vertinimo rezultatas – išskirti mokyklos stiprieji ir silpnieji veiklos aspektai. 13 pav. pateikta Šiaulių miesto mokyklų išskirti stiprieji veiklos rodikliai.

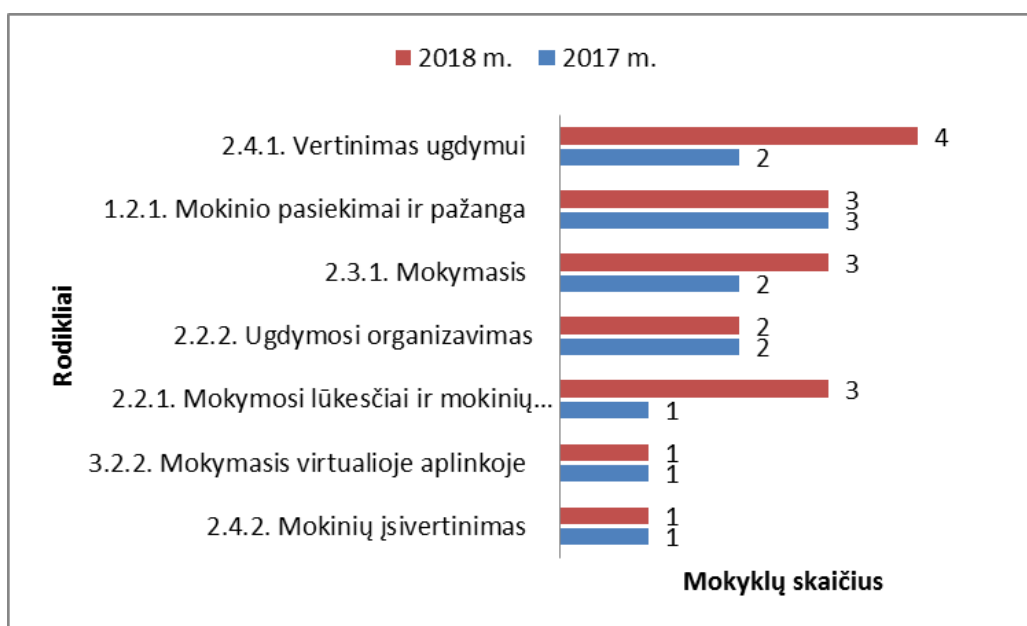
13 pav. 2017-2018 m. Šiaulių miesto bendrojo ugdymo mokyklų stipriosios pusės pagal veiklos kokybės išorės vertinimo rodiklius

2018 m. Šiaulių mieste išorės vertinimas buvo atliktas 7 bendrojo ugdymo mokyklose. Kaip matyti 13 paveiksle 2018 metais stiprieji veiklos rodikliai Šiaulių miesto mokyklų buvo: Ugdymas mokyklos gyvenimu (5 mokyklos), Asmenybės tapsmas (4 mokyklos), o 2017 m. vertintos 4 mokyklos ir išskirtos išorės vertintojų šie stiprieji rodikliai: Perspektyva ir bendruomenės susitarimai (4 mokyklos), Aplinkų bendrakūra (3 mokyklos), Įranga ir priemonės (3 mokyklos), Orientavimasis į mokinių poreikius (3 mokyklos) ir Lyderystė.

Ugdymas mokyklos gyvenimu (mokinių ir mokytojų tarpusavio santykiai, jautimasis bendruomenės nariu, įvairi mokyklos neugdomoji veikla, darbinga aplinka), Santykiai ir mokinių savijauta atskleidžia, kad mokykloje mokytojų ir mokinių santykiai yra paremti draugiška ir psichologiškai gera atmosfera. Asmenybės tapsmas – atskleidžia, kad vaikai yra subrendę ir nuovokūs, dalyvaujantys socialiniame mokyklos ir ne tik gyvenime. Stiprieji aspektas yra stipri mokinių savivalda, kuri glaudžiai siejama su lyderyste ir mokyklos tinklaveika.

Šiaulių miesto mokyklų stiprieji rodikliai orientavimasis į mokinių poreikius, tai rodo, kad mokytojai rūpinasi mokinių gabumais, išskylančias problema ir atsižvelgiama į jų poreikių pažinimą. Šiaulių miesto mokyklos aprūpintos šiuolaikine įranga ir priemonių įvairove ir šiuolaikiškumu.

2017-2018 m. silpnieji veiklos aspektai pavaizduoti 14 paveiksle.

14 pav. 2017-2018 m. Šiaulių miesto bendrojo ugdymo mokyklų silpnieji veiklos išorės vertinimo rodikliai

Kaip matyti 14 paveiksle išskirti išorės vertinimo silpnieji Šiaulių miesto mokyklų veiklos rodikliai 2018 m. yra Vertinimas ugdymui (4 mokyklose), Mokinio pasiekimai ir pažanga (3 mokyklose), Mokymasis (3 mokyklose), o 2017 m. išskirti šie silpnieji veiklos išorės vertinimo rodikliai: Vertinimas ugdymui (2 mokyklose), Mokinio pasiekimai ir pažanga (3 mokyklose), Mokymasis (2 mokyklose), Ugdymosi organizavimas (2 mokyklose).

Ugdymas(is) ir mokinių patirtys sritis siejama su šiais trūkumais: mokytojai netiki mokinio augimo ir mokymosi galimybėmis, kas trukdo formuoti aukštus mokinių siekius ir savigarbą. Tobulintinas rodiklis yra ir mokytojų pripažinimas, kad mokiniai skirtingi pagal savo gebėjimus, mokymosi stilius ir kita. Mokytojai turi pasitikėti mokiniais ir kartu su mokiniais išsikelti mokymosi tikslus bei savarankiškai pasirinkti užduočių atlikimo būdą, susirasti reikiamą informaciją ir pan. Mokytojai turi įgalinti mokinius įsivertinti savo pažangą ir planuoti galimus pasiekimus. Mokymasis virtualioje aplinkoje yra silpnas ir tobulintas veiklos rodiklis, tai įmanoma, kai ugdymas(is) vyksta ne tik ugdymo įstaigoje, bet ir už jos ribų.

2017 m. ir 2018 m. silpnieji išorės vertinimo rodikliai yra panašūs. Pastebėtina, kad Mokinio pasiekimai ir pažanga du metus iš eilės išlieka silpnieji rodikliai, taip kaip Mokymasis ir ugdymosi organizavimas.

Galima daryti prielaidą, kad šie rodikliai tiesiogiai siejasi su mokinio asmeniniais tikslais ir požiūriu į mokslą. Kuo silpnesnė mokymosi motyvacija – tuo prastesni mokinio pasiekimai, pažanga ir atvirksčiai.

Mokyklos organizuoja vidaus įsivertinimą, siekiant tobulinti ugdymo procesą, ugdymo įstaigos veiklą. 2017-2018 m. vidaus įsivertinimo stiprieji veiklos rodikliai pateikti 15 paveiksle.

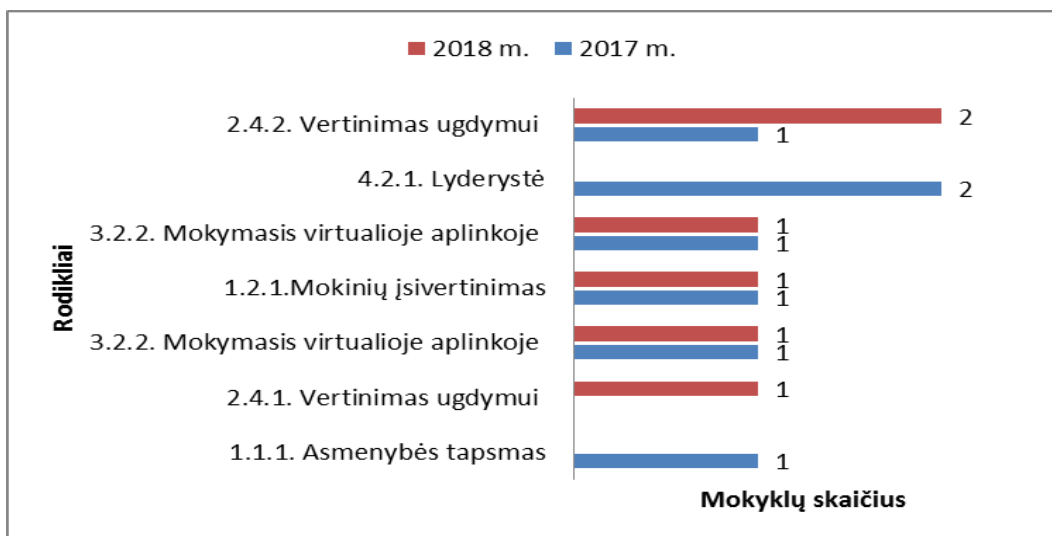

15 pav. 2017-2018 m. Šiaulių miesto bendrojo ugdymo mokyklų stiprieji įsivertinimo veiklos rodikliai

Šiaulių miesto bendrojo ugdymo mokyklos atlikdamos įsivertinimą išskyrė stipriuosius rodiklius: Kompetenciją, Įrangą ir priemones, Pastatą ir jo aplinką, ugdymosi mokyklos gyvenimu, Ugdymo planai ir tvarkaraščiai, Mokyklos pasiekimai ir pažanga. Lyginant su išorės vertinimu, tik du rodikliai sutapo kaip stiprieji mokyklos veiklos rodikliai: 2.3.2. Ugdymas mokyklos gyvenimu ir 3.1.1. Įranga ir priemonės.

2017 m. išskirti šie mokyklų stiprieji įsivertinimo veiklos rodikliai: Kompetencija, Įranga ir priemonės, Pastatas ir jo aplinka, Ugdymo planai ir tvarkaraščiai bei Mokyklos pasiekimai ir pažanga. 2018 m. išskirti stiprieji įsivertinimo veiklos rodikliai: Kompetencija, Įranga ir priemonės bei Ugdymas mokyklos gyvenimu.

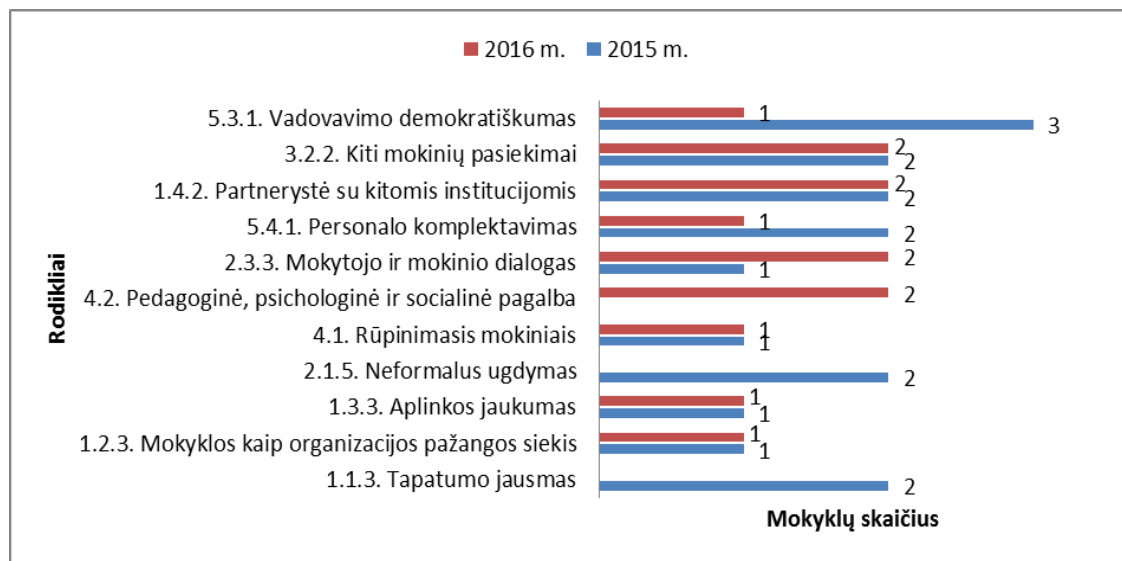
Mokyklų išskirti apibendrinti silpnieji įsivertinimo rodikliai pateikti 16 paveiksle.

16 pav. 2017-2018 m. Šiaulių miesto bendrojo ugdymo mokyklų silpnybės pagal veiklos kokybės įsivertinimo rodiklius

Mokyklų išskirti silpnieji įsivertinimo rodikliai nesutapo su išorės vertinimo išskirtais silpnaisiais rodikliais, išskyrus du: 3.2.2. Mokymasis virtualioje aplinkoje, 2.4.1. Vertinimas ugdymui. Galima daryti prielaidą, kad 2017-2018 metais mokyklų įsivertinimo duomenys nesutapo, nes mokyklos galimai neobjektyviai vertino savo mokyklos veiklą. Kitas dalykas, vertinimas vyksta iš tėvų, mokytojų ir mokinių pozicijos, kurie vertina savo asmeninę patirtį mokykloje. Todėl šie duomenys gali skirtis nuo išorės vertintojų gautų duomenų.

2015-2016 m. bendrojo ugdymo mokyklų stipriausias veiklos puses atspindintys rodikliai, po išorės vertinimo, pateikti 17 paveiksle.

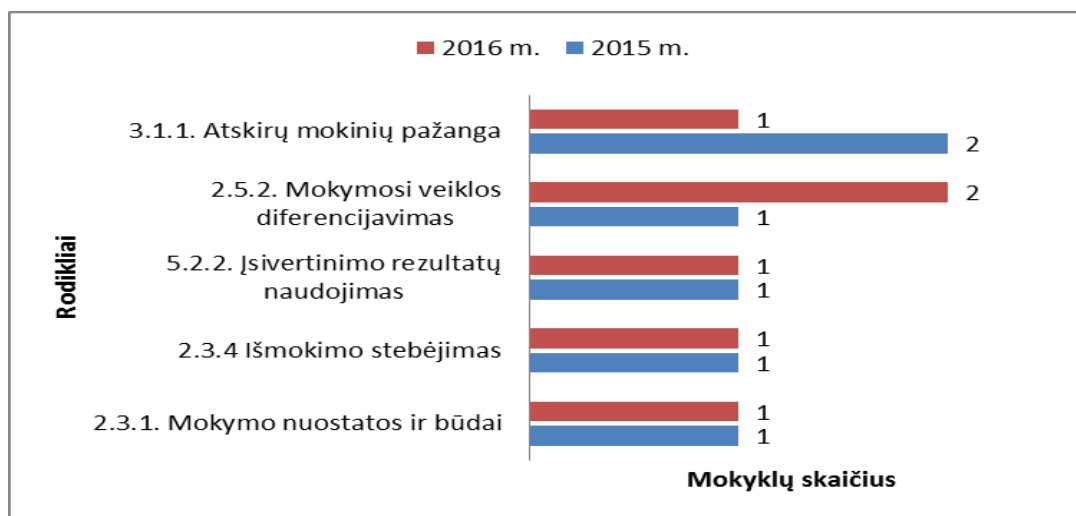
17 pav. 2015-2016 m. Šiaulių miesto bendrojo ugdymo mokyklų stipriausias veiklos puses atspindintys išorinio vertinimo rodikliai

Kaip matyti 17 paveiksle, Šiaulių miesto bendrojo ugdymo mokyklų 2015-2016 m. stiprieji išorinio vertinimo veiklos rodikliai išskirti – Vadovavimo demokratiškumas, Kiti mokinių pasiekimai, Partnerystė su kitomis institucijomis, Personalo komplektavimas, Mokytojo ir mokinio dialogas. Stiprieji veiklos kokybės rodikliai susiję su Mokyklos strateginio valdymo, Pasiekimų, Ugdymo ir mokymosi bei Mokyklos kultūros sritimis.

2016 m. išorės vertinimo išskirti Šiaulių miesto bendrojo ugdymo mokyklų stiprieji veiklos rodikliai: Kiti mokinių pasiekimai, Partnerystė su kitomis institucijomis, Mokytojo ir mokinio dialogas, pedagoginė, psichologinė ir socialinė pagalba. 2015 metais išskirti stiprieji mokyklų veiklos rodikliai – Vadovavimo demokratiškumas, Kiti mokinių pasiekimai, Partnerystė su kitomis institucijomis, personalo komplektavimas, Neformalus ugdymas ir Tapatumo jausmas.

2015-2016 metais išorės vertinimo išskirti stiprieji mokyklų vertinimo rodikliai panašūs, tačiau 2016 m. stebimas Mokytojo ir mokinio dialogas, o 2015 m. – Vadovavimo demokratiškumas. Šie stiprieji veiklos rodikliai atskleidžia, kad mokyklose vyrauja geras mikroklimatas. Galima daryti prielaidą, kad tai turi tiesioginės įtakos mokyklos bendrai kultūrai.

2015-2016 m. bendrojo ugdymo mokyklų silpnieji veiklos rodikliai, po išorės vertinimo, pateikti 18 paveiksle.

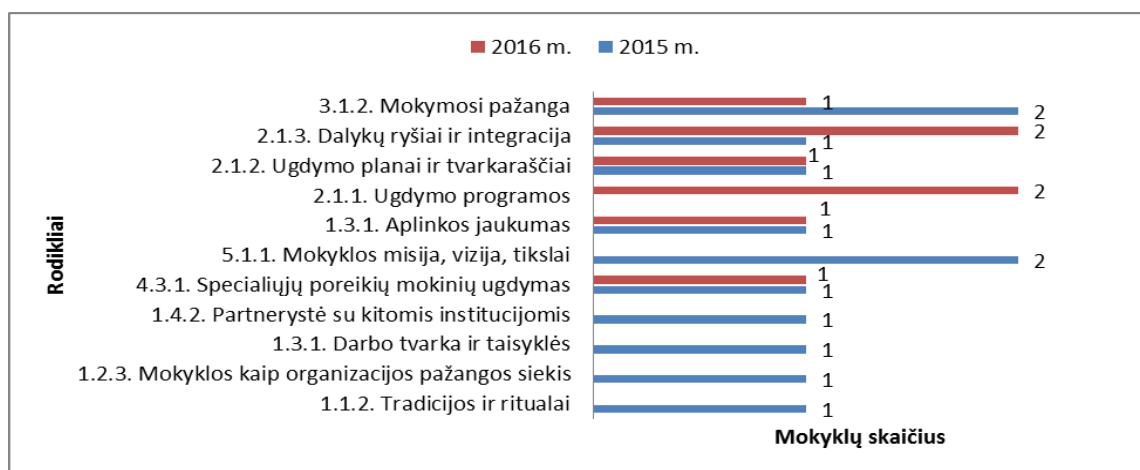

18 pav. 2015-2016 m. Šiaulių miesto bendrojo ugdymo mokyklų silpnąsias veiklos kokybės puses atspindintys išorinio vertinimo rodikliai

Išorės vertintojų išskirti bendrojo ugdymo mokyklų veiklos silpnieji rodikliai išskirti Pasiekimų (3.1.1. rodiklis), Ugdymo ir mokymosi (2.5.2, 2.3.4, 2.3.1 rodikliai) ir Mokyklos strategijos valdymas (5.2.2 rodiklis) srityse. 2016 m. išorinio vertinimo išskirtas rodiklis – Mokymosi veiklos diferencijavimas, o 2015 m. – Atskirų mokinių pažanga.

2015-2016 m. išorinio vertinimo silpnieji veiklos rodikliai atskleidžia, kad vertintų mokyklų silpna sritis yra susijusi su mokymu(si) bei gebėjimu pedagogams įvertinti mokinio gebėjimus ir skirti atitinkamas užduotis, mokinių mokymosi rezultatų panaudojimas ugdymo procesui tobulinti.

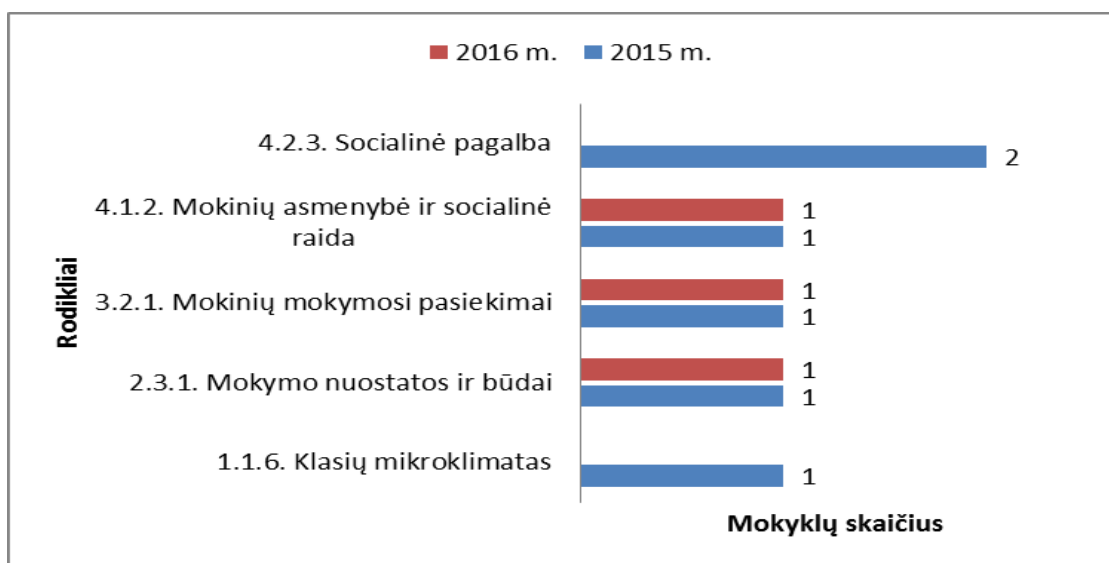
2015-2016 m. bendrojo ugdymo mokyklų stiprieji įsivertinimo rodikliai pateikti 19 paveiksle.

19 pav. 2015-2016 m. Šiaulių miesto bendrojo ugdymo mokyklų stiprieji įsivertinimo veiklos rodikliai

Mokyklų išskirti stiprieji įsivertinimo veiklos rodikliai išskirti Pasiekimų, Mokyklos kultūros, Ugdymo ir mokymosi srityse. Iš visų 19 pav. pateiktų stipriųjų įsivertinimo rodiklių, su išorės vertinimo išskirtais stipriaisiais rodikliais sutapo du: 1.4.2. Partnerystė su kitomis institucijomis ir 1.2.3. Mokyklos kaip organizacijos pažangos siekis. Abu rodikliai iš Mokyklos kultūros srities. Mokyklos 2015 m. kaip stipriausias veiklos sritis išskiria: Mokymosi pažangą, o 2016 m. – Dalykų ryšius ir integraciją. Galimai šie išskirti stiprieji rodikliai siejami su gerais mokinių VBE, NMPP rezultatais.

2015-2016 m. bendrojo ugdymo mokyklų silpnieji veiklos rodikliai, po įsivertinimo, pateikti 20 paveiksle.

20 pav. 2015-2016 m. Šiaulių miesto bendrojo ugdymo mokyklų silpnieji veiklos kokybės įsivertinimo rodikliai

Bendrojo ugdymo mokyklų išskirti penki pagrindiniai silpnieji įsivertinimo rodikliai šių sričių: Ugdymas ir mokymasis, Pasiekimų bei Pagalbos mokiniui sričių. Mokyklų įsivertinimo ir išorės vertinimo išskirti rodikliai nesutapo, išskyrus 2.3.1. Mokymo nuostatos ir būdai. 2015 m. išorės vertinimo buvo išskirtas silpnasis rodiklis Socialinė pagalba, 2016 m. šis rodiklis nebuvo išskirtas kaip silpnas. Sritis Mokinių mokymosi pasiekimai išskirtas kaip silpnasis rodiklis atskleidžia, kad mokinio mokymosi rezultatai nėra geri. Vienoje mokykloje 2015 m. buvo išskirtas silpnasis rodiklis klasių mikroklimatas. Galima daryti prielaidą, kad klasių mikroklimatas turi tiesioginės įtakos visos bendruomenės bendrai savijautai.

Apibendrinant galima teigti, kad Šiaulių miesto mokyklų vidinio įsivertinimo ir išorinio vertinimo silpnieji ir stiprieji veiklos kokybės rodikliai sutapo tik iš dalies.

3.4. Šiaulių rajono bendrojo ugdymo mokyklų veiklos kokybės išorinio vertinimo ir įsivertinimo rodiklių analizė

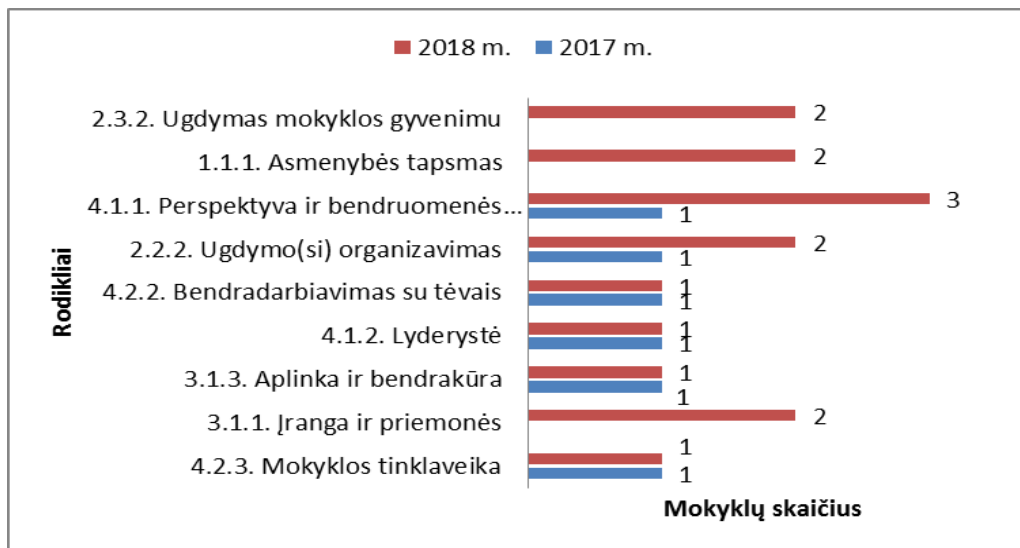
Veiklos kokybės išorinio vertinimo rezultatai pateikiami 11 Šiaulių bendrojo ugdymo mokyklų, iš kurių – 2 yra gimnazijos. Šiaulių rajono mokyklų veiklos sričių įvertinimai pateikti 4 lentelėje. Kaip matyti, daugiausia įvertinimų yra 3 lygio visose srityse, tačiau stebimi ir 2 lygio įvertinimai.

4 lentelė. Šiaulių rajono bendrojo ugdymo mokyklų 2015-2018 m. veiklos sričių išorinio vertinimo rezultatai (N= 11)

Mokyklos	Rezultatai	Ugdymas(is) ir mokinių patirtys	Ugdymo(si) aplinkos	Lyderystė ir vadyba
Gruzdžių gimnazija (2018 m.)	3 lygis	3 lygis	3 lygis	3 lygis
Kužių gimnazija (2018 m.)	2 lygis	2 lygis	3 lygis	3 lygis
Drašučių pagrindinė mokykla (2018 m.)	2 lygis	2 lygis	2 lygis	2 lygis
Pakapės pagrindinė mokykla (2017 m.)	3 lygis	2 lygis	2 lygis	2 lygis
Aukštelkės pagrindinė mokykla (2016 m.)	3 lygis	3 lygis	3 lygis	3 lygis
Bazilionų mokykla-daugiafunkcis centras (2016 m.)	3 lygis	2 lygis	3 lygis	3 lygis
Bubių pagrindinė mokykla (2016 m.)	3 lygis	2 lygis	3 lygis	3 lygis
Ginkūnų Sofijos ir Vladimiro Zubovų pagrindinė mokykla (2016 m.)	3 lygis	2 lygis	3 lygis	3 lygis
Kairių pagrindinė mokykla (2016 m.)	3 lygis	3 lygis	3 lygis	2 lygis
Kuršėnų Pavenčių mokykla-daugiafunkcis centras (2015 m.)	3 lygis	2 lygis	3 lygis	3 lygis
Kuršėnų Stasio Anglickio pagrindinė mokykla (2015 m.)	3 lygis	3 lygis	3 lygis	3 lygis

Devyniose Šiaulių rajono bendrojo ugdymo mokyklų, po išorės vertinimo, 3 lygmeniu įvertintos sritys Rezultatai ir Ugdymo(si) aplinkos, trijose mokyklose – Ugdymas(is) ir mokinių patirtys, aštuoniose – Lyderystė ir vadyba. Šiaulių rajono bendrojo ugdymo mokyklų kai kurios sritys išorės vertinimo buvo įvertintos 2 lygiu: dvi mokyklos srityje Rezultatai, septynios mokyklos srityje Ugdymas(is) ir mokinių patirtys, dvejose mokyklose – Ugdymo(si) aplinkos ir trejose mokyklose – Lyderystė ir vadyba. 2015-2018 m. išorės vertintų Šiaulių bendrojo ugdymo mokyklų nei viena sritis nebuvo įvertinta 4 lygmeniu.

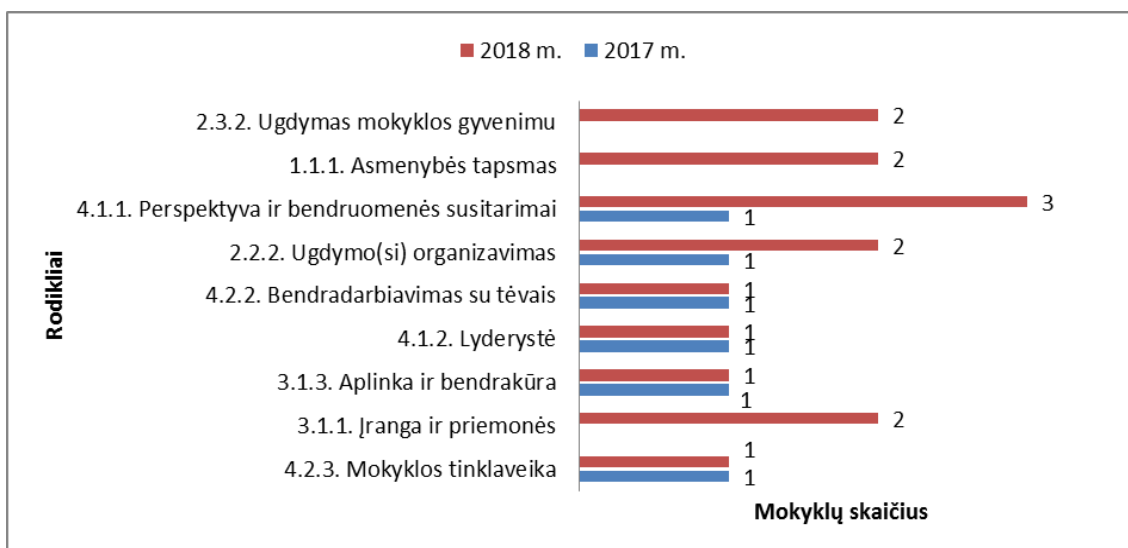
2017-2018 m. Šiaulių rajono bendrojo ugdymo mokyklų stiprieji veiklos rodikliai, po išorės vertinimo, pateikti 21 paveiksle.

21 pav. 2017-2018 m. Šiaulių rajono bendrojo ugdymo mokyklų veiklos stiprieji išorės vertinimo rodikliai

Bendrojo ugdymo mokyklų išorės vertinimo, atlikto 2017-2018 m., išskirti stiprieji veiklos rodikliai iš visų keturių veiklos sričių (Rezultatai, Ugdymas(is) ir mokinių patirtys, Ugdymo(si) aplinkos, Lyderystė ir vadyba). Visose bendrojo ugdymo mokyklų išorės vertinimo, atlikto 2017-2018 m., išskirti rodikliai: 2.3.2. Ugdymas mokyklos gyvenimu, 1.1.1. Asmenybės tapsmas ir 4.1.1. Perspektyva ir bendruomenės sutarimai.

2017-2018 m. Šiaulių rajono bendrojo ugdymo mokyklų silpnieji veiklos rodikliai, po išorės vertinimo, pateikti 22 paveiksle.

22 pav. 2017-2018 m. Šiaulių rajono bendrojo ugdymo mokyklų veiklos silpnieji išorės vertinimo rodikliai

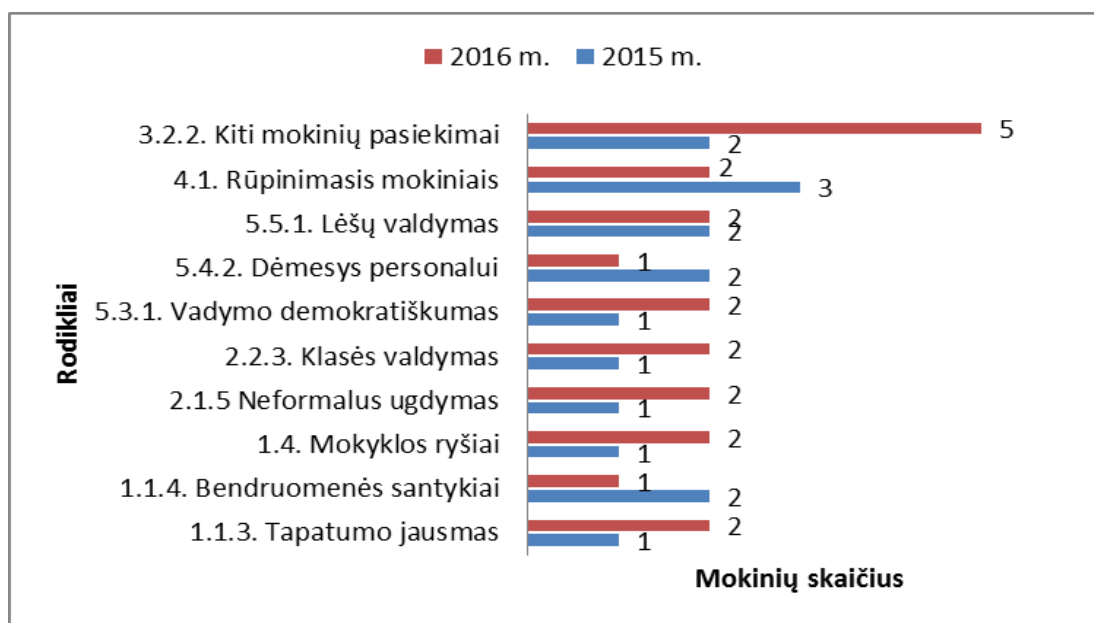
2018 m. Šiaulių bendrojo ugdymo mokyklų išskirti silpnieji išorės vertinimo veiklos rodikliai yra: Ugdymas mokyklos gyvenimu (dviejose mokyklose), Asmenybės tapsmas

(dviejose mokyklose), Perspektyva ir bendruomenės susitarimai (trijose mokyklose), Ugdymo(si) organizavimas (dviejose mokyklose), Įranga ir priemonės (dviejose mokyklose). 2017 m. išskirti Šiaulių rajono bendrojo ugdymo mokyklų išorės vertinimo silpnieji veiklos rodikliai yra Perspektyva ir bendruomenės susitarimai, Ugdymo(si) organizavimas, bendradarbiavimas su tėvais, Lyderystė, aplinka ir bendrakūra bei Mokyklos tinklaveika.

Šiaulių rajono bendrojo ugdymo mokyklų veiklos kokybės išorės vertinimo, atlikto 2017-2018 m., išskirti silpnieji veiklos rodikliai iš šių sričių: Rezultatai, Ugdymas(is) ir mokinių patirtys. Šie įvertinimai rodo, kad Šiaulių rajono mokyklose pastebima silpna sritis – Ugdymas(is) ir mokinių patirtys.

Šiaulių rajono bendrojo ugdymo mokyklų veiklos kokybės išorės vertinimo išskirti silpnieji rodikliai – Lyderystė ir Įranga, priemonės, leidžia daryti prielaidą, kad mokyklose trūksta iniciatyvių mokytojų ir naujausių technologijų panaudojimo ugdymo procese.

2015-2016 m. Šiaulių rajono bendrojo ugdymo mokyklų stiprieji veiklos rodikliai, po išorės vertinimo, pateikti 23 paveiksle.

23 pav. 2015-2016 m. Šiaulių rajono bendrojo ugdymo mokyklų veiklos kokybės stiprieji išorės vertinimo rodikliai

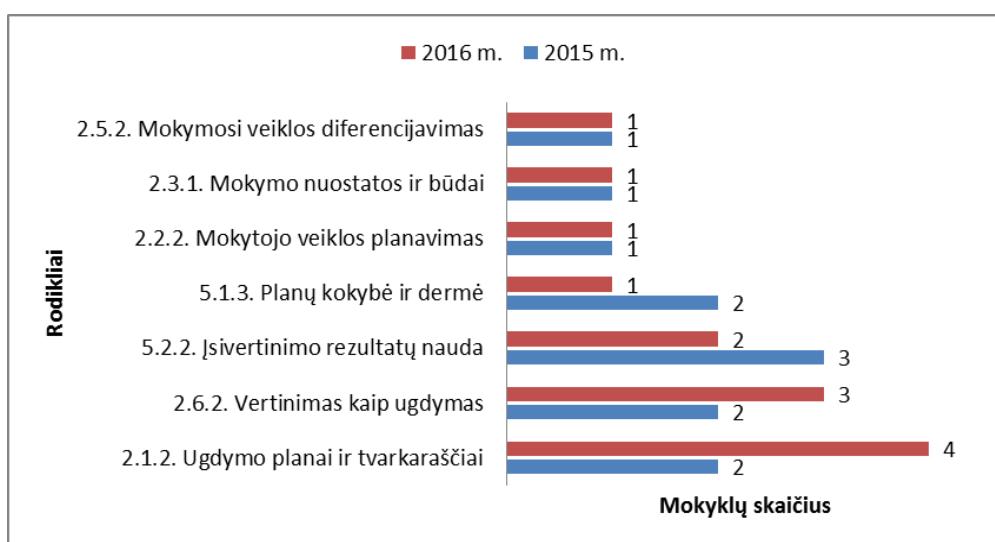
Bendrojo ugdymo mokyklų išorės vertinimo, atlikto 2015-2016 m., išskirti stiprieji veiklos kokybės rodikliai trijose srityse: 3.2.2. Kiti mokinių pasiekimai, 4.1. Rūpinimasis mokiniais ir 5.5.1. Lėšų valdymas.

2015 metais Šiaulių rajono bendrojo ugdymo mokyklų veiklos kokybės išorės vertinimo stiprieji rodikliai yra: Kiti mokinių pasiekimai (dviejose mokyklose), Rūpinimasis mokiniais (dvejojose mokyklose), Lėšų valdymas (dviejose mokyklose), Dėmesys personalui (dvejojose mokyklose), Bendruomenės santykiai (dviejose mokyklose), o 2016 m. – Kiti mokinių

pasiekimai (trijose mokyklose), Rūpinimasis mokiniais (dviejose mokyklose), Lėšų valdymas (dviejose mokyklose), Valdymo demokratiškumas (dviejose mokyklose), Klasės valdymas (dviejose mokyklose), Neformalus ugdymas (dviejose mokyklose), Mokyklos ryšiai (dviejose mokyklose), Tapatumo jausmas (dviejose mokyklose).

2016 m. ir 2015 m. Šiaulių rajono bendrojo ugdymo mokyklų veiklos kokybės vertinimo stiprusis rodiklis yra Kiti mokinių pasiekimai. Šis rodiklis atskleidžia, kad vertintų mokyklų mokiniai aktyviai dalyvauja sportinėse varžybose, olimpiadose, konkursuose ir kitose veiklose, kuriose pasiekti neblogi rezultatai. Galima išskirti ir stiprų rodiklį – Neformalusis ugdymas. Neformaliojo ugdymo dėka vaikai lanko ir tobulina savo gebėjimus bei socialinius įgūdžius mėgstamoje pasirinktoje veikloje, kas taip pat turi tiesioginės įtakos mokinių pasiekimams.

2015-2016 m. Šiaulių rajono bendrojo ugdymo mokyklų silpnieji veiklos rodikliai, po išorės vertinimo pateikti 24 paveiksle.

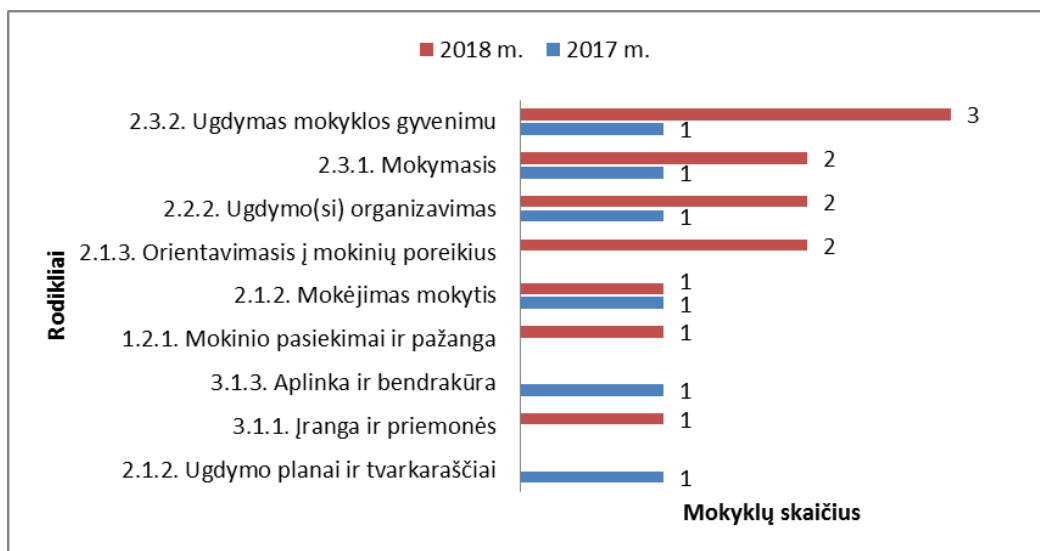

24 pav. 2015-2016 m. Šiaulių rajono bendrojo ugdymo mokyklų veiklos kokybės silpnieji išorės vertinimo rodikliai

Bendrojo ugdymo mokyklų išorės vertinimo, atlikto 2015-2016 m., išskirti silpnieji veiklos rodikliai išskirti iš Ugdymas ir mokymas bei Mokyklos strateginio valdymo sričių. Būtina atkreipti dėmesį į tai, kad skirtingi veiklos rodikliai iš Mokyklos strateginio valdymo yra ir prie silpnųjų ir stipriųjų veiklos rodiklių.

Silpnasis veiklos rodiklis Ugdymo planai ir tvarkaraščiai leidžia daryti prielaidą, kad mokyklos administracija turi tobulinti ugdymo planus ir tvarkaraščius, siekiant mokyklos kokybiškos veiklos ir dermės.

2017-2018 m. Šiaulių rajono bendrojo ugdymo mokyklų stiprieji veiklos rodikliai, po įsivertinimo, pateikti 25 paveiksle.

25 pav. 2017-2018 m. Šiaulių rajono bendrojo ugdymo mokyklų veiklos kokybės stiprieji įsivertinimo rodikliai

Bendrojo ugdymo mokyklų įsivertinimo, atlikto 2017-2018 m., išskirti stiprieji veiklos rodikliai, kurių dauguma išskirti iš Ugdytas(is) ir mokinių patirtys srities. Mokyklų įsivertinimo ir išorės vertinimo stiprieji veiklos rodikliai, 2.3.2. Ugdytas mokyklos gyvenimu, 3.1.3. Aplinka ir bendrakūra, 3.1.1. Įranga ir priemonės, sutapo. Tačiau rodikliai 2.1.3. Orientavimasis į mokinių poreikius, 1.2.1. Mokinio pasiekimai ir pažanga, 2.2.2. Ugdyto(si) organizavimas, mokyklų išskirti kaip stiprieji veiklos rodikliai, išorės vertinimo išskirti kaip silpnieji veiklos rodikliai.

2017-2018 m. Šiaulių rajono bendrojo ugdymo mokyklų silpnieji veiklos rodikliai po įsivertinimo pateikti 26 paveiksle.

26 pav. 2017-2018 m. Šiaulių rajono bendrojo ugdymo mokyklų veiklos kokybės silpnieji įsivertinimo rodikliai

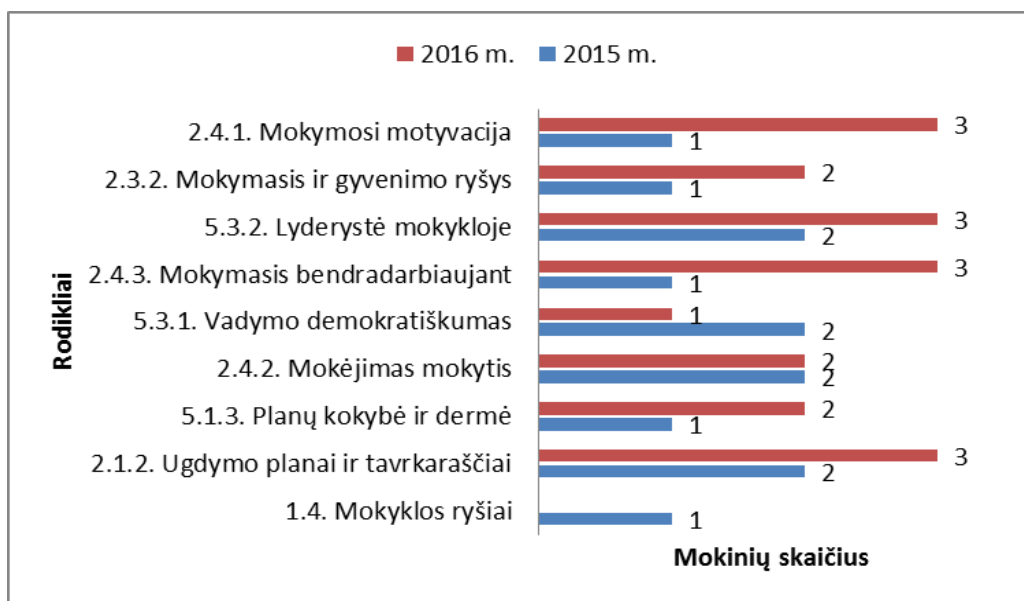
2017 metai Šiaulių rajono bendrojo ugdymo mokyklų silpnieji įsivertinimo rodikliai yra 2.2.2. Ugdymo(si) organizavimas, 2.4.1. Vertinimas ugdymui, 3.2.1. Mokymasis ne mokykloje, 2.4.2. Mokėjimas mokytis ir 1.2.1. Mokinio pasiekimai ir pažanga. 2018 m. Šiaulių rajono bendrojo ugdymo mokyklų išskirti silpnieji įsivertinimo rodikliai yra 2.2.2. Ugdymo(si) organizavimas, 2.4.1. Vertinimas ugdymui bei 2.4.2. Mokėjimas mokytis.

Šiaulių rajono bendrojo ugdymo mokyklų įsivertinimo, atlikto 2017-2018 m., išskirti silpnieji veiklos rodikliai daugiausia išskirti iš srities Ugdymas(is) ir mokinių patirtys. Mokyklų įsivertinimo ir išorinio vertinimo išskirti silpnieji veiklos rodikliai, 1.2.1. Mokinio pasiekimai ir pažanga, 2.2.2. Ugdymo(si) organizavimas, 2.4.1. Vertinimas ugdymui, sutapo.

Būtina atkreipti dėmesį į tai, kad išorės vertinimo veiklos rodiklis 2.2.2. Ugdymo(si) organizavimas priskirtas ir prie silpnųjų, ir prie stiprių mokyklų veiklos rodiklių.

Galima daryti prielaidą, kad mokyklos vykdydamos įsivertinimą, save vertina objektyviai, o kai kuriais atvejais net kritiškai.

2015-2016 m. Šiaulių rajono bendrojo ugdymo mokyklų stiprieji veiklos rodikliai, po įsivertinimo, pateikti 27 paveiksle.

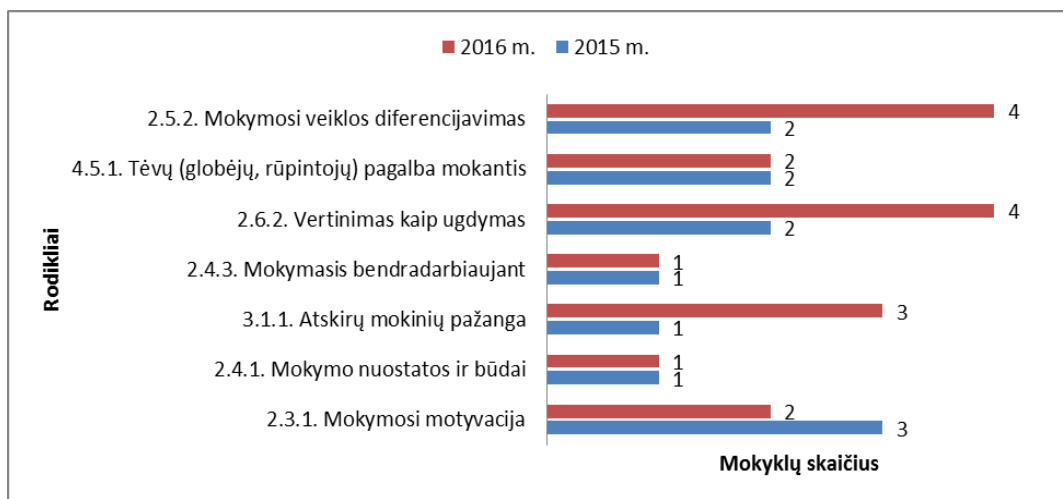
27 pav. 2015-2016 m. Šiaulių rajono bendrojo ugdymo mokyklų veiklos kokybės stiprieji įsivertinimo rodikliai

Bendrojo ugdymo mokyklų įsivertinimo, atlikto 2015-2016 m., išskirti stiprieji veiklos rodikliai yra iš sričių Ugdymas ir mokymasis, Mokyklos strateginis valdymas ir vienas rodiklis iš srities Mokyklos kultūra. Mokyklų įsivertinimo ir išorės vertinimo veiklos rodiklis 5.3.1. Valdymo demokratiškumas, sutapo kaip stiprus veiklos rodiklis.

Taip pat sutapo išorės vertintojų ir mokyklos įsivertinimo išskirta stiprioji tema 1.4. Mokyklos ryšiai. Išorės vertinime rodiklis 2.1.2. Ugdymo planai ir tvarkaraščiai priskirtas prie silpnųjų veiklos rodiklių.

Galima daryti prielaidą, kad 2015-2016 m. mokinių mokymosi motyvacija buvo šiek tiek didesnė ir pats mokymasis buvo siejamas su mokinio gyvenimu. Galimai 2017-2018 m. patyriminės veiklos integravimas į ugdymo procesą motyvuos mokinius labiau mokytis.

2015-2016 m. bendrojo ugdymo mokyklų silpnieji veiklos rodikliai, po įsivertinimo, pateikti 28 paveiksle.

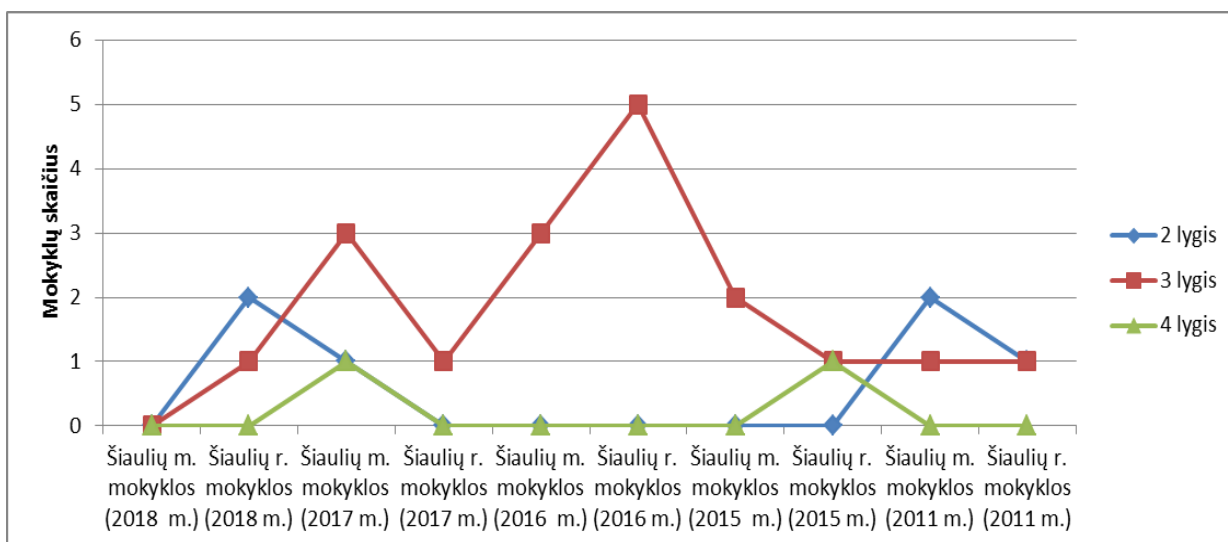
28 pav. 2015-2016 m. Šiaulių rajono bendrojo ugdymo mokyklų veiklos kokybės silpnieji įsivertinimo rodikliai

Bendrojo ugdymo mokyklų įsivertinimo, atlikto 2015-2016 m., išskirti silpnieji veiklos rodikliai yra: Ugdymas ir mokymasis, Pasiekimai, Pagalba mokiniui sričių. Mokyklų įsivertinimo ir išorinio vertinimo išskirti silpnieji veiklos rodikliai 2.5.2. Mokymosi veiklos diferencijavimas, 2.6.2. Vertinimas kaip ugdymas ir 2.3.1. Mokymosi motyvacija, sutapo.

Apibendrinant galima teigti, kad Šiaulių rajono bendrojo ugdymo mokyklų išorės vertintojų išskirti silpnieji ir stiprieji mokyklų rodikliai iš dalies sutapo su Šiaulių rajono bendrojo ugdymo mokyklų įsivertinimo rodikliais.

3.5. Šiaulių miesto ir Šiaulių rajono bendrojo ugdymo mokyklų išorinio vertinimo duomenų lyginamoji analizė

Išorės kokybės vertinimas atliekamas skirtingų tipų mokyklose, todėl kai kurie rezultatai skiriasi, kai kurie panašūs, nepriklausomai nuo mokyklos tipo ir esamos vietos. Šiaulių miesto ir Šiaulių rajono mokyklų gautų duomenų palyginimas, išorės vertinimo sritis Rezultatai už penkis metus, pateikti 29 paveiksle.

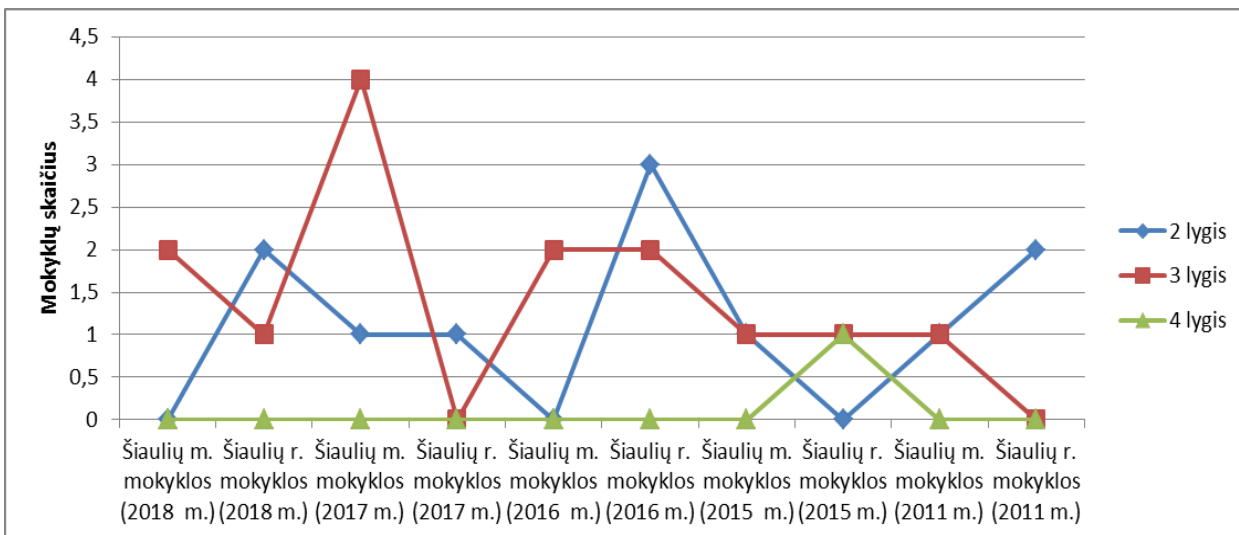

29 pav. Šiaulių miesto ir Šiaulių rajono bendrojo ugdymo mokyklų išorės vertinimo srities „Rezultatai“ rodiklių dinamika

Kaip matyti 29 paveiksle, išorės vertinimo rezultatai geresni yra Šiaulių m. nei Šiaulių rajono bendrojo ugdymo mokyklų. Šiaulių miesto mokyklų sritis „Rezultatai“ 2015 m. ir 2017 m. buvo įvertinti aukščiausiu lygmeniu. Šiaulių rajono mokyklose 2011 m. ir 2018 m. kai kuriose mokyklose buvo įvertinti 2 lygiu. Tiek Šiaulių miesto, tiek Šiaulių rajono mokyklų sritis „Rezultatai“ dažniausiai buvo vertinami 3 lygiu: Šiaulių miesto – 2011, 2015-2017 m., Šiaulių rajono – 2011, 2016 ir 2017 m.

Lyginant Lietuvos mastu, nei Šiaulių r., nei Šiaulių miestas ypatingai neišsiskiria iš bendro konteksto. 2016 – 2018 m. dauguma Lietuvos mokyklų sritis „Rezultatai“ buvo vertinami 2 arba 3 lygiu. Lietuvoje 2016 m. kelių mokyklų „Rezultatai“ buvo vertinami 4 lygiu, tačiau 2017 m. Šiaulių miesto mokyklos Rezultatai buvo įvertinti 4 lygiu. Puikus rezultatas tame, kad žemiausiu lygmeniu nebuvo įvertinti nei vienos Šiaulių m. ir Šiaulių r. sritis Rezultatai.

Srities „Ugdymas(is) ir mokinių patirtys“ išorės vertinimo rezultatai pateikti 30 paveiksle.

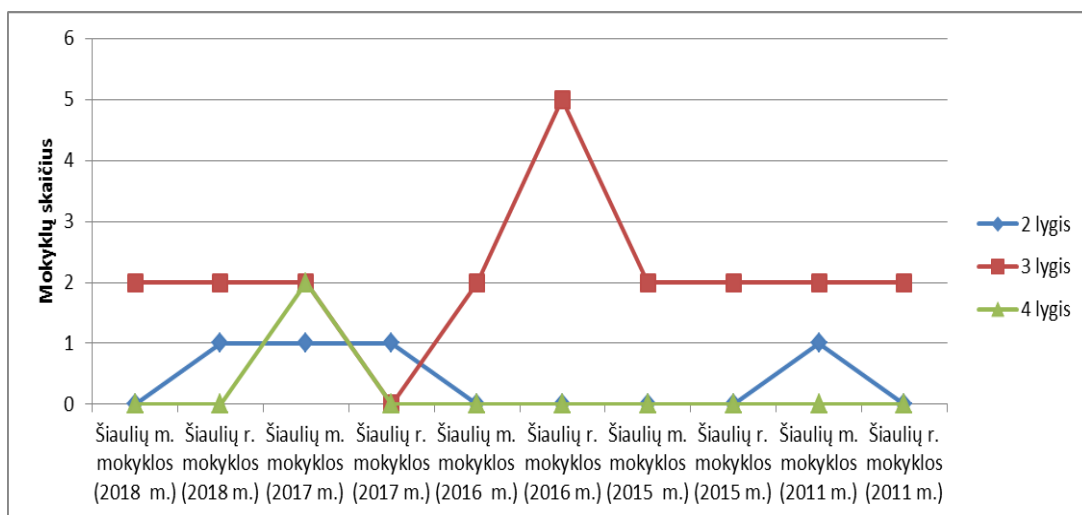

30 pav. Šiaulių miesto ir Šiaulių rajono bendrojo ugdymo mokyklų išorės vertinimo srities „Ugdymas(is) ir mokinių patirtys“ rodiklių dinamika

Srities „Ugdymas(is) ir patirtys“ rodikliai atskleidžia, kad Šiaulių rajono mokyklose ši sritis buvo silpnoji 2011 m., 2015 – 2018 m., kai tuo tarpu, 2 lygmeniu buvo vertintos Šiaulių miesto mokyklos 2017 m. 2011 m., 2015-2018 m. vertintos mokyklų įvertinta sritis „Ugdymas(is) ir patirtys“ priskiriama 3 lygiui. Šiaulių miesto mokyklų išorinio vertinimas atskleidė, kad ši sritis yra pakankamai stipri, kai Šiaulių rajono kai kuriose mokyklose ši sritis yra tobulintina.

Lyginant sritį „Ugdymas(is) ir patirtys“ Lietuvos lygmeniu, nei Šiaulių rajonas, nei Šiaulių miestas labai neišsiskiria. Lietuvoje 2 lygmeniu minima sritis buvo įvertinta 52 Lietuvos mokyklose 2018 m. ir 50 mokyklų 2017 m., 2015-2016 m. – 73 mokyklose. Šiaulių miesto ir rajono mokyklos, įvertintos 3 lygiu, patenka tarp 3 lygiu Lietuvoje įvertintų mokyklų skaičiaus. 3 lygiu buvo įvertintos 29 mokyklos 2018 m., 18 mokyklų 2017 m., 2016-2015 m. 16 mokyklų.

Mokyklose svarbus aspektas yra ugdymosi aplinkos, kuriose mokosi vaikai. Išorės kokybės vertinimo duomenys srityje „Ugdymo(si) aplinkos“ pateikti 31 paveiksle.

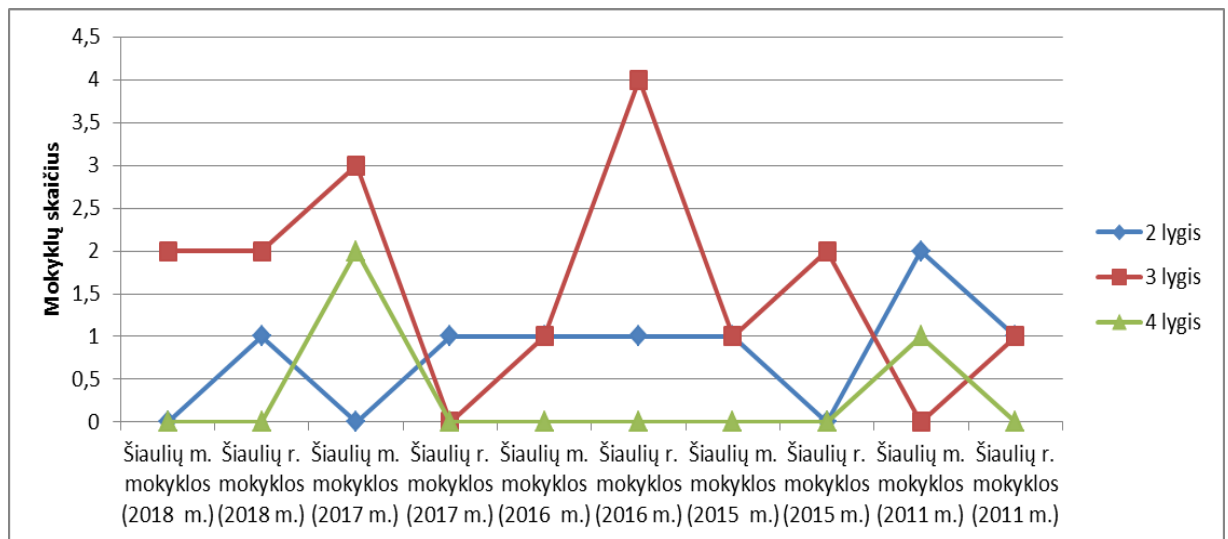

31 pav. Šiaulių miesto ir Šiaulių rajono bendrojo ugdymo mokyklų išorės vertinimo srities „Ugdymo(si) aplinkos“ rodiklių dinamika

Kaip matyti 31 paveiksle, sritis „Ugdymo(si) aplinkos“ ir jų išnaudojimas ugdymo procesui daugumos mokyklų Šiaulių mieste ir rajone išorės vertintojų buvo įvertintos 3 lygiu. 2011 m., 2017 m. po vieną Šiaulių miesto mokyklų ir 2016-2017 m. dviejų Šiaulių rajono mokyklų ugdymo(si) aplinkos sritis buvo įvertinta 2 lygmeniu. 4 lygmeniu 2017 m. buvo įvertinta Šiaulių miesto mokykla, kuri pateko tarp dviejų geriausiai įvertintų mokyklų Lietuvoje šioje srityje.

Lietuvoje 2018 metais vertintų 2 lygiu mokyklų skaičius siekė 28, tarp kurių pateko ir Šiaulių rajono viena mokykla. 2017 m. Lietuvoje 2 lygiu buvo įvertintos 39 mokyklos, tarp jų pateko viena Šiaulių rajono viena mokykla. 2016 metais Lietuvoje ugdymosi aplinkos buvo vertinamos kartu su ugdymu ir mokymusi, tačiau ir šiame kontekste nei Šiaulių miestas, nei Šiaulių rajonas neišsiskiria.

Visos mokyklos veikla, strategija, mokyklos bendruomenės mikroklimatas priklauso ne tik nuo pedagogų ir mokinių bei jų tėvų, tačiau ir nuo administracijos. Išorės vertinime išskiriama atskira sritis „Lyderystė ir vadyba“, kurioje išskiriamas administracijos gebėjimas organizuoti mokyklų darbą, veiklą, rūpintis įranga, darbuotojais, pedagogų aktyvumas ne tik mokyklos, rajono lygmeniu, bet ir nacionaliniu bei kt. Vadovas lyderis gali paskatinti savo darbuotojus imti lyderystės taip pat, kas turės tiesioginės įtakos ir mokinių lyderystei. Išorės vertinimo srities „Lyderystė ir vadyba“ rezultatai pateikti 32 paveiksle.

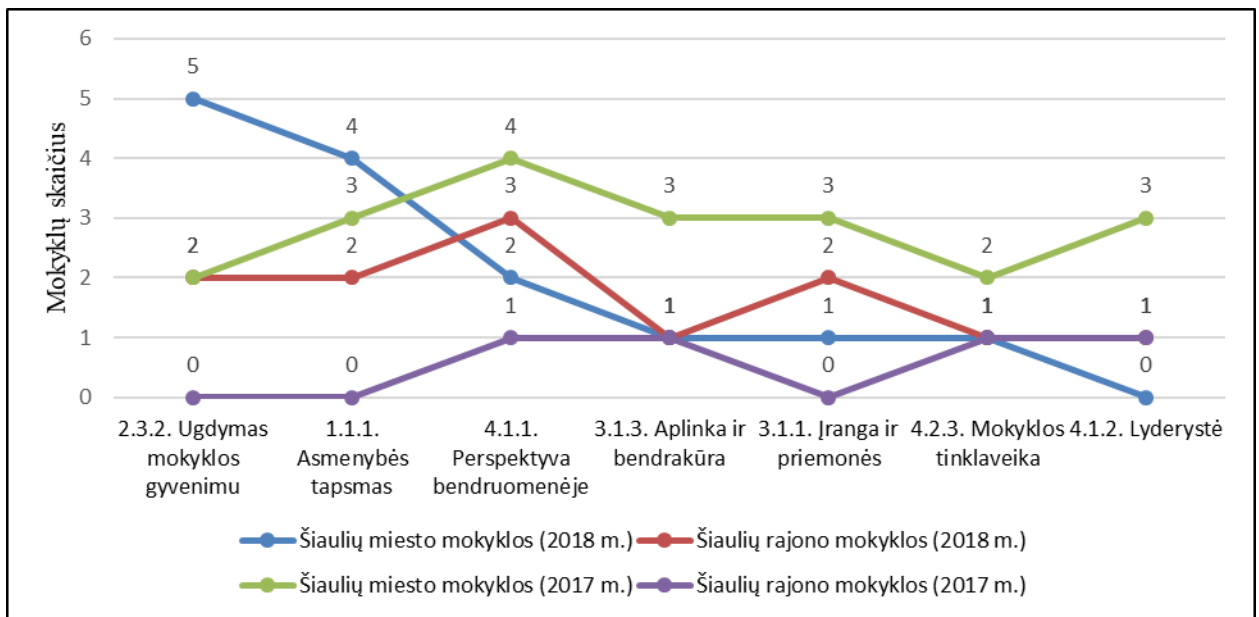

32 pav. Šiaulių miesto ir Šiaulių rajono bendrojo ugdymo mokyklų išorės vertinimo srities „Lyderystė ir vadyba“ rodiklių dinamika

Kaip matyti 32 paveiksle, Šiaulių miesto ir Šiaulių rajono mokyklų lyderystė ir vadyba vertinama pagrindine 3 lygiu. Išimties kelios mokyklos Šiaulių r. 2011 m. (2 mokyklos), po vieną mokyklą 2016 m., 2017 m. ir 2018 m. bei Šiaulių mieste 2016 m. (viena mokykla) buvo įvertintos 2 lygiu. Nors Šiaulių rajone nebuvo mokyklų, kurių sritis „Lyderystė ir vadyba“ būtų įvertintos 4 lygmeniu, tačiau tokių mokyklų buvo Šiaulių mieste 2011 m., 2015 m. po vieną mokyklą, 2017 m. – dvi mokyklos.

Lietuvoje mokyklose vertinta sritis „Lyderystė ir vadyba“ buvo vertinama, per nagrinėjamą laikotarpį, dažniausiai 2 ir 3 lygmeniu. 4 lygmeniu 2018 m. buvo įvertinta tik vienos mokyklos „Lyderystė ir vadyba“ Lietuvoje, 2017 m. – 2 mokyklos iš jų viena Šiaulių miesto mokykla.

2017-2018 m. Šiaulių miesto ir Šiaulių rajono bendrojo ugdymo mokyklų stiprieji išorės vertinimo veiklos rodikliai pateikti 33 paveiksle.

33 pav. 2017-2018 m. Šiaulių miesto ir Šiaulių rajono bendrojo ugdymo mokyklų veiklos kokybės stiprieji išorės vertinimo rodiklių dinamika

Šiaulių miesto ir Šiaulių rajono stiprieji išorės vertintojų išskirti rodikliai pateikti 33 pav. Kaip matyti 33 pav., 2018 m. Šiaulių miesto penkiose bendrojo ugdymo mokyklose buvo išskirtas stiprusis rodiklis 2.3.2. Ugdymas mokyklos gyvenimu, taip pat stiprusis rodiklis išskirtas 1.1.1. Asmenybės tapsmas keturiose Šiaulių miesto bendrojo ugdymo mokyklose. Tais pačiais metais, 2018 m., Šiaulių rajono bendrojo ugdymo mokyklų stiprusis išorės vertinimo rodiklis labiau išreikštas 4.11. Perspektyva bendruomenėje (trijose mokyklose). Šiaulių miesto bendrojo ugdymo mokyklų, vertintų 2017 m., išskirti stiprieji išorės vertinimo veiklos rodikliai: 4.1.1. Perspektyva bendruomenėje (keturiose mokyklose) ir trijose mokyklose – 1.1.1. Asmenybės tapsmas, 3.1.3. Aplinka ir bendrakūra, 3.1.1. Įranga ir priemonės bei 4.1.2. Lyderystė. Šiaulių rajono bendrojo ugdymo mokyklų išskirti stiprieji išorės vertinimo veiklos rodikliai – 4.11. Perspektyva bendruomenėje (vienoje mokykloje), 3.1.3. Aplinka ir bendrakūra (vienoje mokykloje) ir 4.1.2. Mokyklos tinklaveika (vienoje mokykloje) bei 4.1.2. Lyderystė (vienoje mokykloje).

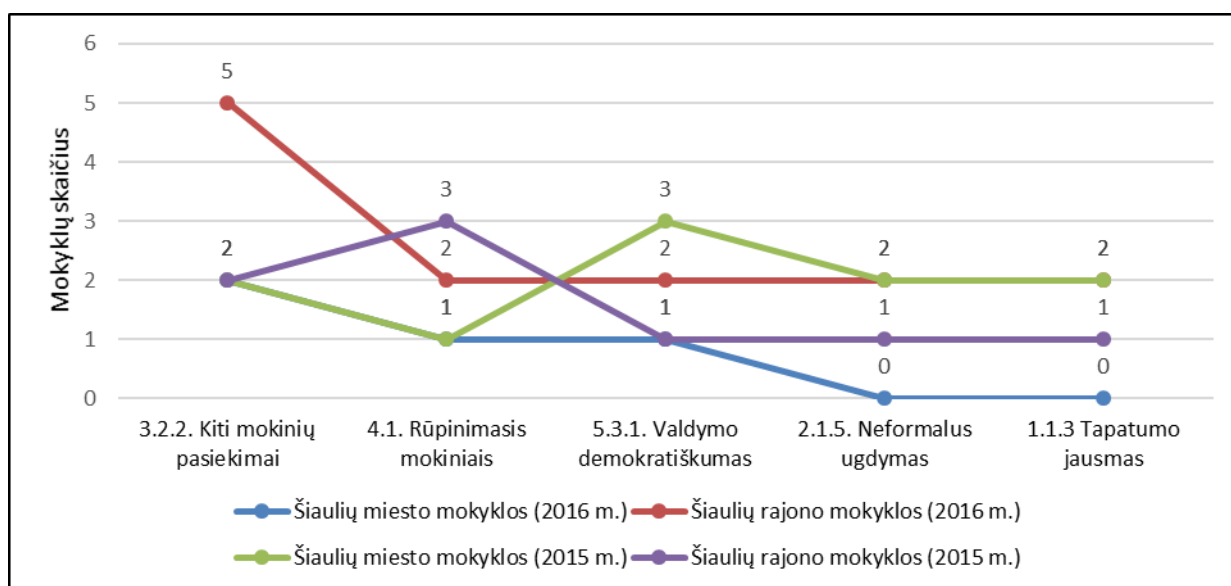
Lyginant 2018 m. Šiaulių miesto ir Šiaulių rajono bendrojo ugdymo mokyklų stipriuosius veiklos išorės vertinimo rodiklius su Lietuvoje 2018 m. vertintomis bendrojo ugdymo mokyklomis, pastebėta, kad 60 proc. Lietuvos mokyklų rodiklis 4.2.3. Mokyklų tinklaveika įvertinta kaip stiprusis rodiklis, tuo tarpu Šiaulių miesto ir Šiaulių rajono bendrojo ugdymo mokyklose šis rodiklis, kaip stiprusis, buvo išskirtas atitinkamai vienoje mokykloje Šiaulių mieste ir vienoje mokykloje Šiaulių rajone. Lietuvos bendrojo ugdymo mokyklų 2018 m. išskirti stiprieji rodikliai 3.1.1. Įranga ir priemonės (22,7 proc. mokyklų), 2.3.2. Ugdymas mokyklos

gyvenimu (20 proc. mokyklų) ir 1.1.1. Asmenybės tapsmas (13,3 proc. mokyklų) sutapo su Šiaulių miesto ir Šiaulių rajono išorės vertintojų išskirtais stipriaisiais veiklos rodikliais.

2017 m. Lietuvoje vertintų mokyklų stiprieji veiklos rodikliais yra išskirti šiose srityse: 2.3.2. Ugdymas mokyklos gyvenimu (19,1 proc. mokyklų), 4.1.2. Lyderystė (16,2 proc. mokyklų), 1.1.1. Asmenybės tapsmas (16,2 proc. mokyklų), 3.1.3. Aplinkų bendrakūra (14,7 proc. mokyklų) ir 3.1.1 Įranga ir priemonės (13,2 proc. mokyklų) sutapo su Šiaulių miesto bendrojo ugdymo mokyklų išorės vertinimu, o Lietuvoje 2017 m. išskirtų bendrojo ugdymo mokyklų stiprieji veiklos rodikliai 4.1.2. Lyderystė ir 3.1.3. Aplinkų bendrakūra sutapo su 2017 m. vertintų Šiaulių rajono bendrojo ugdymo mokyklų išskirtais stipriaisiais išorės vertinimo rodikliais.

Išorės vertinimo išskirti silpnieji veiklos rodikliai Lietuvoje vertintų mokyklų 2017-2018 m. nesutapo su tuo pačiu laikotarpiu vertintų Šiaulių miesto ir Šiaulių rajono bendrojo ugdymo mokyklų išskirtais silpnaisiais išorės vertinimo rodikliais. Būtina atkreipti dėmesį į tai, kad Šiaulių miesto ir Šiaulių rajono bendrojo ugdymo mokyklų išskirtas išorės vertintojų rodiklis 2.2.2. Ugdymo(si) organizavimas sutapo: Šiaulių miesto bendrojo ugdymo mokyklų buvo išskirtas minimas rodiklis kaip silpnas 2017 m. vienoje mokykloje, 2018 metais dviejose mokyklose, atitinkamai Šiaulių rajono bendrojo ugdymo mokyklose – 2017 m. vienoje mokykloje ir 2018 m. dviejose mokyklose.

2015-2016 m. Šiaulių miesto ir Šiaulių rajono bendrojo ugdymo mokyklų stiprieji išorės vertinimo veiklos rodikliai pateikti 34 paveiksle.

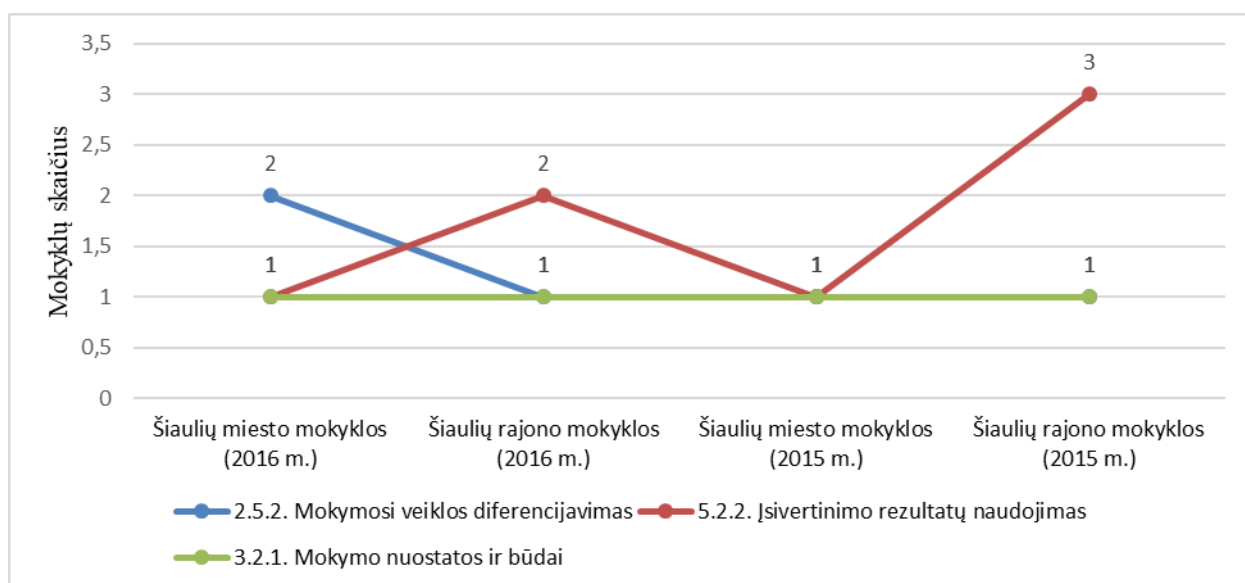
34 pav. 2015-2016 m. Šiaulių miesto ir Šiaulių rajono bendrojo ugdymo mokyklų veiklos kokybės stiprieji išorės vertinimo rodiklių dinamika

Kaip matyti 34 pav. 2015-2016 m. Šiaulių miesto ir Šiaulių rajono bendrojo ugdymo mokyklų išskirti penki stiprieji išorės vertinimo veiklos rodikliai, kurie sutapo nagrinėjamose miesto ir rajono bendrojo ugdymo mokyklose.

2016 m. Šiaulių miesto bendrojo ugdymo mokyklose išorės vertinimo išskirti stiprieji veiklos rodikliai: 4.1. Rūpinimasis mokiniais ir 5.3.1. Valdymas demokratiškumu, o Šiaulių rajono bendrojo ugdymo mokyklose stipriai išreikštas stiprusis rodiklis 3.2.2. Kiti mokinių pasiekimai stebimas 5 vertintose mokyklose. 2015 m. Šiaulių miesto bendrojo ugdymo mokyklose stiprieji išorės vertinimo rodikliai išskirti 5.3.1. Valdymo demokratiškumas (trijose mokyklose), 2.1.5. Neformalus ugdymas (dveiose mokyklose) ir 1.1.3. Tapatumo jausmas (dveiose mokyklose). 2015 m. Šiaulių rajono bendrojo ugdymo mokyklose išorės vertinimo išskirti šie stiprieji veiklos rodikliai: 3.2.2. Kiti mokinių pasiekimai (dveiose mokyklose, sutapo su Šiaulių miesto mokyklomis) bei 4.1. Rūpinimasis mokiniais (trijose mokyklose).

2015-2016 m. Šiaulių miesto ir Šiaulių rajono bendrojo ugdymo mokyklų stiprieji išorės vertinimo rodikliai sutapo su 2015-2016 m. vertintų Lietuvos mokyklų išskirtais stipriais veiklos rodikliais: 3.2.2. Kiti pasiekimai (78,6 proc. vertintų mokyklų), 2.1.5. Neformalus ugdymas (54,8 proc. vertintų mokyklų) ir 5.3.1. Valdymo demokratiškumas (41,7 proc. vertintų mokyklų). Išskirti stipriuosius veiklos rodiklius pagal metus nėra galimybės, nes Nacionalinė mokyklų vertinimo agentūra pateikia bendrą 2015-2016 m. vertintų mokyklų statistiką.

2015-2016 m. Šiaulių miesto ir Šiaulių rajono bendrojo ugdymo mokyklų silpnieji išorės vertinimo veiklos rodikliai pateikti 35 paveiksle.

35 pav. 2015-2016 m. Šiaulių miesto ir Šiaulių rajono bendrojo ugdymo mokyklų veiklos kokybės silpnieji išorės vertinimo rodiklių dinamika

Kaip matyti 35 paveiksle, 2015-2016 m. Šiaulių miesto ir Šiaulių rajono bendrojo ugdymo mokyklų išskirti trys silpnieji išorės vertinimo veiklos rodikliai, kurie sutapo nagrinėjamose miesto ir rajono bendrojo ugdymo mokyklose.

2016 m. Šiaulių miesto bendrojo ugdymo mokyklose išorės vertinimo išskirti silpnieji veiklos rodikliai: 2.5.2. Mokymosi veiklos diferencijavimas (dvejuose mokyklose), o Šiaulių rajono bendrojo ugdymo mokyklose stipriau išreikštas silpnasis rodiklis 5.2.2. Įsivertinimo rezultatų naudojimas (dvejuose mokyklose). 2015 m. Šiaulių miesto bendrojo ugdymo mokyklose silpnas išorės vertinimo rodikliai išskirti 5.2.2. Įsivertinimo rezultatų naudojimas (vienoje mokykloje) ir 3.2.1. Mokymosi nuostatos ir būdai (vienoje mokykloje).

2015 m. Šiaulių rajono bendrojo ugdymo mokyklose išorės vertinimo išskirti šie silpnieji veiklos rodikliai: 5.2.2. Įsivertinimo rezultatų naudojimas (trijose mokykloje) ir 3.2.1. Mokymosi nuostatos ir būdai (vienoje mokykloje), sutapo su 2015 m. Šiaulių miesto bendrojo ugdymo mokyklų išskirtais silpnaisiais išorės vertinimo veiklos rodikliai

2015-2016 m. Šiaulių miesto ir Šiaulių rajono bendrojo ugdymo mokyklų silpnieji išorės vertinimo rodikliai sutapo su 2015-2016 m. vertintų Lietuvos mokyklų išskirtais silpnaisiais veiklos rodikliais: 2.5.2. Mokymosi veiklos diferencijavimas (69 proc. vertintų mokyklų) ir 5.2.2. Įsivertinimo rezultatų naudojimas (23, 8 proc. vertintų mokyklų).

Išskirti silpnuosius veiklos rodiklius pagal metus nėra galimybės, nes Nacionalinė mokyklų vertinimo agentūra pateikia bendrą 2015-2016 m. vertintų mokyklų statistiką.

Apibendrinant galima teigti, kad Šiaulių miesto ir Šiaulių rajono mokyklų išorinio vertinimo rezultatai šiek tiek skiriasi, nes Šiaulių rajone stebimi šiek tiek prastesni įvertinimai kai kuriose srityse nei Šiaulių mieste.

DISKUSIJA

Magistro studijų baigiamajame darbe analizuojami Šiaulių miesto ir rajono bendrojo ugdymo mokyklų veiklos kokybės išorinio vertinimo ir įsivertinimo rodikliai bei jų tendencijos. Šiaulių miesto ir rajono bendrojo ugdymo mokyklų atliktos lyginamosios analizės rezultatai panašūs į Lietuvos bendrojo ugdymo mokyklų veiklos kokybės išorinio vertinimo rezultatus. Palyginti gautus tyrimo rezultatus sudėtinga, nes panašaus pobūdžio tyrimų, t. y. Šiaulių miesto ir rajono bendrojo ugdymo mokyklų veiklos kokybės išorinio vertinimo ir įsivertinimo rodiklių analizės 2015-2018 m. atlikta nebuvo. Tyrimas atskleidė, kad bendrojo ugdymo mokyklos, kaip ir numatyta Mokyklų, įgyvendinančių bendrojo ugdymo programas, veiklos kokybės įsivertinimas (2016), atlieka įsivertinimą, išskiriant savo ugdymo įstaigos stipriuosius ir tobulintinus veiklos kokybės aspektus.

Gauti tyrimo duomenys atskleidė, kad bendrojo ugdymo mokyklų vertinimas vyksta ne proporcingai ir nesistemiškai: bendrojo ugdymo mokyklų išorės vertinimas turi būti organizuojamas vieną kartą per septynerius metus, tačiau šio sistemingumo nesilaikoma. Todėl tyrimą apsunkino neproporcingas lyginamų ir analizuojamų bendrojo ugdymo mokyklų išorės vertinimas ir atlikti lyginamąją analizę buvo pakankamai sudėtinga. Dar daugiau, hipotezė, jog tikėtina, jog lyginant pastarųjų ketverių metų Šiaulių miesto ir rajono bendrojo ugdymo mokyklų veiklos kokybės išorinio vertinimo ir įsivertinimo rodiklius, bus identifikuota labiau teigiama kokybės įsivertinimo nei išorinio vertinimo tendencija pagal atskiras veiklos sritis ir rodiklius, pasitvirtino iš dalies. Hipotezė, jog Šiaulių miesto bendrojo ugdymo mokyklų veiklos kokybės išorinio vertinimo rodikliai yra aukštesni nei Šiaulių rajono bendrojo ugdymo mokyklų, o veiklos kokybės įsivertinimo rodikliai yra labiau panašūs, pasitvirtino iš dalies. Galima daryti prielaidą, kad Šiaulių miesto ir Šiaulių rajono bendrojo ugdymo mokyklų mokytojai vidinio įsivertinimo metu veiklos kokybę vertina vienodai gerai, bet ne kritiškai, o išorės veiklos kokybės vertinimas yra objektyvesnis.

Mano nuomone, tyrimo duomenys yra aktualūs ir naudingi ugdymo įstaigoms, atliekančioms įsivertinimą ir laukiančioms išorinio vertinimo. Darbe nepalietas sociokultūrinis aspektas, todėl šį aspektą yra tikslinga tyrinėti ateityje. Mano nuomone, sociokultūrinio aspekto nagrinėjimą, taip pat, apsunkins, neproporcingas mokyklų išorės vertinimas.

Atlikti tyrimą, pakankamai sudėtinga, nedirbant švietimo sistemoje. Yra dar daug aspektų, kuriuos galima, būsimiems tyrėjams, analizuoti ir lyginti.

IŠVADOS

1. Švietimo kokybė yra daugialypė ir į ją reikia žiūrėti holistiniu požiūriu. Bendrojo ugdymo mokyklų veiklos kokybės išorės vertinimo ir įsivertinimo paskirtimi siekiama tobulinti mokyklų veiklą ir didinti švietimo kokybę. Norint atskleisti realius švietimo kokybės aspektus ugdymo įstaigoje, būtinas mokyklų įsivertinimas ir išorės kokybės vertinimas, kas suteikia galimybę mokykloms pamatyti savo stipriąsias puses ir tobulintinas sritis.
2. Mokyklų išorės vertinimą organizuoja Nacionalinė mokyklų vertinimo agentūra, kurios viena pagrindinių funkcijų, o kartu ir tikslas regiono, šalies švietimo būklės stebėseną ir apie rezultatus informuojant visų lygmenų švietimo vadybininkus ir visuomenę. Viena iš funkcijų vadovauti mokyklų vidaus kokybės įsivertinimui ir organizuoti bendrojo ugdymo įstaigų išorinį vertinimą.
3. Atlikus 2015-2016 m. Šiaulių miesto ir rajono bendrojo ugdymo mokyklų veiklos kokybės stipriųjų išorės vertinimo rodiklių analizę, stebima, kad 2015-2016 m. vertintų Šiaulių miesto ir Šiaulių rajono bendrojo ugdymo mokyklų išskirti stiprieji veiklos rodikliai yra šie: kiti pasiekimai, neformalus ugdymas ir valdymo demokratiškumas. Silpnieji rodikliai išskirti šie: mokymosi veiklos diferencijavimas ir įsivertinimo rezultatų naudojimas.
4. Išanalizavus Šiaulių miesto ir rajono bendrojo ugdymo mokyklų veiklos kokybės išorinio vertinimo stipriuosius rodiklius, daroma išvada, kad 2017-2018 m. Šiaulių miesto bendrojo ugdymo mokyklose buvo išskirti stiprieji rodikliai: ugdymas mokyklos gyvenimu ir asmenybės tapsmas, o rajono bendrojo ugdymo mokyklų stiprusis išorės vertinimo rodiklis buvo perspektyva bendruomenėje. 2017-2018 m. Šiaulių miesto ir rajono bendrojo ugdymo mokyklų silpniausiu rodikliu buvo įvardijamas „ugdymo(si) organizavimas“.
5. Šiaulių miesto ir Šiaulių rajono mokyklų išorės vertinimo išskirta sritis „Rezultatai“ dažniausiai buvo vertinami 3 lygiu: Šiaulių miesto – 2011, 2015-2017 m., Šiaulių rajono – 2011, 2016 ir 2017 m. Šiaulių miesto mokyklų išorinio vertinimas atskleidė, kad ši sritis „Ugdymas(is) ir mokinių patirtys“ yra pakankamai stipri, kai Šiaulių rajono kai kuriose mokyklose ši sritis yra tobulintina. sritis „Ugdymo(si) aplinkos“ ir jų išnaudojimas ugdymo procesui daugumos mokyklų Šiaulių mieste ir rajone išorės vertintojų buvo įvertintos 3 lygiu. Šiaulių miesto ir Šiaulių rajono mokyklų sritis „Lyderystė ir vadyba“ vertinama pagrinde 3 lygiu.
6. 2018 m. Šiaulių miesto stiprieji išorės vertintojų išskirti rodikliai 2.3.2. Ugdymas mokyklos gyvenimu, 1.1.1. Asmenybės tapsmas, 2017 m., išskirti stiprieji išorės

- vertinimo veiklos rodikliai: 4.1.1. Perspektyva bendruomenėje, 1.1.1. Asmenybės tapimas, 3.1.3. Aplinka ir bendrakūra, 3.1.1. Įranga ir priemonės bei 4.1.2. Lyderystė. Šiaulių rajono bendrojo ugdymo mokyklų 2018 m. stiprusis išorės vertinimo rodiklis labiau išreikštas 4.11. Perspektyva bendruomenėje, o 2017 m. – 4.11. Perspektyva bendruomenėje, 3.1.3. Aplinka ir bendrakūra, 4.1.2. Mokyklos tinklaveika bei 4.1.2. Lyderystė.
7. 2016 m. Šiaulių miesto bendrojo ugdymo mokyklose išorės vertinimo išskirti stiprieji veiklos rodikliai: 4.1. Rūpinimasis mokiniais ir 5.3.1. Valdymas demokratiškumu, o Šiaulių rajono bendrojo ugdymo mokyklose stipriai išreikštas stiprusis rodiklis 3.2.2. Kiti mokinių pasiekimai. 2015 m. Šiaulių miesto bendrojo ugdymo mokyklose stiprieji išorės vertinimo rodikliai išskirti 5.3.1. Valdymo demokratiškumas, 2.1.5. Neformalus ugdymas, 1.1.3. Tapatumo jausmas, o Šiaulių rajono bendrojo ugdymo mokyklose išorės vertinimo išskirti šie stiprieji veiklos rodikliai: 3.2.2. Kiti mokinių pasiekimai, 4.1. Rūpinimasis mokiniais.
 8. 2016 m. Šiaulių miesto bendrojo ugdymo mokyklose išorės vertinimo išskirti silpnieji veiklos rodikliai: 2.5.2. Mokymosi veiklos diferencijavimas, o Šiaulių rajono bendrojo ugdymo mokyklose stipriai išreikštas silpnasis rodiklis 5.2.2. Įsivertinimo rezultatų naudojimas. 2015 m. Šiaulių miesto bendrojo ugdymo mokyklose silpnas išorės vertinimo rodikliai išskirti 5.2.2. Įsivertinimo rezultatų naudojimas ir 3.2.1. Mokymosi nuostatos ir būdai. 2015 m. Šiaulių rajono bendrojo ugdymo mokyklose išorės vertinimo išskirti šie silpnieji veiklos rodikliai: 5.2.2. Įsivertinimo rezultatų naudojimas ir 3.2.1. Mokymosi nuostatos ir būdai, sutapo su 2015 m. Šiaulių miesto bendrojo ugdymo mokyklų išskirtais silpnaisiais išorės vertinimo veiklos rodikliai

REKOMENDACIJOS

1. Švietimo ir mokslo ministerijai, kartu su Nacionaline mokyklų vertinimo agentūra organizuoti proporcingą mokyklų vertinimą sistemingai, vienodu laikotarpiu, pvz., kas penkis ar septynis metus.
2. Savivaldybių švietimo skyriams – skirti didesnę dėmesį mokyklų veiklos kokybės vertinimo ir įsivertinimo procesams, ataskaitų viešinimui, rezultatų aptarimui.
3. Mokykloms – nebijoti viešinti savo vertinimų ir įsivertinimų rezultatus, juos analizuoti, aptarti su mokyklos bendruomene, priimant tikslingus tobulinimo sprendimus.

LITERATŪRA

1. AIKOS (Atvira informavimo, konsultavimo, orientavimo sistema). (2019). Sąvokos ir terminai. Žiūrėta internete: <<https://www.aikos.smm.lt/Puslapiai/Savokos-ir-terminai.aspx>>
2. Bakonis E. (2016). Švietimo priežiūra Lietuvoje: ką dar stiprinti ir tobulinti? Švietimo problemų analizė, 13 (156).
3. Balčiūnas S., Valuckienė J. (2009). Nauda kaip mokyklos įsivertinimo proceso kokybės rodiklis: mokytojų nuomonės tyrimas. Ekonomika ir vadyba: mokytojų nuomonės tyrimas, 1 (14), (p. 25– 34).
4. Balevičienė S. (2013) Švietimo kokybė. Švietimo problemų analizė, 10 (96).
5. Barkauskaitė M., Bruzgelevičienė, R. (2004). Bendrojo lavinimo mokyklos vidaus audito metodika. I dalis. Vilnius.
6. Bitinas B. (2000). Ugdymo filosofija. Vilnius: Alma litera.
7. Damskis O., Razmantienė A. (2013). Švietimo kokybės ir regioninės politikos departamento Informacinis biuletenis. Švietimo kokybės užtikrinimo savivaldybėse apžvalga.
8. Dey I. (2002). Qualitative data analysis: a user-friendly guide for social scientists. – London, New York: Routledge.
9. Dukynaitė R., Skripkienė R., Stundža M., Bilinskas B. (2016). Tarptautinis penkiolikmečių tyrimas Programme For International Student Assessment OECD PISA 2015. Ataskaita. Vilnius: Nacionalinis egzaminų centras.
10. Duobikienė L. (2013). Erdvės ir laiko sampratos ugdymo filosofijoje: nuo mokslinės pedagogikos prie kasdienės praktikos. Problemos.
11. EBPO (2017). Šalių švietimo politikos apžvalgos Švietimas Lietuvoj 2017. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija.
12. EBPO PISA (2016). Pasiekimų tyrimai: mokinių matematinis raštingumas ir skaitymo gebėjimai išlieka stabilūs. Žiūrėta internete: <https://www.smm.lt/web/lt/pranesimai_spaudai/naujienos_1/ebpo-pisa-pasiekimu-tyrimai-mokiniu-matematinis-rastingumas-ir-skaitymo-gebejimai-islieka-stabilus>
13. Edwards R., Usher R. (2000). Globalization and Pedagogy: Space, place and identity. London: Routledg.
14. Europos Komisija (2018). 2018 m. Švietimo ir mokymo stebėsenos biuletenis. Lietuva. Liuksemburgas: Europos Sąjungos leidinių biuras.
15. Europos sąjunga ir Sanglaudos struktūriniai fondai. (2009). Autorių kolektyvas. Mokyklos įsivertinime naudojamų tyrimo instrumentų koncepcija.

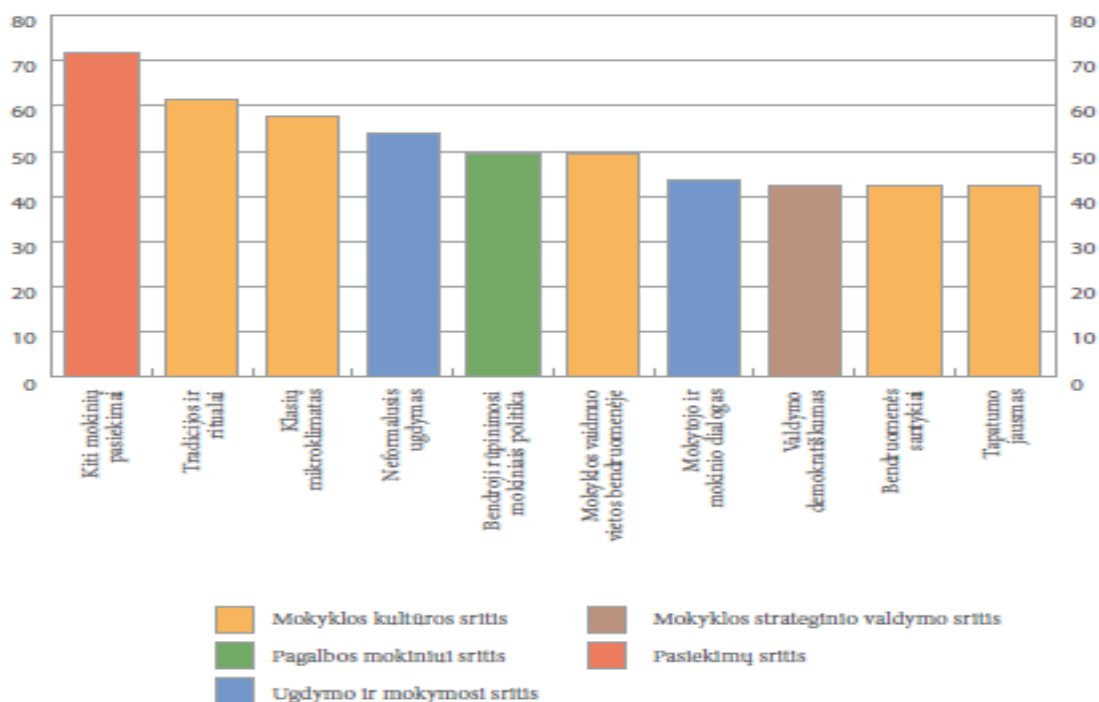
16. Europos sąjungos struktūrinių fondų projektas. (2015). Autorių kolektyvas. Bendrojo ugdymo mokyklų veiklos kokybės įsivertinimo modelis ir rodikliai.
17. European Commission (2018). Quality assurance for school development. Guiding principles for policy development on quality assurance in school education.
18. Gedminienė D., Gumuliauskienė A. (2008). Ugdymo kokybės vertinimas bendrojo lavinimo mokykloje: mokytojų ir mokinių požiūris. *Acta Paedagogica Vilnensia*, 21
19. Gumuliauskienė A., Smilgienė J. (2010). Ugdymo kokybės kaip švietimo politikos prioriteto raiška bendrojo lavinimo mokyklų strateginiuose planuose. Mokytojų ugdymas.
20. Jovaiša L. (2007). Enciklopedinis edukologijos žodynas. Vilnius: Gimtasis žodis.
21. Kardelis K. (2005). Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai. Šiauliai: Lucilijus.
22. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija. (2014). Valstybinė švietimo 2013–2022 metų strategija. Vilnius: Švietimo aprūpinimo centras.
23. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija. (2016). Mokyklos įgyvendinančios bendrojo ugdymo programos, veiklos kokybės įsivertinimo metodika. Žiūrėta internete: <http://www.nmva.smm.lt/isivertinimas/mokyklu-isiivertinimas/dokumentai/>
24. Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas. (2017). Žiūrėta internete: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalActEditions/lt/TAD/TAIS.1480?faces-redirect=true>
25. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro įsakymas „Dėl pradinio ir pagrindinio ugdymo bendrųjų programų patvirtinimo“ (2016). Žiūrėta internete: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.326307/asr> >
26. Luobikienė I. (2010). Sociologinių tyrimų metodika. Vilnius: Vilspa.
27. Martišauskienė D., Trakšelys K. (2017). Švietimo paslaugų kokybės valdymo vertinimas. Tėvų požiūris. Tiltai.
28. Martišauskienė E., Vaičekauskienė S. (2016). Santykiai mokykloje: išorinis vertinimas. *Pedagogika*, 121(1).
29. Nacionalinė mokyklų vertinimo agentūra. (2014). Kolegialus grįžtamasis ryšys. Žiūrėta internete: <http://www.nmva.smm.lt/wp-content/uploads/2014/10/Hattie-pristatymas-KGR-2014-10-09-2.pdf>
30. Nacionalinė mokyklų vertinimo agentūra (2018). Vertinimai. Žiūrėta internete: <http://www.nmva.smm.lt/isorinis-vertinimas/mokyklu-isorinis-vertinimas/vertinimai/>
31. Nacionalinė mokyklų vertinimo agentūra (2011). Bendrojo ugdymo mokyklų veiklos kokybė. Nacionalinės mokyklų vertinimo agentūros metinis pranešimas. Žiūrėta internete:

- <http://www.nmva.smm.lt/2019/04/kviciame-susipazinti-su-nacionalines-mokyklu-vertinimo-agenturos-metiniu-pranesimu/>
32. Nacionalinė mokyklų vertinimo agentūra (2013). Švietimo raidos Lietuvoje išvalgos medžiaga diskusijoms. Vilnius: Švietimo aprūpinimo centras.
 33. Nacionalinė mokyklų vertinimo agentūra. (2006). Apie mus. Misija. Žiūrėta internete: <http://www.nmva.smm.lt/nmva/apie-mus/>
 34. Neifachas S. (2004). Optimalaus priešmokyklinio ugdymo konceptualizavimosi kontekstai. Vilnius: Ciklonas.
 35. Rupšienė L. (2007). Kokybinio tyrimo duomenų rinkimo metodologija. Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla.
 36. Shewbridge C., ir kt. (2016). OECD Reviews of School Resources: Lithuania 2016, OECD Reviews of School Resources, OECD Publishing, Paris.
 37. Senge P. (2008). Besimokanti mokykla. Knyga praktikai. Vilnius: Versa.
 38. Survutaitė D., Nedzinskaitė R. (2011). Mokyklų išorinio vertinimo organizavimas ir vykdymas: pedagogų nuomonė. Pedagogika.
 39. Survutaitė D. (2011). Kaip vertinamas mokyklų veiklos kokybės išorinis vertinimas? Švietimo problemų analizė.
 40. Survutaitė D. (2015). Unikalios kultūros mokykla. Švietimo problemų analizė.
 41. Survutaitė D. (2016). Mokyklos kultūros raiška. Monografija. Vilnius: LEU leidykla.
 42. Švietimo ir mokslo ministerija. (2018). Mokinio individualios pažangos vertinimas. Metodinė priemonė. Vilnius: Švietimo aprūpinimo centras.
 43. Švietimo ir mokslo ministerija ir Nacionalinė mokyklų vertinimo agentūra (2018). Lietuva. Švietimo būklės apžvalga 2018. Vilnius: gera mokykla.
 44. Švietimo ir mokslo ministerija. (2018). Švietimo kokybės žemėlapis. Vilnius.
 45. Švietimo ir mokslo ministro įsakymas „Dėl Mokyklų, vykdančių bendrojo ugdymo programas, veiklos išorinio vertinimo organizavimo ir vykdymo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (2016). Žiūrėta internete: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalActEditions/lt/TAD/TAIS.295453>
 46. Švietimo ir mokslo ministro įsakymas „Dėl Mokyklų, vykdančių bendrojo ugdymo programas, veiklos išorinio vertinimo organizavimo ir vykdymo tvarkos aprašo patvirtinimo“. (2018). Žiūrėta internete: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalActEditions/lt/TAD/TAIS.295453> >
 47. Targamadžė V. (2016). Gera bendrojo ugdymo mokykla: mimikrija ar metamorfozė? Socialinis ugdymas.
 48. Targamadžė V. (2016). Geros mokyklos koncepcija: sampratos naratyvas. Tiltai.

49. Tidikis R. (2003). Socialinių tyrimų metodologija. Vilnius: LTU.
50. Vaicekauskienė V. (2009). Švietimo priežiūra: kontroliuoti negalima pasitikėt. Švietimo problemos analizė.
51. Vaicekauskienė V. (2012). Valstybinė švietimo strategija 2013-2022 m.: tikslai, problemos, tobulintinos kryptys. Švietimo problemos analizė.
52. Žydžiūnaitė V. (2006). Grindžiamoji teorija – kokybinė edukologijos tyrimų metodologijos strategija. Pedagogika.
53. Žydžiūnaitė V. (2007). Tyrimo dizainas: struktūra ir strategijos. Kaunas: Technologija.
54. Žydžiūnaitė V., Mejerytė-Narkevičienė K., Vetrenkienė V. (2009). Išorės auditorių darbo vertinimas atliekant mokyklos auditą: mokytojų nuomonės tyrimas. Mokslas ir edukaciniai procesai.

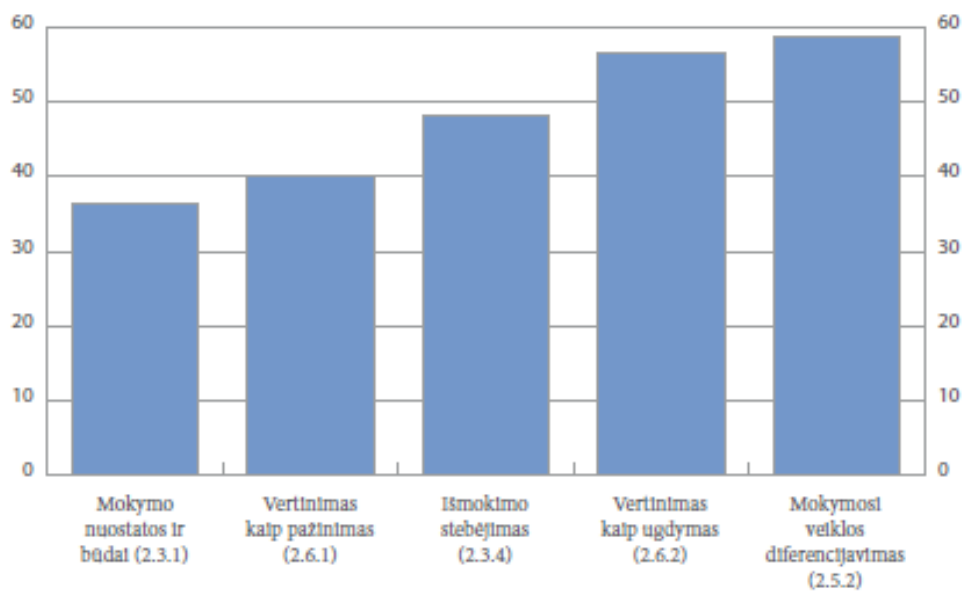
PRIEDAI

MOKYKLŲ DALIS (PROC.) PAGAL DAŽNIAUSIAI NUSTATYTUS STIPRIUOSIUS MOKYKLŲ VEIKLOS ASPEKTUS (+10)

Šaltinis: Nacionalinė mokyklų vertinimo agentūra (2011(2)). Bendrojo ugdymo mokyklų veiklos kokybė. Nacionalinės mokyklų vertinimo agentūros metinis pranešimas, p. 8.

MOKYKLŲ DALIS (PROC.) PAGAL DAŽNIAUSIAI NUSTATYTUS TOBULINTINUS VEIKLOS ASPEKTUS (-5)

Šaltinis: Nacionalinė mokyklų vertinimo agentūra (2011). Bendrojo ugdymo mokyklų veiklos kokybė. Nacionalinės mokyklų vertinimo agentūros metinis pranešimas, p. 11.

Dažniausiai nustatyti stiprieji mokyklų veiklos aspektai

* Šiame stulpelyje skliausteliuose nurodyta, kiek yra mokyklų (dalis proc.), kuriose šis aspektas yra vienas iš dešimties stipriųjų veiklos aspektų.

** Šiame stulpelyje skliausteliuose nurodyta, kiek yra mokyklų (dalis proc.), kuriose šis aspektas laikomas stipriu (kiekviena mokykla nurodė po vieną stiprių aspektą).

Duomenų šaltinis: NMVA

Dažniausiai stiprieji mokyklų veiklos aspektai – mokyklos tinklaveika ir ugdymas mokyklos gyvenimu (2017m.)

Mokyklų, vykdančių bendrojo ugdymo programas, veiklos kokybės vertinimo rodikliai
(pagal Mokyklų, vykdančių bendrojo ugdymo programas, veiklos išorinio vertinimo
organizavimo ir vykdymo tvarkos aprašo 2 priedą)

Sritis	Tema	Rodiklis	Raktiniai žodžiai	
1. Rezultatai	1.1. Asmenybės branda	1.1.1. Asmenybės tapimas	Savivoka, savivertė Socialumas Gyvenimo planavimas	
	1.2. Pasiekimai ir pažanga	1.2.1. Mokinio pasiekimai ir pažanga	Optimalumas Visybiškumas Pažangos pastovumas Pasiekimų asmeniškumas	
		1.2.2. Mokyklos pasiekimai ir pažanga	Rezultatyvumas Stebėsenos sistemingumas Pasiekimų ir pažangos pagrįstumas Atskaitomybė	
	2. Ugdymas(is) ir mokinių patirtys	2.1. Ugdymo(si) planavimas	2.1.1. Ugdymo(si) tikslai	Pagrįstumas ir sąryšingumas Kontekstualumas
2.1.2. Ugdymo planai ir tvarkaraščiai			Planų naudingumas Tvarkaraščių patogumas mokiniams	
2.1.3. Orientavimasis į mokinių poreikius			Poreikių pažinimas Pagalba mokiniui Gabumų ir talentų ugdymas	
2.2. Vadovavimas mokymuisi		2.2.1. Mokymosi lūkesčiai ir mokinių skatinimas	Tikėjimas mokinio galiomis Mokymosi džiaugsmas Mokymosi įprasminimas	
		2.2.2. Ugdymo(si) organizavimas	Diferencijavimas, individualizavimas, suasmeninimas Ugdymo(si) integralumas Įvairovė Klasės valdymas	
2.3. Mokymosi patirtys		2.3.1. Mokymasis	Savivaldis mokymasis Mokymosi konstruktyvumas Mokymosi socialumas	
		2.3.2. Ugdymas mokyklos gyvenimu	Santykiai ir mokinių savijauta Narystė ir bendrakūra Veiklos, įvykiai ir nuotykių Darbinga tvarka	
2.4. Vertinimas ugdant		2.4.1. Vertinimas ugdymui	Vertinimo kriterijų aiškumas Vertinimo įvairovė Pažangą skatinantis grįžtamasis ryšys	
		2.4.2. Mokinių įsivertinimas	Dialogas vertinant Įsivertinimas kaip savivoka	
3. Ugdymo(si) aplinkos		3.1. Igalinanti mokytiis fizinė aplinka	3.1.1. Įranga ir priemonės	Įvairovė Šiuolaikiškumas
			3.1.2. Pastatas ir jo aplinka	Estetiškumas Ergonomiškumas
			3.1.3. Aplinkų bendrakūra	Mokinių įtraukimas Mokinių darbų demonstravimas

	3.2. Mokymasis be sienų	3.2.1. Mokymasis ne mokykloje	Mokyklos teritorijos naudojimas ugdymui Edukacinės išvykos
		3.2.2. Mokymasis virtualioje aplinkoje	Tikslingumas Įvairiapusiškumas
4. Lyderystė ir vadyba	4.1. Veiklos planavimas ir organizavimas	4.1.1. Perspektyva ir bendruomenės susitarimai	Vizijos bendrumas Veiklos kryptingumas Planų gyvumas Optimalus išteklių paskirstymas Sprendimų pagrįstumas Tobulinimo kultūra
		4.1.2. Lyderystė	Pasidalyta lyderystė Lyderystė mokymuisi Įsipareigojimas susitarimams
		4.1.3. Mokyklos savivalda	Skaidrumas ir atvirumas Sprendimų pagrįstumas ir veiksmingumas
	4.2. Mokymasis ir veikimas komandomis	4.2.1. Veikimas kartu	Bendradarbiavimo kultūra Kolegialus mokymasis
		4.2.2. Bendradarbiavimas su tėvais	Pažinimas ir sąveika Į(si)traukimas
		4.2.3. Mokyklos tinklaveika	Atvirumas Prasmingumas
	4.3. Asmeninis meistriškumas	4.3.1. Kompetencija	Pozityvus profesionalumas
		4.3.2. Nuolatinis profesinis tobulėjimas	Reiklumas sau Atkaklumas ir nuoseklumas